

Fransk

ETTER NATURMETODEN

Instruksjonsbrev

NORDISK SPRÅKFORLAG

OSLO

Kapitel 1

Vi fører Dem inn i en fransk familie, og De skal etterhvert få høre om dens liv i hjemmet, på utflukter i Paris og ut på landet. De følger barna på skolen og er med på deres fritidssysler. Vi lar Dem se hvordan familien lever til daglig og til fest. Litt etter litt vil De oppdage at selv om en fransk familie i mangt og meget likner en norsk, så er det allikevel vesentlige ting som er forskjellige. Vi vil at De, etterhvert som De lærer språket, også skal få kjennskap til fransk mentalitet.

De begynner altså å lese på side 1. Alt det som står på sidene 1–vi er bare tittel og forord som De ennå ikke bør forsøke å lese på fransk.

På side 9 og de følgende sidene i innledningsheftet finner De en utførlig forklaring på den fremgangsmåten De skal benytte når De leser den franske teksten, slik at De forstår den uten å oversette. Vi ber Dem om å lese disse sidene grundig, for De går løs på selve den franske teksten. Det lønner seg også å vende tilbake til disse sidene, hver gang De synes noe er vanskelig.

Det er en selvfølge at innholdet av de første kapitlene må være enkelt og liketil. Det gjelder jo at De så fort som mulig lærer de nødvendige ordene, slik at De senere kan lese interessantere tekster.

I det første kapitlet hører De om den franske familiens forskjellige medlemmer. De lærer navnene deres, De får vite hva de forskjellige er, og hvilken plass de inntar i familien.

På den måten lærer De å danne meget enkle setninger. Den enkleste setningen man kan forme er den som forteller at noe »er« et eller annet, for eksempel: »Tass er en hund.« De må da lære det franske ordet som betyr »er«. Finn det i den første setningen! Det er den letteste sak av verden. Legg med en gang merke til at man uttrykker seg forskjellig ettersom det dreier seg om én eller flere!

På norsk sier vi: »(en) hund«, men »(flere) hunder«. Vi uttrykker altså flertallet ved – i dette ordet – å føye til *-er*. Hvis et ord ender på *e*, for eksempel »pike« føyer vi bare til *-r*. Foruten disse regelmessige flertallsformene har vi på norsk også noen uregelmessige former: »et år«, »flere *år*«; »en mann«, »flere *menn*«.

Nå kan De prøve å finne ut hvordan man uttrykker flertall på fransk. Finner De noe spesielt å legge merke til når det gjelder uttalen? Fransk har også noen få uregelmessige flertallsformer. I dette kapitlet støter De på en av dem. Vi tenker på *un fils: deux fils*. De har sikkert allerede forstått hvorfor det ikke her foregår noen forandring fra entall til flertall.

Ordene »en gutt«, »en pike« betyr en eller annen gutt, en eller annen pike. Men sier vi »gutten«, »piken« tenker vi på en bestemt gutt eller pike. Vi skjelner altså mellom bestemthet (»gutten«, »piken«) og ubestemthet (»en gutt«, »en pike«). Hvilke ord bruker man på fransk for å få frem bestemthet og ubestemthet? Her kan vi bare vise til de 3 første sidene av kapitlet. På norsk uttrykker vi bestemthet ved å føye til noe i slutten av ordet: »gutten«, »piken«. På fransk sier man *le garçon, la fille (le, la foran!)*.

På norsk skjelner vi mellom ord som »en gutt, gutten« (hankjønn), »en pike, piken (eller pika)« (hunkjønn) og »et hus, huset« (intetkjønn). Men på fransk skjelner man mellom på den ene siden »hankjønn«: *un garçon, le garçon*, og på den andre siden »hunkjønn«: *une fille, la fille*.

På fransk heter »hankjønn« *masculin*, uttalt [*maskylẽ*]. »Hunkjønn« heter *féminin*, uttalt [*ferminẽ*]. Alle franske navneord (d.v.s. ord som står for personer, dyr, ting og begreper) er altså enten hankjønn eller hunkjønn. Vi har derfor i ordlisten vist navneordenes kjønn ved (m) eller (f). Som De vil forstå er dette forkortelser for henholdsvis *masculin* og *féminin*.

Har De lagt merke til at fransk har denne forskjellen bare i entall (*le garçon, la fille*)? I flertall heter det: *les garçons, les filles*.

Alle de små ordene som vi her har nevnt (*un, une, le, la, les*) blir uttalt sammen med det ordet de hører til. Vi uttaler altså *le garçon* som ett ord. Det skal ikke være noen pause! La oss sammenlikne uttalen av *un* i *un*

garçon [æ garsɔ̃] og i *un homme* [æ -nɔm]. I det siste eksemplet flyttes -n i *un* (som ellers er stum) over til det neste ordet, og blir altså den lyden som dette ordet begynner med [nɔm]. De finner lett eksemplene i teksten. Legg også merke til hvordan det går med *le*, når vi bruker det foran *homme* (som De har sett blir *h* ikke uttalt på fransk). Vi vil også gjøre Dem oppmerksom på uttalen av *les* foran *enfants*: [le -zɑ̃fɑ̃], hvor [z] fra *les* blir trukket over og danner den første lyden i det neste ordet [zɑ̃fɑ̃].

For å kunne forme små, enkle setninger må De kjenne ord som »han«, »hun«, »de«. Kan De finne de tilsvarende franske ordene i første kapitel? Vi gjør Dem spesielt oppmerksom på at man i flertall bruker *ils* om hankjønn og *elles* om hunkjønn. Dessuten har De bruk for å kjenne ordet »det« i setninger som »det er en hund«. Finn eksempler i det andre avsnittet av kapitlet!

På norsk bytter vi om ordene i en spørresetning: »Er det en hund?« Hva gjør man på fransk? Dette finner De lett eksempler på på side 2 og de følgende sidene.

De får også bruk for å kjenne det franske ordet for »har«. Finn det i det fjerde avsnittet! De legger sikkert merke til at »har« (på den samme måten som »er«) brukes i to former. Når bruker man den ene formen, og når bruker man den andre?

Vi har i spørresetninger en spesiell ordstilling. Vi sier nemlig: »har han en hund?«, »har de ...?«, »er han ...?«, »er de ...?« Finn de tilsvarende franske eksemplene, og bli klar over hvordan de uttales og skrives!

De skal også lære hva »ikke« heter på fransk. Finn det i det siste avsnittet av kapitlet, og legg merke til at man på fransk bruker to ord! Hvordan plasserer man disse ordene, og hvordan uttaler og skriver man det første av dem i de forskjellige eksemplene?

På norsk sier vi »Henriks hund«, »Karls bror«. Hvordan uttrykker man det tilsvarende på fransk? De finner lett eksempler på sidene 3–7.

Vi oppfordrer Dem til omhyggelig å utføre de tre øvelsene som avslutter kapitlet. I *Exercice A* skal De sette inn et ord for hver tankestrek, og vise Dem selv (og oss) at De har lært betydningen av de

forskjellige ordene. I *Exercice B* har vi formulert noen spørsmål som De skal svare på. Prøv om De kan gjøre det uten å »kikke« i teksten! I *Exercice C* er det meningen at De skal kontrollere om De har herredømme over de mange småordene De allerede har lært. Vi ber Dem om å skrive *hele* øvelsesteksten i alle tre *Exercices*, altså ikke bare de ordene som skal settes inn, men hele setningen. I *Exercice B* bør De også skrive spørsmålene. Denne øvelsen i avskrift og innsetting av ord lærer Dem raskt og sikkert å behandle språket skriftlig.

Vi vil fraråde at De deler ordene, når De går fra en linje til en annen. Fransk har helt andre regler for deling enn norsk, og visse ord kan ikke deles i det hele tatt.

I innledningsheftet har vi fortalt Dem om lydskriften. De har sett at teksten i kapitlene overalt følges av lydskrifttegn som hele tiden skal vende Dem til å få en så korrekt uttale som mulig. Vi ber Dem om å skrive den første halvparten av *Exercice A* med lydskrift forat De skal bli helt fortrolig med tegnene. Det vil nok falle litt vanskelig til å begynne med. Men De vil fort oppdage at det går lettere, og at De gjennom denne øvelsen på den beste måten får festet den korrekte uttalen i hukommelsen.

Vi ber Dem om å sende oss oppgavene i hefte I samlet (altså kapitlene 1, 2, 3 og 4).

Kapitel 2

Det første kapitlet har gitt Dem en prøve på vår undervisningsmetode, og De er allerede til en viss grad fortrolig med fremgangsmåten. Når De har tilbakelagt noen leksjoner til, vil De føle Dem helt hjemme i språket. De vil da synes at det er den letteste sak av verden å forstå fransk. Men De må være forsiktig med å gå for fort frem. De må føle Dem helt sikker i hver leksjon, før De går videre til neste. Hvis De glemmer for mange av ordene igjen, kommer De ikke til å forstå de nye kapitlene. Hvis De har glemt et enkelt ord, kan De fort finne det i ordlisten som De fikk sammen med det første franske og det norske heftet. Ordene i ordlisten er trykt i alfabetisk orden, slik at de er lette å finne.

I det første kapitlet har De lært ordene *le*, *la*, *les* og *de*. Dessuten har De sett at *de* og *le* blir forandret til *d'* og *l'* foran ord som begynner med *a*, *e*, *i*, *o*, *u*, *y* (såkalte »vokaler«) eller *h*: *d'Henri*; *le chat d'Yvonne*; *l'homme*. I det andre kapitlet lærer De at *de* kan danne nye ord sammen med *le* og *les*. Hva blir for eksempel *de* + *le*? Hva blir *de* + *les*? Hvordan går det med *de* + *la*? Og hvordan går det med *de* + *l'*? De finner fort eksempler på sidene 12–14.

De vet nå at *de* og *le* blir forandret til *d'* og *l'* foran vokal (*a*, *e*, *i*, *o*, *u*, *y*) og *h*. På den samme måten forsvinner *-e* i uttalen foran vokal i andre ord, for eksempel *quatre enfants* [*katʁ ɑ̃fɑ̃*]. Men den uttales foran konsonanter (*b*, *c*, *d*, *f*, *g*, *j*, *k*, *l*, *m*, *n*, *s*, *t*, *v*, *ʒ*): *quatre garçons* [*katʁ ɡarsɔ̃*], når det kommer to uttalte konsonanter foran *-e*, og det er vanskelig å uttale disse to konsonantene uten å ta *-e* til hjelp.

De må også legge merke til at *-s* i *les* og *des* blir uttalt foran vokal. Vi sier at den »trekkes over« til vokalen: *les enfants* [*le -zɑ̃fɑ̃*], *des enfants* [*de -zɑ̃fɑ̃*]. *-s* uttales da stemt [*z*].

Vi minner om at de franske navneordene enten er hankjønn (*le*) eller hunkjønn (*la*). Når det dreier seg om personer, er det lett å finne ut hvilket kjønn et ord tilhører: *le garçon* (m), *la fille* (f). Men det er ikke alltid så enkelt. De må for eksempel lære at det heter *le nom* (m) og *la famille* (f), og etterhvert må De sørge for å innprente Dem hvilket kjønn hvert enkelt navneord har.

I det andre kapitlet finner De flere ganger uttrykket *il y a*. De behøver sikkert ikke studere teksten mange ganger, for De forstår hva dette betyr. I spørsmål blir uttrykket forandret til *y a-t-il* ...? Kan De finne eksempler på dette? I forbindelse med nektelsen *ne...pas* blir *il y a* forandret til *il n'y a pas*. Det kan De også finne eksempler på.

Et av de franske spørreordene er *combien*. Det følges av *de*. Finn eksempler, og bli helt sikker på hva ordet betyr! Her kan De også legge merke til hvordan dette *de* etter *combien* skrives og uttales foran vokal.

Endelig vil vi gjøre Dem oppmerksom på ordparene *homme/mari* og *garçon/fils*. De bør legge merke til at vi ikke skjelner på den samme måten, når det gjelder *femme* og *fille*.

Vi minner til slutt om øvelsene som De jo allerede har tatt fatt på i kapitel 1. Husk endelig å skrive av *hele* øvelsesteksten!

De bør også skrive et stykke med lydskrift, for eksempel det første avsnittet av *Exercice A*!

Kapitel 3

Her presenterer vi Dem for en kalender. Det er meningen at De blant annet skal lære tallordene. I kapitel 1 har De hatt *un* (1) og *deux* (2), i kapitel 2 har De hatt *quatre* (4) og *six* (6). Nå lærer De tallene til og med 14 og dessuten 28, 29, 30 og 31. Tell fra 1 til 14! Legg merke til uttalen!

De lærer også noen av de tallordene som vi bruker, når vi skal vise hvilken plass en eller annen ting har i en rekke. Hva heter »den første»? – »den andre»? – »den tredje»? De kan sammenlikne disse ordenstallene med de vanlige og legge merke til uttalen. I *deuxième*, *troisième*, *sixième*, *dixième* uttaler vi en stemt *s* [z] foran endelsen *-ième*. Vi fester oss ved at *-e* faller bort foran endelsen *-ième* i *quatr-ième* (som er dannet av *quatre*), *onx-ième* (*onze*), *doux-ième* (*douze*) og *treix-ième* (*treize*). Vi gjør Dem spesielt oppmerksom på *cinquième* (dannet av *cinq*). Det staves, som De ser, med *-u* foran endelsen og uttales som [k]: [sɛ̃kjɛm]. Legg også merke til *neuvième* (dannet av *neuf*)! Der ser De at vi får *v* istedenfor *f* foran endelsen.

I første kapitel har De lært at *le* blir til *l'* foran vokal og *h*: *l'enfant*, *l'homme*. Det samme gjelder for *la*, slik som De ser det i *l'année* (side 17).

I slutten av et ord uttaler vi som regel ikke *-e*: *trēnte* [trɑ̃:t], *semaine* [səmə̃n], *dimanche* [dimɑ̃:f], *deuxième* [døzjɛm]. I noen tilfeller uttaler vi heller ikke *-e* inne i et ord. Et eksempel på dette er *samedi* som uttales [sɑ̃di].

Ordet *de* kjenner De fra slike uttrykk som *le chien de Nicole*. Det viser der at noe tilhører en eller annen. I kapitel 3 får De dette lille ordet i en ny forbindelse, hvor det ikke uttrykker et egentlig eiendomsforhold: *le mois de janvier*.

Vær også oppmerksom på den spesielle bruken av *de*, som De finner på side 21 i uttrykket *il n'y a pas de huitième jour dans la semaine*!

Når De skal svare på øvelsene i dette kapitlet, ber vi Dem legge nøye merke til hvordan tallordene staves. De kan dessuten øve Dem på uttalen av tallordene ved å skrive hele *Exercice A* med lydskrift. De bør huske på å uttale setningene mens De skriver – enten det er alminnelig fransk rettskrivning eller det er lydskrift. På den måten banker De setningene fast i bevisstheten, slik at De senere kan bruke dem fritt.

Kapitel 4

Nå har De lært litt over 100 franske ord og ordforbindelser, så nå kan De gi Dem i kast med litt mer innviklete setninger. Men det blir ikke vanskeligere av den grunn. Det De allerede har lært, vil gjøre det lettere og lettere å få tak i betydningen av de nye ordene som kommer til.

I dette kapitlet får De vite mer om den franske familien som De allerede kjenner. De nye ordene som De her må lære, vil De forstå uten videre.

Så skal De lære hva ord som »hans«, »hennes« og »deres« heter på fransk. De vil se at man på fransk ikke har den samme forskjellen som svarer til det norske »hans«/»hennes«. Valget mellom *son*, *sa* og *ses* avhenger bare av hvilket navncord som følger etter. Det heter for eksempel *Henri et son frère* og *Yvonne et son frère* (sammenlikn med *le frère*). Det heter *Henri et sa sœur* og *Yvonne et sa sœur* (sammenlikn med *la sœur*). Videre heter det *Yvonne et ses frères* (sammenlikn med *les frères*) og *Henri et ses sœurs* (sammenlikn med *les sœurs*).

Ord som »stor«, »liten«, »ung«, »gammel« viser en egenskap ved en person eller ting. De finner et par slike ord på sidene 27, 28. Har De festet Dem ved at disse ordene har to former, for eksempel *petit*/*petite*? Når bruker man den ene formen, og når den andre?

Hvis De ser på de to formene *petit* og *petite*, så finner De at *petite* dannes av *petit* ved å føye til *-e*. Legg merke til at man uttaler *t* når man føyer til *-e*! De kan sammenlikne med ordene *grand* og *grande*.

Et annet egenskapsord er *jeune* (side 29). Undersøk hva dette ordet heter i hankjønn og hunkjønn! Noen av disse egenskapsordene er

uregelmessige. Det gjelder for eksempel ordet *vioux*. Hva heter hun-könnsformen av dette ordet?

Egenkapsordet »stor« har to andre former: »större«, »störst« (»den største«), som brukes ved sammenlikninger. Hvordan uttrykker man disse to formene på fransk? De kan lett finne eksemplene. Se sidene 28, 29!

På norsk sier vi: »den samme *som*«, »ikke så stor *som*«, men: »en annen *enn*«, »större (mindre) *enn*«, »eldre (yngre) *enn*«. På fransk benytter vi i alle de tilsvarende tilfellene ett og samme ord. Hvilket ord er det? Eksempler finner De på sidene 25, 26 og sidene 27–32.

Dette ordet bruker vi også – sammen med et annet – når vi på fransk skal si »bare«. Finn eksemplene på side 29, og finn ut hvilket annet ord vi snakker om. De må også undersøke hvilken plass dette andre ordet får i setningen. De kjenner det forresten igjen fra nektelsen.

Legg merke til at man på fransk sier *quel âge a-t-il?* Svaret formes da slik *il a huit ans* [*il a yî -tā*].

I setningen *Il est de trois ans plus âgé qu'Yvonne* finner De *de* brukt på en ny måte. Se etter andre eksempler på sidene 31, 32, og forsøk selv å danne nye eksempler!

Til slutt gjør vi Dem oppmerksom på de nye tallordene som De her skal lære: *quinze*, *seize* (side 26), *dix-sept*, *dix-neuf* (side 27), *dix-huit* og *vingt* (side 32). Videre finner De *trente-huit*, *quarante*, *cinquante-neuf*, *soixante-huit*, *soixante-dix* (side 30). Legg spesielt merke til det siste: *soixante-dix*! Hva betyr *soixante*? De bør også merke Dem hvordan vi uttrykker datoen på fransk. På side 26 finner De *le seize avril*, og lenger ute følger andre eksempler. Sammenlikn med norsk! Kan De finne en viktig forskjell mellom de to språkene på dette punktet?

Når De har svart på de tre *Exercices* som hører til dette kapitlet, kan De sende inn oppgavene fra hele heftet samlet. Ved å se resultatene av Deres arbeid kan vi få et inntrykk av hvor flink De er blitt. Vi kan også – hvis det er nødvendig – hjelpe Dem over eventuelle vanskeligheter.

Kapitel 5

I de fire første kapitlene har De hørt om medlemmene i en fransk familie. De skal nå høre om landet deres, språket deres osv., samtidig med at De utvider Deres kjennskap til de forskjellige formene av de ordene som De allerede har lært.

Et gjerningsord (f. eks. »snakker«, »bor«) har på norsk samme form, enten det følger etter »jeg«, »du«, »han« eller »de«. Det samme gjelder egentlig også på fransk for et meget stort antall gjerningsord. Men har De lagt merke til at disse formene blir skrevet forskjellig? Finn ut hvordan formen blir skrevet når det står »jeg« foran (eksempler side 43). Finn også de formene som hører sammen med »du«, med »han« og »hun« og med »de«. Legg spesielt merke til at endelsen *-ent* ikke blir uttalt. De vil likeledes finne at de to konsonantene [ʁl] i [*parl*] er så lette å uttale at de ikke behøver å støtte seg til en [ø], når det neste ordet begynner med en konsonant.

Allerede i kapitel 1 har De lært at *il a* i et spørsmål forandres til *a-t-il...*? På samme måten går det med ord som *parle*. Til *il parle* har vi spørreformen *parle-t-il...*? Hvilken spørreform svarer til *on parle*? – og til *elle parle*? (se eksemplene side 43).

Til *ils demeurent* svarer spørreformen *demeurent-ils...*? [*dəmœ:r -t il*]. Legg merke til at *-t* i *demeurent* her blir uttalt, fordi den kommer foran en lyd som *i* (en vokal). På samme måten blir *t* uttalt i *sont-ils...*? og *ont-ils...*?

Kan De huske at egenskapsord som *grand* og *petit* har to former? De finner dem i kapitel 4, side 27. I kapitel 5 får De flere av disse egenskapsordene. Hunkjønnsformene av *français* og *anglais* heter *française* [*frãse:z*] og *anglaise* [*ãgle:z*]. Husk at *-s* i hunkjønnsformen blir uttalt stemt: [ʒ].

Vi vil be Dem om å legge merke til at et ord som *français* blir skrevet

med liten forbokstav i tilfeller som *je suis un garçon français* og *je parle français*, men med stor forbokstav i *il est Français, les Français demeurent en France*. Undersøk på samme måten ordet *anglais*, og finn ut når det skrives med stor forbokstav (se side 39).

Navnet på et land opptrer på fransk som regel i bestemt form: *La France, l'Angleterre, l'Allemagne*, men ikke etter *en* (og *de, d'*): *en France, en Angleterre, d'Allemagne*. I samme betydning brukes *à* ved bynavn: *à Paris, à Berlin*. I mange andre tilfeller brukes i denne betydningen *dans*: *Dans quel pays demeure-t-il? Il demeure dans une maison*.

Det lille ordet *de* blir brukt på mange forskjellige måter. De kjenner allerede noen av dem: *Médor est le chien de Jean* (kapitel 1), *le mois de janvier* (kapitel 3), *il n'y a pas de huitième jour dans la semaine* (kapitel 3), *Nicole est de deux ans plus âgé que Jean* (kapitel 4). I kapitel 5 lærer De en ny bruk av *de*: *un grand nombre d'habitants* (side 37), *l'Angleterre a plus d'habitants que la France* (side 37), *c'est l'Allemagne qui a le plus d'habitants* (side 38).

I kapitel 2 har De hatt spørreordet *quel* (i flertall *quels*). *Quel est le nom de la femme? Quels sont les noms des garçons?* I kapitel 5 finner De en ny form: *Dans quelle ville demeure la famille Duclos?* De kan sammenlikne med *Dans quel pays demeure-t-il?* Det heter *le pays, un grand pays, dans quel pays...?*, men det heter *la ville, une grande ville, dans quelle ville...?*

I begynnelsen av kapitel 4 har De lært forbindelser som *son père, sa mère, ses parents*. De har dessuten hatt *leur* og *leurs*: *leur père, leur mère, leurs parents*. I kapitel 5 får De enda flere slike ord i tilsvarende forbindelser: *mon, ma, mes* og *ton, ta, tes*: *mon père, ma mère, mes parents* osv. Har De tenkt på at *mon, ton, son* blir brukt foran hankjønnsord, og at *ma, ta, sa* blir brukt foran hunkjønnsord? De kan sammenlikne med hva vi nettopp har sagt om *quel* og *quelle*! Legg også merke til at *leur* blir brukt både foran hankjønnsord og hunkjønnsord i entall, og at *mes, tes, ses, leurs* blir brukt både foran hankjønnsord og hunkjønnsord i flertall.

Endelig vil vi gjerne gjøre Dem oppmerksom på et par småord som uttales likt, men som har forskjellig betydning. I første kapitel (side 13) har De hatt ordet *ou*: *Jean, a-t-il un chien ou un chat?* Finn flere eksempler! I kapitel 5 (side 38) finner De setningen *Où est Paris?* Hvordan lyder svaret på dette spørsmålet (se side 38)? Finn flere eksempler på slike

spørsmål og svar. *Ou* og *où* blir uttalt helt likt: [u], men blir skrevet forskjellig. På liknende måte blir det skjelnet mellom ordene *a* og *à*: *Jean a un chien; Jean demeure à Paris.*

I slutten av dette kapitlet finner De vårt første *Résumé*. Vi viser til det vi har sagt om resyméene i innledningsheftet. I dette tilfellet vil vi gjerne at De skal øve Dem i å stille spørsmål og formulere svar på spørsmålene.

De behøver ikke sende inn disse rent grammatikalske *Exercices* til retting. Neste måned får De de riktige løsningene. De kan så bruke dem til sammenlikning med Deres egne. Da får De samtidig en gagnlig repetisjon.

Kapitel 6

I kapitel 6 fører vi Dem fra Paris ut på landet, hvor De treffer nye medlemmer av den franske familien som De er blitt kjent med.

Fra kapitlene 4 og 5 kjenner De ordene *mon, ma, mes; ton, ta, tes; son, sa, ses; leur, leurs*. Nå skal De lære fire ord til av samme slag: *notre, nos; votre, vos*. Har De lagt merke til at det heter *mon père, ma mère* (*ton père, ta mère; son père, sa mère*), men: *notre père, notre mère; votre père, votre mère*, og at det foran flertallsord heter *nos, vos: nos cousins, nos cousines; vos cousins, vos cousines?*

Med hensyn til uttalen av *notre* og *votre* vil vi gjøre Dem oppmerksom på forskjellen mellom *votre oncle* [*votr ɔ̃:kl*] og *votre tante* [*votr tā:t*]. Foran *oncle*, som begynner med en vokal (ɔ̃), faller *-e* i *votre* bort i uttalen, mens den blir uttalt foran *tante*, som begynner med en konsonant (t).

Når man snakker om seg selv, bruker man *je*, f. eks. *je parle*. Hvis det man sier, omfatter både en selv og en eller flere andre, bruker man *nous*, f. eks. *Nous parlons français*. Hvis man sier noe om den som man snakker til, bruker man *tu* eller – hvis man snakker til flere på en gang – *vous*, f. eks. *Tu parles anglais, Jean; vous parlez français, Yvonne et Henri*. Når man snakker om andre personer (eller ting), bruker man ordene *il, elle* og *ils, elles*. Kan De huske hvilken form av gjerningsordet, som blir brukt etter *il* og *elle* og etter *ils* og *elles*? Finn eksemplene i kapitel 5!

Med hensyn til uttalen ber vi Dem om å legge merke til at det heter *je parle*, men *j'ai*. *Je* blir altså til *j'* i det siste tilfellet, fordi det kommer en vokal etter *je*. Legg også merke til at *-s* i *nous* og *vous* ikke blir uttalt i *nous parlons* [*nu parlɔ̃*], *vous parlez* [*vu parle*], men derimot i *nous avons* [*nu -z avɔ̃*], *vous avez* [*vu -z ave*]. De vet nå at *-s* i de to siste tilfellene »trekkes over« til det neste ordet som stemt *s* [*z*].

Spørreformen av *vous demeurez* er *demeurez-vous...?*, f. eks. *Demeurez-vous à Paris? Où demeurez-vous?* Vi gjør Dem oppmerksom på at man i slike tilfeller skriver en bindestrek. Hvilken spørreform svarer til *tu as?* – til *vous avez?* – til *vous êtes?* De finner eksempler på dette og på andre tilsvarende forbindelser i kapitel 5.

Vi gjør Dem også oppmerksom på at »har« og »er« har forskjellige former, alt etter hvem som »har« eller »er« noe. Det heter *j'ai*, *tu as* og *je suis*, *tu es*, og nå kan De selv gå videre med *il* og *elle*. Finn også hvilke former man forbinder med *nous*, *vous*, *ils*, *elles*. Hvis De ikke kan huske formene, så kan De lett finne dem på side 51.

De vet hva spørreordet *combien* betyr. Setningen *Combien de frères votre mère a-t-elle?* kan også uttrykkes på en annen måte: *Combien votre mère a-t-elle de frères?* (side 49). De kan sammenlikne med de eksemplene som De har hatt i kapitel 2 (side 11).

Pass på uttalen av ordet *oncle*. Det heter *oncle Charles* [*ɔ̃:klə ʃarl*] med uttale av *-e* i *oncle*. Men det heter *le nom de votre oncle est Charles* [*lə nɔ̃ də vɔtr ɔ̃:kl ɛ ʃarl*]. De kan sammenlikne med uttalen av *votre* i de to siste eksemplene, hvor *-e* ikke blir uttalt. Men i *votre père* [*vɔtrə pɛ:r*], *notre mère* [*notrə mɛ:r*] blir *-e* uttalt i *votre* og *notre*.

I kapitel 5 har De hatt flere egenskapsord både i hankjønn og hunkjønn: *français, française; grand, grande* osv. Noen navneord har også to slike former med forskjellig kjønn, f. eks. (*le*) *cousin* (m) og (*la*) *cousine* (f). Vi gjør Dem oppmerksom på at den siste stavelsen i *cousin* blir uttalt med neselyd: [*kuzɛ̃*], mens man uttaler *cousine* uten neselyd: [*kuzin*]. De kan sammenlikne dette med uttalen av stavelsen *-on-* i *ont, garçon* i forhold til: *Yvonne*.

Endelig vil vi gjøre Dem oppmerksom på uttrykket *en dehors de la ville*. Det står i motsetning til *dans la ville* og betyr da omtrent det samme

som *à la campagne*. Ved hjelp av tegningene på side 48 vil De lett forstå disse uttrykkene. De kan sikkert også finne ut hva *en dehors de Paris* betyr.

I resyméet skal De denne gangen ta Dem av de franske nektelsene, slik at De blir helt fortrolig med hvordan de små ordene *ne... pas, ne... que* osv. blir plassert i setningen. Husk at De ikke behøver å sende inn denne *Exercice* til retting, men at De kan nøye Dem med å sammenlikne Deres løsning med den De får tilsendt.

Kapitel 7

De skal nå lære en del ord som gjør Dem i stand til å snakke om den hagen den franske familien har ved huset sitt. Det er ikke så få betegnelser De skal huske, men ved hjelp av tegningene vil De kunne gjøre det uten større vanskelighet. Samtidig skal De fortsette med å utvide Deres kjennskap til fransk språkbruk.

De er allerede fortrolig med betydningen av de små ordene *un, une, le (l'), la* og *les*: f. eks. *un arbre, l'arbre, les arbres; une fille, la fille, les filles*. De husker at *la* – akkurat som *le* – blir forandret til *l'* foran et ord som i uttalen begynner med vokal: *l'année* (kapitel 3). I dette kapitlet får De et nytt eksempel på det samme: *l'herbe* (side 58), idet *h* i *herbe* er stum.

I kapitel 2 og i de følgende kapitlene har De hatt ordet *des* som blir brukt istedenfor *de + les*, f. eks. *le père des enfants*. Dessuten har De hatt *du* som blir brukt istedenfor *de + le*, f. eks. *le nom du père*. Vi viser til kapitel 2, side 12, hvor De har truffet disse ordene første gang. De har også lært at det foran vokal og stum *h* heter *de l'* (istedenfor *du*), f. eks. *le nom de l'homme*. Videre vet De at *de + la* skrives og uttales *de la*, f. eks. *le nom de la femme*, eller *de l'* (nemlig foran vokal, f. eks. *le premier mois de l'année*, se kapitel 3, side 17). I kapitel 7 vil De dessuten finne *au* som blir brukt istedenfor *à + le*, f. eks. *au printemps*.

I begynnelsen av kapitel 7 lærer De uttrykket *beaucoup d'arbres* (side 56). Sammenlikn dette med *beaucoup de maisons* (side 58). Man uttrykker øyensynlig på denne måten et ubestemt antall, og en liknende forbindelse har De i *peu d'arbres* (side 56), *peu de buissons* (side 57). Finn eksemplene

side 56–59, og bli helt fortrolig med dem. Legg også merke til en setning som *Il n'y a pas de feuilles sur les arbres* (side 58). I forbindelse med ord som *ne... pas, beaucoup, peu, combien* (det siste ordet kan De allerede fra kapitel 2: *Combien de filles y a-t-il dans la famille?*), betegner *de* (eller *d'*) et ubestemt antall.

Hvis vi ikke har *ne... pas, beaucoup, peu, combien* i setningen, uttrykker vi oss på en annen måte: *Il y a des fleurs et des buissons dans notre jardin* (side 57). Også her dreier det seg om et ubestemt antall, men De konstaterer at man sier *des* (og De vet allerede at *des* blir brukt istedenfor *de + les*). Finn eksemplene på dette *des* i kapitel 7, og prøv selv å danne flere eksempler med de navneordene De kan: *des garçons, des filles, des maisons* osv. Prøv deretter å sette inn *ne... pas, beaucoup, peu* eller *combien*: *Il n'y a pas de fleurs; il y a beaucoup de fleurs* osv.

Den uttrykksmåten De her har lært, er særlig karakteristisk for fransk. Hvis De sammenlikner med norsk, vil De oppdage at vi i slike tilfeller bare bruker navneordet i flertall, f. eks. »Det er *blomster* i hagen«, »det er mange *blomster* i hagen« osv.

Fra de foregående kapitlene har De et fullstendig overblikk over egenskapsord som *grand* og *petit* og vet at begge har fire former. Det heter *un grand pays, les grands pays, une grande ville, les grandes villes*. Det vil være en enkel sak for Dem å sette inn *petit* i disse eksemplene istedenfor *grand*. I kapitel 7 lærer De flere ord av samme slag: *haut, hauts, haute, hautes; vert, verts, verte, vertes; mûr, mûrs, mûre, mûres*, og disse ordene vil ikke lage noen vanskeligheter for Dem. Prøv å danne eksempler med ord som passer med *haut, vert* og *mûr* i alle former, f. eks. *un fruit mûr, des fruits mûrs; une pomme mûre, des pommes mûres*. De lærer også noen egenskapsord som har uregelmessig hunkjønnsform: *bas, bas, basse, basses* (side 58); *blanc, blancs, blanche, blanches; premier, premiers, première, premières*. Legg nøye merke til disse spesielle formene!

Ordet *premier* har De allerede hatt i kapitel 3 (side 19), hvor det står i motsetning til *dernier*: *Janvier est le premier mois de l'année, décembre est le dernier mois de l'année*. Hvis *premier* står foran et hunkjønnsord (som *maison, pomme*), må det altså forandres til *première*, og dessuten må *le* forandres til *la*: *la première maison, la première pomme*.

De lærer i dette kapitlet ordene *été, automne, hiver, printemps*. I bestemt form heter disse ordene *l'été, l'automne, l'hiver, le printemps*. Vi gjør Dem spesielt oppmerksom på forbindelsene: *en été, en automne, en hiver*. Husk at det er »overtrekning«: *en été* [*ã -n ete*], *en automne* [*ã -n oton*], *en hiver* [*ã -n ive:r*]. Ved *printemps* bruker man imidlertid *au* som svarer til dette *en*: *au printemps*, hvor *au* egentlig er *à + le*. Merk Dem denne formen, og finn forøvrig alle eksempler på disse forbindelsene.

Quand har De hatt i kapitel 4 (side 32), hvor det blir brukt som spørreord: *Quand est-ce l'anniversaire de Jean?* De finner det igjen i kapitel 7: *Quand mange-t-on les fruits?* Legg merke til at man også bruker *quand* på en annen måte, f. eks. i svaret på det siste spørsmålet: *On mange les fruits quand ils sont mûrs*. Finn eksemplene på *quand* brukt på disse to måtene (sidene 60–62), og bli helt fortrolig med forskjellen.

En liknende dobbelthet i bruken finner vi ved ordet *que*. Sammenlikn setningene *Jean, que manges-tu?* og *la poire que tu manges*. Finn eksempler på disse to formene for bruken av *que* sidene 60–62, og legg merke til, hvordan *que* skrives og uttales i spørsmålet: *Qu'y a-t-il dans votre jardin?*

Ordet *où* kjenner De fra setninger som *où demeurez-vous?*, hvor det blir brukt som spørreord. Som *quand* og *que*, så har også *où* en dobbelthet i bruken. La oss sammenlikne *où demeurez-vous?* med *dans la partie de Paris où nous demeurons* (side 58). Men legg dessuten merke til at *où* også kan brukes om tid: *En hiver, il y a des jours où la neige tombe* (side 60).

De lærer her ordet *couleur*. Det er ikke vanskelig å forstå betydningen. Vi benytter det samme ordet på norsk. Men vi vil gjerne gjøre Dem oppmerksom på hvordan man danner spørsmål med dette ordet. Hvis De vil stille et spørsmål om blomstenes farge, kan De si: *Quelle couleur ont les fleurs?* Men De kan også si: *De quelle couleur sont les fleurs?* De finner slike spørsmål behandlet bl. a. på side 62.

Ordet *de* har De allerede hatt i flere forskjellige anvendelser. Her møter De en ny bruk av ordet i forbindelse med *à*, som forøvrig selv opptrer i en ny betydning: *De juin à septembre, il y a des fruits sur les arbres* (side 59); *il y a des feuilles sur les arbres de mars à novembre* (side 60). Har De klart for Dem hva *de* og *à* betyr her? Prøv selv å danne andre eksempler.

Ordet *à* finner De også i en annen anvendelse: *En automne, les feuilles tombent à terre*. Se tegningene i margin side 60, og vær klar over både hva *à* og hva *terre* betyr.

Vi vil gjøre Dem oppmerksom på enda et par spørsmål. Det gjelder uttalen. I et uttrykk som *dans un jardin* må De huske »overtrekningen« av *-s*: [*dã -zã zardẽ*]. De finner eksemplet på side 56, og på side 57 har De *les autres arbres*. Merk Dem uttalen her også, og sammenlikn med *les arbres, les deux arbres*. Vi ber Dem til slutt om å legge merke til uttalen av *arbres* på side 56.

Kapitel 7 har gitt Dem nok å bestille. Men vi kan trøste Dem. Kapitel 8 vil nok by på visse vanskeligheter, men de er lettere å overvinne.

I tilknytning til dette kapitlet gir vi Dem et nytt *Résumé* som inngående behandler ordene *mon, ton, son; ma, ta, sa* osv. De kan her feste Dem ved at valget mellom *son, sa, ses* utelukkende avhenger av det ordet som følger etter. Den forskjellen vi har på norsk mellom »hans« og »hennes«, eksisterer som før nevnt ikke på fransk.

Kapitel 8

Nå skal De til å behandle klokkeslett og dagens inndeling. De har allerede lært en del av tallordene og får bare bruk for noen ganske få nye.

Når man vil spørre om hva klokken er, sier man i alminnelighet: *Quelle heure est-il?* Nå har De allerede i begynnelsen av kapitel 8 konstatert at ordet *heure* egentlig har en litt annen betydning: *Un jour a douze heures*. Altså bruker man *heure* dels om tidspunkt (*quelle heure est-il?*) og dels i betydningen *soixante (60) minutes*.

Svaret på spørsmålet *Quelle heure est-il?* kan f. eks. være: *Il est deux heures*. Finn flere eksempler på denne bruken av *heure*, og lag selv nye eksempler (*il est six heures, il est dix-huit heures* osv.).

Husk hele tiden »overtrekning« fra tallordet til *heures*: *deux heures* [*dø -zœ:r*], *trois heures* [*trwa zœ:r*], *huit heures* [*yî -tœ:r*] osv. Legg særlig merke til *neuf heures* [*nœ -vœ:r*], hvor *f* i *neuf* blir til *v* i uttalen. Husk

også uttalen av *quatre heures* [katr œ:r], hvor [ə] i slutten av *quatre* bortfaller.

Vi gjør Dem dessuten oppmerksom på den nye bruken av *il* i *quelle heure est-il?* – *il est deux heures*. De vet hva *il* i alminnelighet betyr. Ordet brukes jo om en person av hankjønn og svarer til *elle* i hunkjønn og til *ils*, *elles* i flertall. I *quelle heure est-il?* er *il* derimot »upersonlig«.

De to små ordene *à* og *de* får De stadig i nye forbindelser. De husker hva *à* betyr i uttrykket *à Paris*, og De finner fort ut hva det betyr i uttrykket *à l'école* (se tegningen side 71). De vet også at *à* + *le* blir til *au* (husk *au printemps!*), og De forstår da uten videre uttrykket *ils sont au lit* (side 71). De er på det rene med betydningen av *maison*, og De vet hva *dans la maison* betyr. Men hva betyr *à la maison*? Finn eksemplene (side 72), og legg merke til at *à la maison* står i motsetning til *à l'école*.

I uttrykk for klokkeslett brukes også *à*, f. eks. *à sept heures*. Finn tilsvarende eksempler i kapitel 8, og lag nye selv. Ordet blir også brukt i spørsmål: *à quelle heure allez-vous à l'école?* (se sidene 73–76).

Ordet *de* finner De i uttrykk som *à neuf heures du soir* (*du* = *de* + *le*!). De kan sammenlikne med *à huit heures du matin*, og selv lage andre eksempler med andre klokkeslett.

På sidene 70, 71 har De ordene *le matin*, *l'après-midi*, *le soir*, *la nuit*, og De vil uten videre forstå hva de betyr. Men på side 71 får De noen av disse ordene anvendt på en spesiell måte: *La nuit, les enfants sont au lit; le matin et l'après-midi, ils sont à l'école*. Finn lenger fremme andre eksempler på denne spesielle bruken. Ukedagenes navn kan brukes på samme måten: *Le jeudi et le dimanche, ils ne vont pas à l'école* (side 72); *le jeudi, je ne vais pas à l'école* (side 75).

Fra kapitel 7 kjenner De uttrykk som *de juin à septembre* (side 59). I kapitel 8 får De tilsvarende uttrykk: *C'est le matin de six heures à midi; de midi à dix-huit heures, c'est l'après-midi*. De følgende uttrykkene betyr omtrent det samme: *C'est l'après-midi entre midi et dix-huit heures*. Kan De etter dette finne ut hva *entre* betyr? De kan sammenlikne med: *Entre dix-huit heures et minuit, c'est le soir*. Det står på samme side (70).

* De er nå helt inne i egenskapsordenes former: *grand*, *grande*; *petit*,

petite; vert, verte osv. (og de uregelmessige: *bas, basse; premier, première* osv.). Ordet *demi* forholder seg på den samme måten, og på side 71 finner De det i hunkjønnsformen *demie*: *à six heures et demie*, hvor vi altså i skrift føyer til *-e* (De kan sammenlikne med *âgé, âgée* i kapitel 4, side 31). Men *demi* får ikke hunkjønnsform i sammensetningen *demi-heure*.

De møter i kapitel 8 noen av de spørreordene som De kan, nemlig *combien* (side 74), *quel* (f. eks. *à quelle heure...?*, *quels jours allez-vous à l'école?*, side 73) og *où* (f. eks. *où êtes-vous?*, side 74). Særlig *quel* får De anledning til å gjenta mange ganger i de forskjellige formene De har lært. Men dessuten skal De lære et nytt spørreord: *pourquoi*. Se igjen på eksemplet side 73. De finner lettest betydningen ved å sammenlikne spørsmålet: *Pourquoi Yvonne ne va-t-elle pas à l'école?* med svaret: *Yvonne ne va pas à l'école parce qu'elle n'a que cinq ans*. På den måten blir De også klar over hva *parce que* (*parce qu'*) betyr. Finn også De andre eksemplene på *pourquoi* og *parce que* (siden 75 og 76), slik at De er helt sikker i Deres sak.

Nå er vi snart ferdige med våre forklaringer. Var det mer innviklet enn De hadde ventet? Vi må allikevel behandle enda et par spørsmål.

For det første får De et »gjerningsord« som har meget uregelmessige former. Vi tenker på ordet (*je*) *vais*, og De finner formene side 72, 73. Det heter altså f. eks. *je vais à l'école*, men *tu vas à l'école*, og: *il va à l'école*. Hvis det dreier seg om flere personer, bruker man formene: *nous allons à l'école, vous allez à l'école, ils vont à l'école*.

Legg også merke til hvordan disse ordene blir uttalt i forbindelse med andre ord. Akkurat som det heter *ils sont au lit* [*il sō -t o li*] med »overtrekning« av *-t*, så heter det også *ils vont au lit* [*il vō -t o li*]. De må i det hele tatt venne Dem til at slike overtrekninger ofte forekommer. Det heter f. eks. *nous sommes à l'école* [*nu som -z a lekol*], *nous sommes à la maison* [*nu som -z a la meʒō*].

Vær også oppmerksom på spørreformer som svarer til *il va* og *elle va*. De heter *va-t-il...?* og *va-t-elle...?* (side 73), og De legger her særlig merke til skrivemåten. De kan sammenlikne med *il parle - parle-t-il?* og *il a - a-t-il?*, som De allerede kan.

På side 72 finner De et eksempel på overtrekning, som er av særlig interesse: ...*quand ils ont six ans* [kã -t il -zõ si -zã]. Ordet *quand* skrives med *d*, men denne *d* »trekkes over« som *t*.

Før vi stopper, gjør vi Dem oppmerksom på uttalen av bokstaven *c* (side 74). Den uttales [s] foran (skrevet) *i* og *e*, f. eks. *cing* [sẽ :k], *ce* [sə], *France* [frã :s]; ellers som [k]: *campagne* [kãpã], *Nicole* [nikol]. Hvis en *c* som ikke står foran *i* eller *e*, skal uttales [s], blir den forsynt med en liten krøll som man kaller en *cédille* [sedi:j]: *garçon* [garsõ], *commençons* [komãsõ], *français* [frãse].

Til slutt gjør vi Dem oppmerksom på vårt fjerde *Résumé*. Det dreier seg om – ja, her kan vi jo snakke fransk – om *les verbes français*. Vi vil gjerne at De ved hjelp av dette resyméet skal få en grei oversikt over nåtidsformene og deres endelser, og at De gjennom den *Exercice* som hører til, skal komme helt inn i bruken av dem. Husk: det er ved stadige gjentakelser man trenger inn i et språks hemmeligheter!

NORDISK SPRÅKFORLAG

Kapitel 9

I dette kapitlet vil De spesielt få bruk for det De lærte i kapitlene 3 og 8 om tallord, datoer, klokkeslett osv. Samtidig lærer De noen få nye ord og fortsetter å utvide Deres kjennskap til den franske uttrykksmåten.

Et av de viktigste spørsmålene gjelder uttalen. Vi har hittil angitt en utpreget *langsom* uttale av alle ordene. Nå vil vi gå over til å vise Dem en litt raskere og mer naturlig uttale av visse forbindelser. De har sikkert lagt merke til at det i lydskriften i kapitel 9 ofte er satt parenteser rundt [ə]: (ə), f. eks. i tredje linje på side 79: *qui ne dort pas* [ki n(ə) dɔ:r pa]. Det betyr at De i langsom uttale kan si [ki nə dɔ:r pa], men i raskere tempo [kin dɔ:r pa]. I og med at De selv lærer å foreta slike forkortelser i uttalen, blir De også i stand til bedre å oppfatte alminnelig fransk tale. I sammenhengende tale bortfaller [ə], unntagen hvor dette fører til at tre konsonanter som ville være for vanskelige å uttale sammen, kommer på rad. Hvis De gjennomgår alle eksemplene på [ə], vil De se at [ə] bortfaller i *Il n'est que six heures* [il ne k si -zœ:r]; *dans son petit lit* [dā sɔ̃ pti li]; *la chambre à coucher* [la fā:br a kuʃe] osv., men ikke i *une petite fille* [yn pətit fi:ʃ] eller i *la chambre des parents* [la fā:brə də parɑ̃], for her ville vi ved å utelate [ə] få tre konsonanter på rad, som vi vanskelig kunne uttale uten [ə]. Husk forøvrig hva vi tidligere har sagt om uttalen av *arbre* (kapitel 7).

Mens vi holder på med uttalen, vil vi minne Dem om »overtreknin-gene«, f. eks. *les autres enfants* [le -z ɔ:trə -z ɑ̃fɑ̃] (side 86), *à six heures et demie* [a si -z œ:r e d(ə)mi] (side 82) osv. De må venne Dem til å uttale disse forbindelsene i ett uten pause! *à sept heures* skal altså uttales [a se -t œ:r], slik at alle tre ordene utgjør en enhet med hovedtrykket på [œ:r].

Husk også at *-d* blir trukket over som *-t*: *Quand Henri n'allait pas encore à l'école* [kɑ̃ -t ɑ̃ri nɑle pa -z ɑ̃kɔ:r a lekɔl] (side 87), *quand il...* [kɑ̃ -til], *quand Yvonne...* [kɑ̃ -t ivɔn]. Finn andre eksempler på side 86 og øv inn uttalen. Husk å gjenta hele setningen!

Ordet *le matin* kjenner De fra kapitel 8. Hva betyr *ce matin*? Hvis De leser første side av kapitel 9 oppmerksomt, kan De uten videre finne ut betydningen av *ce matin*, slik at De også forstår hva *ce* betyr. De er også

klar over at det finnes en annen bruk av *ce*, enn den som forekommer i setningene *ce n'est pas beaucoup* (side 80) og *c'est Yvonne*.

Matin og *soir* er hankjønnsord. Svarende til *un garçon, le garçon, ce garçon* har vi *une fille, la fille* og – ja, hva heter det? De har hatt ordet i begynnelsen av kapitel 9! Hvis De tar ordet *année*, kan De også lett nevne de tre tilsvarende uttrykkene; *une année, l'année* (*l' = la*) kunne De uten vanskelighet danne selv, og den tredje formen kan De f. eks. finne på sidene 80 og 90. Forøvrig gir vi Dem løsningen i dette instruksjonsbrevet på side 5 under 1) og 2).

Har De forstått uttrykket *aujourd'hui*? (side 79). I forbindelse med *aujourd'hui* har De (øverst på side 80) hatt ordet *hier*. Har De forstått hva det betyr? Les setningene på side 80 omigjen, og finn andre eksempler på side 88.

Når De nå er helt klar over hva *aujourd'hui* og *hier* betyr, ber vi Dem om igjen å se på setningene på side 80. Nå skal De særlig legge merke til gjerningsordet. Det heter: *Aujourd'hui, le dix-neuf juillet, Yvonne a six ans*. Men det heter *hier, le dix-neuf juillet, elle avait cinq ans*, og De forstår da uten videre hva *avait* betyr. Hvis De så leser videre på side 80, vil De straks forstå hva *est* betyr (det er et av de første ordene De har lært), og så finner De nok lett ut hva *était* betyr.

Midt på side 80 leser De: *Yvonne ne va pas encore à l'école*. Hva betyr *va*? Like før denne setningen leser De om hva Yvonne kan glede seg til: *en octobre, Yvonne ira à l'école*. Kan De nå tenke Dem hva *ira* betyr? De har sikkert forstått at disse forskjellige formene betegner forskjellige »tider«: nåtid, fortid og fremtid. Gå gjennom formene på nytt, og bli helt sikker på hvilke som hører til nåtid, hvilke som hører til fortid, og hvilke som hører til fremtid. Etterhånden vil De da forstå at til *il va* (nåtid) svarer *il allait* (fortid) og *il ira* (fremtid). På samme måten har De: *il est, il était, il sera; il a, il avait, il aura; il y a, il y avait, il y aura*. Vi gjør Dem nå oppmerksom på at de formene som betegner fremtid, alle har en *-r-*: *ira, sera, aura*. I stykket finner De også fremtidsformer i flertall: (*ils auront* (81), (*ils seront* (81), (*ils iront* (89).

De kjenner endelsen *-ent* fra nåtidsformene: (*ils parlent, (ils) demeurent* osv., og De har lagt merke til at denne endelsen ikke blir uttalt. Det samme er tilfelle ved fortidsformer som (*ils avaient, (ils) lavaient* osv. Se forøvrig det resyméet som hører til kapitel 9.

Øverst på side 86 finner De egenskapsordet *bon*: *un bon père*, og tilsvarende: *une bonne mère*. Sammenlikn de to formene både med hensyn til skrivemåte og uttale: i *bonne* er *n* fordoblet, og stavelsen *-on-* uttales [ɔn]. Hvordan uttaler man *bon*?

De husker nektelsen *ne... pas* (kapitel 1). I begynnelsen av kapitel 9 finner De et nytt eksempel og dessuten en ny nektelse: *ne... plus*. Hva betyr *ne... plus*? Hvis De ikke allerede er klar over det, kan De først finne ut betydningen av *plus* i den setningen som står på side 81, linje 3-5: *plus grande*. Deretter kan De igjen lese den siste setningen på samme side. Der finner De både *plus* og *ne... plus*. Samtidig skal De lære ordet *encore* som står i motsetning til *ne... plus*. *Yvonne ne dort pas encore*, kan man si før Yvonne er sovnet. *Yvonne dort encore* (side 79), kan man si før hun våkner og *Yvonne ne dort plus*, etterat hun er våknet. Nå forstår De også følgende setninger: *Hier, Yvonne avait encore cinq ans* (side 80) og *hier Yvonne était encore une petite fille* (side 80).

De har lært at nektelsen heter *ne... pas*: *Yvonne ne dort pas*. I visse tilfeller bruker man bare *pas*: *M. Duclos a aussi des vacances, mais pas trois mois* (side 80 nederst). Slik uttrykker man seg når det ikke forekommer noe gjerningsord.

Vi minner Dem om de to formene av *dernier*: *le dernier jour, la dernière année* (side 83). De husker sikkert denne siste formen. Hva heter *premier* foran et hunkjønnsord (kapitel 7)?

I denne forbindelse gjør vi Dem oppmerksom på at man ved datoer bruker alminnelige tallord: *le trente et un août* (side 89). Det heter *le deux août, le trois août* osv. (fortsett selv!). Men legg merke til at det heter *le premier (1er) août*. Prøv selv med de andre månedene!

De har lært hvordan flertall av ord som *père, mère* uttrykkes på fransk: til *père* svarer *pères*, til *mère* svarer *mères*. Det er det vanligste. Men på side 85 finner De et ord som avviker fra denne regelsen: *un cadeau, deux cadeaux*. Her tilføyer man altså *-x* istedenfor *-s*. Senere vil De få flere slike ord.

Fra kapitel 8 kjenner De uttrykk som *le matin et l'après-midi, ils vont à l'école*, og De husker tilsvarende forbindelser med *la nuit, le jeudi, le dimanche*, hvor *le (la)* uttrykker omtrent det samme som *chaque*, f. eks. *chaque jeudi, chaque dimanche*. I kapitel 9 finner De liknende uttrykk: *les jeudis, les dimanches et les jours de vacances elle lave Yvonne à sept heures et quart* (side 87). Man kan altså også bruke flertallsformen *les jeudis* i samme betydning som *chaque jeudi*. (Ordet *chaque* kjenner De bl.a. fra setningen *chaque enfant aura sa chambre*, side 82 øverst.)

Det er ennå noen uttrykk som vi må nevne. De kan allerede en rekke spørreord: *combien, quand, pourquoi, que, quel* osv. Nå skal De lære den aller vanligste spørreformen på fransk. Istedenfor å spørre: *les enfants, vont-ils à l'école?* sier man som oftest: *est-ce que les enfants vont à l'école?* (side 80). Finn flere eksempler på dette (side 81)! I kapitel 7 (side 60) har De hatt

setninger som *Jean, que manges-tu?* Istedenfor *que* bruker man oftere *qu'est-ce que: Jean, qu'est-ce que tu manges? – Qu'est-ce que tu as pour ta petite Yvonne?* (side 82). I disse nye spørresetningene bytter man ikke om ordene: man sier ikke *as-tu...*, men *...tu as...*

Husk endelig resyméet! Her har De anledning til å få overblikk over de forskjellige tidene av *les verbes français: l'imparfait, le présent* og *le futur*. Vi er ikke i tvil om at De klarer det som en lek. Det er nettopp en slik »lek« som gjør Dem fortrolig med det språket De gjerne vil lære.

Løsninger: 1) *cette fille* ; 2) *cette année*.

Kapitel 10

De er nå helt klar over bruken av former som *il mange* i forhold til *ils mangent* (sammenlikn: *il parle/ils parlent, il demeure/ils demeurent*). De vet også at det her dreier seg om nåtidsformer. Men hva betyr *ils ont mangé*? De kjenner *ils ont*, og hvis De gjennomgår setningene på siste halvdel av side 97, vil De uten videre forstå betydningen av *ils ont mangé*. Til *ils mangent* svarer altså det sammensatte uttrykket *ils ont mangé*. Hvilket sammensatt uttrykk svarer til *il mange*? Se forøvrig side 99, hvor De også finner eksempler med andre gjerningsord: *il donne/il a donné; il appelle/il a appelé*; på side 101 finner De *il lave/il a lavé*. De må sørge for å bli helt sikker i alle disse formene både i entall og flertall.

Ved andre gjerningsord danner man ikke slike sammensatte uttrykk med *a* og *ont*, men med *est* og *sont*. I kapitel 10 ser De foreløpig bare ett slikt gjerningsord. På side 98 finner De *Henri est allé* og *Yvonne est allée*, på side 99 *Louise et Paul sont allés* og på side 101 *Yvonne et Nicole sont allées*. Legg merke til at *allé* har forskjellige endelser i de nevnte tilfellene. De kan her sammenlikne med egenskapsordene: *il est petit, elle est petite; ils sont petits, elles sont petites*. At gjerningsordet på denne måten viser fire former (*allé, allée; allés, allées*), er noe som bare gjelder de tilfellene hvor man danner de sammensatte uttrykkene med *est* og *sont*. Der hvor de sammensatte uttrykkene blir dannet med *a* og *ont*, finner vi ikke noen tilsvarende variasjoner: *il a mangé, elle a mangé, ils ont mangé, elles ont mangé*.

Men noen gjerningsord har i slike tilfeller former som er forskjellige fra *mangé, donné, appelé, lavé, été, allé*, fordi de ikke ender på *-é*. På side 99 finner De f. eks. *Louise a dit*.

De har vel lagt merke til at disse sammensatte uttrykkene svarer til de norske uttrykkene med »har« og »er« (f. eks. »han har sovet«, »de er kommet«). Men på fransk blir de sammensatte uttrykkene brukt i stør-

re utstrekning enn på norsk. De kan nemlig også brukes, hvor vi på norsk ville benytte usammensatt fortidsform («han sov», «han kom»). På side 99 finner De således eksemplet *A midi, maman a appelé: «Jean, Nicole! Il est midi! A table!»* og på side 101: *A midi et demi, Henri a dit: «Une auto!»* Vi kan si det på den måten, at *il a mangé* både kan bety noe som en person »nettopp har gjort«, og dessuten noe som en person »gjorde« på et eller annet tidspunkt. Vi understreker dette så sterkt, fordi De her står overfor en meget karakteristisk fransk uttrykksmulighet.

På side 98 finner De uttrykket *la pièce où l'on mange*. De vil ha forstått at *l'on* betyr det samme som *on*. Vi vil bare tilføye at *l'on* brukes når det kommer en vokal like foran: *où l'on mange*.

De kjenner allerede den alminnelige nektelsen *ne... pas: ils n'étaient pas dans la maison* (side 98). Nå skal De lære en ny nektelse: *ne... ni... ni*. Setningen *ils n'étaient ni dans la salle à manger, ni dans une autre pièce* (side 98) vil De forstå når De sammenlikner med *ils n'étaient pas dans la maison*. Hvis vi skal forklare setningen på fransk, betyr den altså: *ils n'étaient pas dans la salle à manger, ils n'étaient pas dans la chambre à coucher, ils n'étaient pas dans la salle de bains, ils n'étaient pas dans une des pièces de la maison, ils étaient dans le jardin*. Nå vet De sikkert hva *ne... ni... ni* betyr.

De har lært at det heter *son père, son frère*, men *sa mère, sa sœur* (kapitel 4 og 5), og at *son père* svarer til *un père* (hankjønn), likesom *sa mère* svarer til *une mère* (hunkjønn). Til *une maison* svarer altså *sa maison*, men av setningene nederst på side 101 til 102 kan De se at til *une auto* svarer *son auto*! Dette kommer av at *auto* begynner med en vokal [o]. Foran et hunkjønnsord som begynner med vokal, bruker man altså *son* istedenfor *sa*.

På side 100 finner De setningen *Mais Yvonne! Tes mains sont noires*, og videre heter det: *On ne va pas à table quand on a les mains noires*. De har sikkert med en gang forstått hva det betyr, men vi gjør Dem oppmerksom på at fransk bruker bestemt form (*on a les mains noires*).

På spørsmålet *Qu'y a-t-il dans la bouteille?* (side 103) blir det svart *Il y a du vin*. De er på det rene med at *du* egentlig er en sammentrekning av *de + le*. Men har De forstått hvordan *du* er brukt her? Mens *le vin* er bestemt form, betegner *du vin* en ubestemt mengde. Husk hva vi har sagt i instruksjonsbrevet til kapitel 7 om *des* i uttrykk som *des maisons, des filles, des arbres: des (de + les)* brukes til å betegne et ubestemt antall.

Men hva brukes nå istedenfor *du* ved et hunkjønnsord? De finner et eksempel på side 104: *une petite fille ne boit que de l'eau à table. Eau* er et

hunkjønnsord, og det bestemmende ordet (*la*) blir til *l'* (hvorfor?), slik at *de la* altså blir til *de l'*. Finn eksemplene og husk at *de l'eau* betegner en ubestemt mengde akkurat som *du vin*.

De husker at det etter ord som *beaucoup, peu, ne... pas* står *de* istedenfor *des*: *beaucoup d'arbres, peu d'arbres, il n'y a pas d'arbres dans le jardin* (De kan sammenlikne med kapitel 7). De vil oppdage at det går på samme måten ved *du* og *de l'*. Til *des arbres* svarer *beaucoup d'arbres, peu d'arbres, ne... pas d'arbres*. Hva svarer så til *du vin*? Finn eksempler på dette på side 104, og prøv om De selv kan finne ut hva som svarer til *de l'eau*.

Med hensyn til nektelsen *ne... pas*, vil vi gjerne gjøre Dem oppmerksom på setningene *Yvonne n'a pas été dans la salle de bains* (side 100) og *Nicole n'a pas lavé les mains de son frère* (side 101). Det dreier seg om ordstillingen. Man sier f. eks. *Nicole ne lave pas les mains de son frère*. Sammenlikn nå med *Nicole n'a pas lavé...*, og vær klar over hvor ordet *pas* skal stå i de to tilfellene. Finn deretter alle eksemplene på *ne... pas* i hele kapitel 10.

Til slutt ber vi om at De er oppmerksom på ordet *haricots* (side 106). Har De sett at man sier *des haricots [de ariko]*? De vet at man sier f. eks. *des arbres [de -z arbr]*, og at man likedan skal si *des hommes [de -xom]*. Men ved *haricots* er det ikke noen overtrekning. Det vil si at man uttaler *des haricots* som om *haricots* begynte med en konsonant. Man sier altså *les haricots [le ariko]* og *un peu de haricots [œ pø də ariko]*.

I resyméet til dette kapitlet vil vi gjerne gi Dem anledning til å bli fullstendig sikker i bruken av uttrykk som *il a du vin* overfor *il n'a pas de vin*. Men som vi før har sagt, behøver De ikke sende oss svar på den *Exercice* som hører til resyméet. Neste gang kommer en løsning til sammenlikning med Deres egen.

Kapitel 11

I kapitel 9 har De lært noen av de forinnene av gjerningsordet, som man bruker når man vil uttrykke at noe skal skje »etter« det nåværende tidspunkt: *il ira, ils iront; il sera, ils seront; il aura, ils auront* osv. I kapitel 11 får De enda flere *r*-former: *il viendra, ils viendront* (side 111); *il donnera* (side 112). De kan sammenlikne med de formene man bruker, når det er snakk om noe som skal skje »nå»: *il vient, ils viennent* (side 111); *il donne, ils donnent*.

Pass på uttalen av *il vient*, som har neselyd: [il vjɛ̃], og *ils viennent*, som uttales uten neselyd: [il vjɛ̃n].

Vi ber Dem om å se litt mer på nåtidsformene. I kapitel 11 finner De formene *il aime, ils aiment; il demande, ils demandent*, og vi føler oss trygge på at De nå er helt inne i disse regelmessige formene. Men De har nok allerede oppdaget at det finnes former som er uregelmessige. Vi har nettopp nevnt formene *il vient, il viennent* (side 111). Videre forekommer i kapitel 11: *il boit, ils boivent* (side 115); *il dit, ils disent* (side 112).

I kapitel 10 har De lært former som *il a mangé, elle a appelé, elle a demandé*. Disse eksemplene har *a* (De kan sammenlikne *il a*: entall), og De har også sett setninger med flertall: *ils ont mangé* osv. Legg også merke til entallsformene med *je* og *tu*: *j'ai mangé, tu as mangé* (spørreform: *as-tu mangé...?*) (side 120). På samme måten kan De danne flertallsformer med *nous* og *vous*: *nous avons mangé, vous avez mangé*. Prøv selv å danne alle formene med andre gjæringsord, f. eks: *j'ai donné, tu as donné, il (elle) a donné, nous avons donné, vous avez donné, ils (elles) ont donné*.

De har i disse eksemplene hatt ord som ender på *-é: mangé, donné*. I kapitel 11 har De også ord som har uregelmessige former. Fra kapitel 10 kjenner De *a dit*. De finner den samme formen på side 118: *Yvonne lui a dit*. På side 117 finner De et annet uregelmessig ord av dette slaget: *elle a seulement bu un peu d'eau*. Finn eksemplene, og ta alle formene for Dem: *j'ai bu, tu as bu* osv.

I kapitel 10 har De hatt tilsvarende former, hvor man ikke bruker *a* men derimot *est*: *Henri est allé* (side 98). I kapitel 11 finner De: *Et Yvonne est allée au jardin, où elle est restée; Quand le papa de Ginette est venu, il a dit: «Bon anniversaire!»* (side 120); *Cinq minutes plus tard papa est venu également; Puis, la grand-mère Leroux est aussi venue* (side 121). Gå gjennom alle eksemplene, og merk Dem enda en gang hvordan ordene skrives.

De husker fra kapitel 7 at *des* blir brukt når man vil angi et ubestemt antall. Se nå nederst på side 111, hvor De finner uttrykket *avec de petits chiens et de petits chats noirs*. De ser altså at man foran egenskapsord + navneord (i flertall) bruker *de* istedenfor *des*. Men hvis egenskapsordet kommer etter navneordet, bruker man det vanlige *des*, f. eks. i setningen: *une balle qui est encore plus grande et qui a des couleurs encore plus belles que la balle rouge* (side 113).

De husker uttrykk som *ce matin, cette nuit*. På første side i kapitel 11 finner De tilsvarende: *cet après-midi*. Ordet *après-midi* er hankjønn. Det heter altså *un après-midi*. Legg merke til at ordet *ce* får formen *cet* foran et hankjønnsord som begynner med en lyd som [a], altså med en vokal.

De har hatt et enkelt ord som i flertall ender på *-x: cadeau*, flertall: *cadeaux*. De finner det igjen i kapitel 11. Dessuten finner De et annet ord

med samme endelse i flertall: *morceau*, flertall: *morceaux*. De kan altså merke Dem at ord på *-eau* får *-eaux* i flertall. Det gjelder også egenskapsordet *beau*. Det heter *un beau cadeau* og *de beaux cadeaux*.

Samtidig lærer De den formen av *beau*, som man bruker foran hun-kjønnsord. De finner den på side 112, både i entall: *la belle balle* og i flertall: *de belles couleurs*.

I kapitel 11 møter De *qu'est-ce que* i et par nye forbindelser som De nå forstår uten videre: *Qu'est-ce que c'est, tante Claire, qu'est-ce que c'est?* (side 112). De husker også hva *il y a* betyr, og De forstår da med en gang setningen: *Qu'est-ce qu'il y a sur la bague* (side 113). Nå forstår De sikkert også setningen: *Qui est-ce qui t'a donné cette belle maison de poupée?* (side 117). De kan her sammenlikne med: *Qui t'a donné cette belle maison de poupée?* Det betyr nøyaktig det samme.

De har sikkert forstått setningen: *Que donnera Ginette à sa petite cousine...*? (side 112), og vi kunne tenke oss å svare: *Elle donnera une balle à Yvonne*. Hvis vi nå vil uttrykke det samme uten å si navnet *Yvonne*, kommer setningen til å lyde: *Elle lui donnera une balle*. De skal nå lære grundig betydningen og bruken av ordet *lui*, og derfor ber vi Dem om å lese kapitel 11 en gang til og notere Dem alle eksemplene på dette ordet. De kan eventuelt skrive dem opp på et stykke papir: *Ginette lui a donné une grande balle rouge et verte* (side 111); *Tante Claire lui a donné un petit mouton blanc* (side 112) osv. På denne måten venner De Dem også til å anbringe *lui* på den riktige plassen, nemlig foran gjerningsordet. De har forstått at *lui* i disse setningene står istedenfor *à Yvonne*, eller *à sa petite cousine* osv. Men hvis det nå dreier seg om flere? Hvilket ord skal De bruke da? De finner et eksempel øverst på side 115: *Elle ne leur donne pas plus de trois morceaux*, og her står *leur* istedenfor *à Yvonne, à Henri et à Ginette*.

På side 116 finner De spørsmålet: *Est-ce que ta maman te donne aussi seulement trois tasses de chocolat...*? og svaret: *Oh, non! Maman ne me donne que deux tasses de chocolat*. De ser at *te* og *me* her står på samme måten som *lui* og *leur* i de setningene vi har snakket om (nemlig for å uttrykke den eller dem, som noe blir gitt til). Finn de andre eksemplene på *me* og *te*, og legg merke til at *me* blir til *m'* og *te* til *t'* foran vokal: *Qui est-ce qui t'a donné...? C'est Jean qui m'a donné cette maison*.

I resyméet til kapitel 11 kan De trene i bruken av de franske nektelsene. Når gjerningsordet er usammensatt (*boit, dort* osv.), står *ne* foran gjerningsordet, og det andre leddet (eller de andre leddene) av nektelsen følger etter gjerningsordet: *il ne dort pas, il ne boit que du lait, il ne dort ni à huit heures, ni à neuf heures*. Hvis gjerningsordet derimot er i sammen-

satt form (*a... donné, a... bu* osv.), står *ne* foran det første leddet av den sammensatte formen, og *pas, plus* og *pas encore* står umiddelbart etter dette leddet: *il n'a pas bu, il n'a plus bu du chocolat, il n'est pas encore venu*, mens *que* og *ni* følger etter siste ledd av gjerningsordet: *il n'a bu que du vin blanc, elle ne lui a donné ni des carottes, ni des haricots*. I det siste eksemplet kan De konstatere at et ord som *lui* (det gjelder forøvrig også *leur* samt *me, te, se, le, la, nous, vous*) plasseres mellom *ne* og gjerningsordet.

Kapitel 12

På tegningen ser De hele familien ved bordet. Det dreier seg øyensynlig om en festmiddag, og De er helt på det rene med hvilken begivenhet man feirer. Kapitel 12 har ikke mange nye ting. Til gjengjeld får De anledning til å gjenta meget av det som De hittil har lært.

Aller først i kapitel 12 finner De et nytt uregelmessig gjerningsord: *il s'assied, ils s'asseyent*. Betydningen er De sikkert klar over. Men vi gjør oppmerksom på at det i disse eksemplene står *s'* foran (*s'* er egentlig *se*, men De vet nå hvorfor det heter *s'* her istedenfor *se*. De kan sammenlikne *l' : l'homme, c' : c'est*). Legg merke til uttalen: *il s'assied* [*il sasjé*] og *ils s'asseyent* [*il sase : ʒ*].

På side 132 finner De et annet gjerningsord med *se (s')*: *elle s'appelle, elles s'appellent*. De har lært betydningen av *il (elle) appelle* i kapitel 10. Hvis De nå tar setningene på side 132 en gang til, vil De lett konstatere at *appelle* i *elle s'appelle* har en litt annen betydning enn i *elle appelle*.

Vi kommer tilbake til *il s'assied, ils s'asseyent* fordi De skal lære en helt annen form av dette gjerningsordet. På side 129 finner De setningen: *quand toute la famille s'est assise autour de la table...* Betydningen har De allerede forstått, men det er andre ting å legge merke til. De kan sammenlikne med *il est allé, il est venu* og konstatere at man bruker *est* og ikke *a*. Dessuten legger De merke til at *se (s')* fremdeles er med, men at det står foran *est*. De husker at til *il est allé* svarer *elle est allée* (med tilføyelse av *-e* i hunkjønn). Hvordan går det med *assis*? Også her føyer man til en *-e* i hunkjønn, men denne *-e* gjør at man uttaler *-s-* (De kan sammenlikne med egenskapsordene *grand, grande; petit, petite* osv.). Husk: stemt *s* [*z*]!

På side 129 finner De gjerningsordet *a mis*: *La bonne a mis la soupière sur la table*. Det er igjen en uregelmessig form. Nåtidensformen til *a mis* heter *met*: *Amélie met une grande soupière sur la table*.

Kan De huske *r*-formene av gjerningsordene (*il ira, ils iront, il donnera* osv.)? De har sikkert ikke glemt at de betegner fremtid. På side 134 får

De et nytt eksempel: *Que mangeront les enfants et leurs parents après la soupe ? Ils mangeront du veau.* De skal også se litt nærmere på fortidsformen. De finner den på side 136: *Quand Yvonne était plus petite, elle mangeait [mäze] aussi ses légumes avec une cuiller.*

På norsk kan et egenskapsord smelte sammen med et navneord. Det oppstår da et nytt ord, og egenskapsordet får en litt annen betydning enn ellers: »småting« (sammenlikn »små ting«), »gråpærer« (sammenlikn »grå pærer«) osv. Noe liknende skjer ved det franske *les petits pois* (side 134).

Til slutt anbefaler vi Dem å utnytte resyméet til å øve inn de franske gjerningsordene. Det er her formen *le passé composé* som står på dagsordenen. Det viktigste er at De øver inn de endelsene som føyes til siste ledd av sammensetningen, når det første leddet er *est* eller *sont*: *il est allé, elle est allée, ils sont allés, elles sont allées*. Når første ledd av *le passé composé* er *a* eller *ont*, blir det ingen forandring med siste ledd i setninger som: *elle a appelé Yvonne, ils ont donné des cadeaux à Yvonne*. Dette vil De neppe finne vanskelig. Men husk: våre resyméer er utarbeidet med særlig henblikk på at De ved stadig gjentakelse kommer til å »eie« de franske setningene på samme måten som De »eier« Deres eget språk.

NORDISK SPRÅKFORLAG

Kapitel 13

Før vi tar Dem med ut på den reisen som vi har lovet Dem, skal De få høre litt mer om hva de franske barna foretar seg i ferien, mens de ennå er hjemme i Paris. De er som alle andre barn og liker godt å erte hverandre.

De skal nå lære nåtidsformene av noen uregelmessige gjerningsord. På side 143 finner De setningen *ils ne dorment pas tous*. De kjenner lett igjen formen *dorment* (sammenlikn med *ils parlent*, *ils demeurent*, *ils donnent* osv.; husk: endelsen *-ent* uttales ikke!). Men De skal også se på de andre formene. Først med *je*: *je ne dors plus* (side 143), med *tu*: *Henri, tu ne dors pas* (side 152), med *il*, *elle*: *il dort*, *elle dort*; *après sept heures et demie*, *Yvonne ne dort plus*, med *nous*: *Non, maman, nous ne dormons pas*, med *vous*: *Jean, Henri, dormez-vous?* og endelig igjen med *ils*, *elles*: *ils dorment cinq minutes plus tard* (side 145), *elles ne dorment plus*. Prøv nå å si alle disse formene etter hverandre: *je dors*, *tu dors*, *il dort* (*elle dort*), *nous dormons*, *vous dormez*, *ils dorment* (*elles dorment*). På den måten husker De dem bedre. For å lette oversikten over nåtidsformene av slike gjerningsord innfører vi nå i margen en spesiell oppstilling. Hensikten er å gjøre Dem oppmerksom på forskjellen mellom entalls- og flertallsformene, således:

je dors
tu dors
il dort
nous dormons
vous dormez
ils dorment

På side 149 finner De setningen: *Jean, que fais-tu devant la salle de bains?* Svarende til *tu fais* har man *je fais* og *il (elle) fait* (sammenlikn med *je dors*, *tu dors*, *il (elle) dort*). På samme måten har man *je sais*, *tu sais*, *il (elle) sait* og *je viens*, *tu viens*, *il (elle) vient* (se eksemplene side 151, 152).

I kapitel 12 har De lært ord som *il s'assied*, *ils s'asseyent*; *il s'appelle*, *ils s'appellent*, altså gjerningsord med *se* (*s'*). I kapitel 13 skal De lære et annet ord av samme sort. På side 146 har De eksemplet *Que fait Nicole dans la salle de bains?* og svaret lyder: *Elle se lave*. De gjennomgår nå de

forskjellige formene med *je, tu, il (elle), nous, vous, ils (elles)*: *je me lave, tu te laves* (side 148), *il se lave* (side 149: *Jean se lave aussi*), *elle se lave, nous nous lavons, vous vous lavez, ils (elles) se lavent*.

De finner enda et slikt ord øverst på side 146: *Elle se lève, appelle Yvonne, qui se lève également*. La oss prøve å danne de øvrige formene i entall: *je me lève* (side 152 nederst), *tu te lèves* (side 153); og i flertall: *nous nous levons, vous vous levez* (begge på side 153), og endelig: *ils (elles) se lèvent*. Har De lagt merke til at ved *je, tu, il (elle)* og *ils (elles)* har dette gjerningsordet *è [ɛ]*, f. eks. *tu te lèves*, mens det ved *nous* og *vous* har *e [ə]*: *nous nous levons* [ləvɔ̃], *vous vous levez* [ləve], og denne [ə] faller i alminnelighet bort i uttalen: [nu nu l(ə)vɔ̃, vu vu l(ə)vɛ]?

De skal også lære de sammensatte fortidsformene av disse gjerningsordene. De finner Dem på side 150 og især på side 151: *je me suis lavé* (og hvis det er Yvonne som sier dette om seg selv, heter det *je me suis lavée* med *-ée*, fordi det da er hunkjønn); *tu t'es (= te + es) lavé* (hvis man sier det til Yvonne: *tu t'es lavée*); *il s'est lavé, elle s'est lavée; nous nous sommes lavés; vous vous êtes lavés; ils se sont lavés, elles se sont lavées*. Det heter altså: *nous nous sommes lavés* og *vous, vous êtes lavés*, når *nous* og *vous* betegner kvinner.

På den samme måten tar De nå *je me suis levé(e), tu t'es levé(e)* osv. Det kan De klare selv! Skriv alle formene opp på et papir!

De skal også øve Dem på ordet *habille*, fordi det foran en vokal skjer forandringer i uttalen av det foregående ordet: *Maintenant Yvonne s'habille elle-même*. Gjennomgå nå alle formene: *je m'habille* (*m' = me*) *tu t'habilles* (*t' = te*), *il s'habille* (*s' = se*), *elle s'habille, nous nous habillons* [nu nu -zabijɔ̃], *vous vous habillez* [vu vu -zabijɛ], *ils s'habillent, elles s'habillent* (*s' = se*).

De kjenner fra norsk forbindelser som »jeg bygger meg et hus«, »jeg røker meg en sigar«. Denne uttrykksmåten er enda mer utbredt på fransk. Se således eksemplene på side 148 nederst: *Je me lave les mains, je me lave les oreilles*.

På side 144 har De sammensatte fortidsformer (svarende til former som *il a mangé, il a demandé, il a bu, il a dit*): *As-tu bien dormi, ma petite fille? Oui, merci, maman, j'ai bien dormi*; altså: *j'ai dormi, tu as dormi, il a dormi, elle a dormi, nous avons dormi, vous avez dormi, ils ont dormi, elles ont dormi* (prøv også med nektelsen: *je n'ai pas dormi, tu n'as pas dormi* osv.; husk at *ne* blir til *n'* foran vokall!). Deretter øver De Dem på *il a répondu* (side 147, 148): *j'ai répondu, je n'ai pas répondu, tu as répondu, tu n'as pas répondu* osv. Vi gjør Dem med det samme oppmerksom på at det er en hel rekke gjerningsord på fransk, som har slike former på *-du*.

Vi gjør Dem oppmerksom på betydningen av ordene (*il*) *sort* og (*il*) *entre*: *Quand maman sort de la chambre des fillettes, elle va dans le jardin avec les chiens, puis elle entre dans la chambre des garçons* (side 144, 145). *Elle sort de la chambre* kan på fransk forklares med *elle quitte la chambre* (De kjenner betydningen av *quitte* fra kapitel 8). De har sikkert lagt merke til at *sort* og *entre* med hensyn til betydningen står i motsetning til hverandre. Legg også merke til at *sort* etterfølges av *de*, mens *entre* etterfølges av *dans*: *elle sort de la cuisine et entre dans la salle à manger*.

På side 150 finner De setninger som *Jean s'habillait déjà lui-même à quatre ans et demi*. De forstår sikkert uttrykket *à quatre ans et demi*, når De sammenlikner med uttrykkene for klokkeslett, f. eks. *il se lève à sept heures et demie*.

På side 144 finner De setningen *Elles viendront à neuf heures et demie*, og deretter blir det fortalt at *il est sept heures et demie*. Det er altså to timer til gjestene kommer, og det uttrykkes med følgende setning: *Alors elles viendront dans deux heures!* De ser altså at *heure* dels betegner klokkeslett (nemlig etter å) og dels er det samme som *soixante* (60) *minutes* (f. eks. ved *dans*).

I forbindelse med *elle s'habille* har De hatt ordet *elle-même*: *Maintenant, Yvonne s'habille elle-même* (side 150). Har De forstått hva *elle-même* betyr? *Même* kan De fra før, men i en litt annen betydning: *Jean a le même nom de famille que son père* (kapitel 4). Men hvis De tar for Dem alle eksemplene på side 150, kan De lett slutte Dem til denne nye betydningen av *même*. Det heter altså *elle s'habille elle-même* og *il s'habille lui-même*; *elle se lave elle-même*, *il se lave lui-même*.

Før De forlater kapitel 13, ber vi Dem om å gå tilbake til kapitlets første side. Har De tenkt på forskjellen mellom *tous les enfants* og *ils sont tous dans leurs lits*? For det første er det en forskjell i uttalen: i det første tilfellet uttales *tous*: [tu] og i det andre: [tus]. Denne forskjellen i uttalen henger sammen med en forskjell i bruken: i det første tilfellet står det foran *les enfants*, som det er nøye knyttet til. I det andre tilfellet står det »selvstendig«, og denne selvstendigheten røper seg altså ved at ordet uttales mer fullstendig: [tus].

Resyméet behandler denne gang ord som *verre*, *bouteille*, *fruit*, *maison* osv., altså med navneord. Vi lærer Dem at slike ord på fransk kalles *des substantifs*. Dessuten lar vi Dem repetere ord som *petit*, *grand*, *haut*, *français*, og vi lærer Dem at slike egenskapsord på fransk kalles *des adjectifs*. Vi minner Dem om at *les adjectifs* har dobbeltformer: *un petit garçon* (m), *une petite fille* (f), og at bruken av disse formene retter seg etter det *substantif* som de er knyttet til.

Vi ønsker særlig at De skal lære hvor *les adjectifs* anbringes, og De har her gleden av å kunne gi forklaringen på fransk: noen få alminnelige *adjectifs*, f. eks. *petit, grand, bon, vieux, jeune, beau, autre* osv., står *avant les substantifs*: *un petit garçon, une grande famille*. Alle andre *adjectifs* står *après les substantifs*, f. eks. *une famille française, un fruit mûr* osv. Hvis det er to (eller tre) *adjectifs*, oppstår det ingen nye vanskeligheter. *Les adjectifs* plasseres da på den samme måten, som når de opptrer enkeltvis: *une jeune femme anglaise, une belle petite fleur blanche*.

Kapitel 14

De skal nå ut på en mindre tur sammen med de franske barna. Det gir Dem anledning til å lære en hel del nye ord, og samtidig utvider De Deres kjennskap til ordenes forskjellige former.

I kapitel 9 har De lært formene *il (elle) avait* og *il (elle) était*. Nå får De dessuten lære de øvrige formene i entall. På side 160 finner De setningen *je n'avais pas les oreilles noires, hier!* Her benytter man nektelsen *ne... pas*, og uten nektelsen heter formen *j'avais* [ʒavɛ]. Endelig har De formen *tu avais* (fremdeles på side 160). På side 172 finner De igjen både *j'avais* og *tu avais* og dessuten *il était*: *l'un était comme Henri*. De finner også to entallsformer som svarer til *il était*, nemlig *j'étais, tu étais*: *quand j'étais petite comme toi; tu étais jolie, quand tu étais petite*.

De husker at disse formene med *-ais, -ait* betegner fortid. De får nå også lære de tilsvarende formene for fremtid. De kjenner allerede *il (elle) sera*, og her får De dessuten de øvrige formene i entall: *quand je serai grand* (side 170 nederst), *quand tu seras grande* (side 171). Nå kan De formene: *je serai, tu seras, il sera*. Det er altså de fremtidsformene som svarer til *j'étais, tu étais, il était*. La oss så se på fremtidsformene av *il (elle) avait*. De finner alle sammen på side 171, og vi nøyer oss her med å gjenta disse *r*-formene: *j'aurai, tu auras, il (elle) aura, nous aurons, vous aurez, ils (elles) auront*. Legg godt merke til endelsene: *-ai, -as, -a, -ons, -ex, -ont*, og prøv dessuten å bruke alle formene med nektelse (*ne... pas*). Et av eksemplene er: *Non, quand je serai grande, je n'aurai pas de bateau à moteur* (side 171). Nå finner De lett resten av eksemplene, og De kan selv gå videre med de formene som det ikke er eksempler på i teksten.

De skal også se nærmere på et par nåtidsformer. Midt på side 161 finner De eksemplet: *Que font les enfants quand ils sont au bois?* og svaret lyder: *Ils font beaucoup de choses: ils vont en bateau, ils mangent des glaces, ils jouent avec d'autres enfants, et ils parlent avec tante Claire*. Formene (*ils*) *mangent, (ils) jouent, (ils) parlent* kjenner De igjen som regelmessige. Deri-

mot er (*ils*) *font*, (*ils*) *sont*, (*ils*) *vont* (husk også (*ils*) *ont*!) uregelmessige. De er fortløpelig med *sont* og *vont* (og *ont*!). Men er De klar over hva (*ils*) *font* betyr? Hvis De leser igjennom sidene 168 og 169, finner De (*ils*) *font* sammen med de andre nåtidsformene av det samme gjerningsordet: *je fais*, *tu fais*, *il fait*, *nous faisons*, *vous faites*, *ils font*. Pass særlig godt på uttalen av (*nous*) *faisons* [fæzɔ̃] og (*vous*) *faites* [fɛt]! Spesielt (*vous*) *faites* er det fornuftig å gjenta noen ganger, fordi denne formen er særlig uregelmessig. De kan se det ved å sammenlikne med andre gjerningsord etter *vous*, f. eks. *vous mangez*, *vous donnez*, *vous parlez*, *vous jouez*. De ender alle sammen på -ez [-e], mens det altså heter *vous faites* [fɛt]. Husker De fremdeles hvordan *nous faisons* uttales?

Vi vil gjerne lære Dem enda et uregelmessig gjerningsord i nåtid. Det finner De på sidene 165–169, f. eks. *voulez-vous aller en bateau?* (side 165), *je veux une grande glace au chocolat* (side 166). Hva heter de andre formene? Finn selv eksemplene, og skriv formene opp under hverandre. Merk Dem også eksemplene med *ne... pas*. For sikkerhets skyld nevner vi den formen som brukes etter *ils* (*elles*): *ils ne veulent pas jouer à la balle* (side 169). Legg merke til uttalen: [vœl].

Vi gjør Dem også oppmerksom på formene *il* (*elle*) *met* og *ils* (*elles*) *mettent* (side 169). Legg merke til at *t* er fordoblet i *mettent* som altså uttales [mɛt], mens (*il*) *met* uttales [mɛ]. Endelig ber vi Dem om også å legge merke til den sammensatte formen: (*ils*) *ont fait* (side 166). Sammenlikn med andre slike uregelmessige former som De allerede har lært: *ils ont dit*, *ils ont bu*, *ils ont répondu* (og husk de regelmessige formene: *ils ont mangé*, *ils ont parlé*, *ils ont donné* osv.).

De kjenner ord som *cadeau* og *morceau*, og De vet fra kapitlene 9 og 11 at de får -x i flertall: *cadeaux*, *morceaux*. Foruten slike ord på -eau er det også noen på -eu som får -x i flertall: *un neveu*, *deux neveux* (side 161).

De husker at *de* »smelter sammen med« *les* til *des*. På den samme måten binder man *à* sammen med *les* til *aux*. De finner eksempler på side 162: *Claire donne souvent des glaces aux enfants*. Legg merke til at dette nye ordet skrives med -x (og sammenlikn med de ordene som vi nettopp har snakket om: *cadeaux*, *neveux* osv.). I entall har vi *au*: *une glace au chocolat*, hvor *au* jo er oppstått av *à* + *le*. Her har De en spesiell bruk av *à*, som De også finner i *une glace aux fraises*, *les glaces aux fruits*.

Som De ser av eksemplene *Aujourd'hui, ils sont allés à pied*; *la petite Yvonne aime bien aller au bois à pied, mais Henri préfère aller en auto*; *ils vont en bateau*, bruker man *aller* om forskjellige former for bevegelse. Vi gjør Dem dessuten oppmerksom på at det heter *aller à pied*, men *aller en bateau*, *en auto*.

I kapitel 13 (første side) har De hatt setningene: *Est-ce que tous [tu] les enfants sont encore dans leurs lits? Oui, ils sont tous [tus] dans leurs lits*. De kjenner også formen *toutes*: *Maman a versé de la soupe dans toutes les assiettes* (kapitel 12). I kapitel 14 skal De dessuten lære formen *tout*: *Oh, oui, papa sait tout!* Ved sammenlikning med de første eksemplene som vi her har nevnt, kan De uten videre slutte Dem til betydningen av *tout*.

Titlene *Madame (Mme)* og *Monsieur (M.)* er De fortrolig med fra de første kapitlene i kurset: *Madame Duclos, Monsieur Leroux*. I dette kapitlet kan De konstatere at *monsieur* også brukes som alminnelig navneord: *C'est un vieux monsieur* (side 173). De vil dessuten legge merke til at *Monsieur* som titel skrives med stor, men i det andre tilfellet med liten forbokstav.

Ordet *je* er alltid ubetont: *je parle français, je me lève à sept heures*. Den tilsvarende, betonte formen er *moi*. De finner et eksempel på det på side 169: *Ils disent que nous sommes trop petits, Yvonne et moi*. Sammenlikn dette med et tilsvarende eksempel på side 175: *Mais Claude et moi, nous voulons bien une glace*.

Ved *nous* og *vous* er det derimot ingen forskjell på den ubetonte og den betonte formen. Man sier: *nous voulons, vous voulez*, og man sier: *ils ne veulent pas jouer avec nous, ils ne veulent pas jouer avec vous* (side 170).

Vi fortsetter i slutten av dette kapitlet med et *Résumé*, hvor De får anledning til å øve på ordstillingen i setninger som *il ne me donne pas de vin, il ne m'a pas donné de vin*. Her ser De at ordene *me, te, lui, leur* skytes inn mellom *ne* og det gjerningsordet som følger etter.

Kapitel 15

I dette kapitlet og i de følgende skal De få høre om den reisen som vi har lovet Dem. De skal ikke lete på kartet etter det stedet som De skal besøke sammen med den lille familien fra Paris. Vi har »diktet opp« dette stedet, og alle navnene og begivenhetene er fritt oppspinn til bruk for den lille »romanen« vår, som skal lære Dem å bruke det franske språket.

Vi gjør Dem først oppmerksom på en ny spørreform: *A quelle heure est-ce que c'est que nous irons à Saint-Gil, papa?* (side 182). Franskmenn liker svært godt vendinger, hvor de samme småordene går igjen. Man kan godt spørre annerledes, og det har De også tidligere lært. Spørsmålet på side 182 kunne man f. eks. formulere slik: *A quelle heure irons-nous à*

Saint-Gil? eller med en enkelt utvidelse: *A quelle heure est-ce que nous irons à Saint-Gil?* – og deretter kan vi gjenta det spørsmålet som vi gikk ut fra: *A quelle heure est-ce que c'est que nous irons à Saint-Gil?*

De har allerede gjort Dem kjent med *r*-former som *il ira, il sera* (se kapitel 9). I kapitel 15 får De anledning til å friske opp kjennskapet til slike former. Finn eksempler på sidene 183–185 og sidene 187–194, og merk Dem igjen betydningen av disse formene. Vi gjør Dem spesielt oppmerksom på de *r*-formene som hører til gjerningsordet *venir* (side 192), for de har en særlig form for uregelmessighet.

Vi ber Dem dessuten om nøye å merke Dem nåtidsformene av *il dit*, som De finner på side 186: *vous dites* (formen minner om *vous êtes*) og *ils disent* [di:ʒ]. På side 188 er det andre eksempler på disse formene.

Legg merke til hvilket gjerningsord man bruker, når man snakker om hvordan en person har det: *Comment vas-tu?* (side 182). Svaret på dette lyder: *Merci, je vais bien*, og i de neste setningene finner De andre former av dette gjerningsordet: *Comment va-t-elle? Les enfants vont bien également*.

I kapitel 8 har De hatt uttrykket *à la maison*, som sto i motsetning til *à l'école*. I kapitel 15 lærer De at man istedenfor *à la maison* f. eks. kan si *chez vous* eller *chez nous* (side 183).

De husker fra kapitel 14 at til de ubetonte formene *je, tu* osv. svarer de betonte formene *moi, toi* osv. I setningen *Paul et moi, nous aurons une auto* (side 190) har De et nytt eksempel på bruken av betont form. De ser dessuten at *Paul et moi* blir gjentatt ved *nous*. Et tilsvarende eksempel finner De på den samme siden: *Mais Jean, je ne sais pas si Paul et toi, vous aurez une auto*.

Legg merke til at man bruker *tous*, selv der hvor det bare dreier seg om to: *tous les deux*. De finner eksemplet på side 192.

I ordene *dans une demi-seconde* (side 194) ber vi Dem om å legge merke til uttalen av *seconde*: [ʒɔ̃:d] med stemt *s* [ʒ] og *g* [g].

I resyméet til kapitel 14 arbeidet De med ordstillingen i setninger som *il ne m'a pas donné de vin*, hvor første ledd av gjerningsordets sammensatte form er *ai, as, a* osv. I resyméet til kapitel 15 får De anledning til å øve Dem i setninger, hvor første ledd av den sammensatte formen er *suis, es, est* osv., og hvor vi dessuten har et av ordene *me, te, se, nous, vous, se*, som skytes inn mellom *ne* og det gjerningsordet som følger etter.

Kapitel 16

Reisen kan begynne! De skal i den forbindelse lære en hel del nye ord, men vi glemmer ikke å utvide Deres kjennskap til ordenes forskjellige former og til fransk uttrykksmåte i det hele tatt.

Når De har lest kapittel 16, kjenner De alle de betonte formene som svarer til det ubetonte *je, tu, il (elle), nous, vous, ils (elles)*. Fra de foregående kapitlene kjenner De *moi, toi, nous, vous*, og her får De nå *lui* (svarende til *il*), *elle* (svarende til *elle*), *eux* (svarende til *ils*) og *elles* (svarende til *elles*). Eksempler: *ce n'est pas toujours lui qui parle trop* (side 206); *c'est avec elle...* (side 212); *avec eux* (side 200); *ce sont elles* (side 213).

De betonte formene blir ofte forbundet med *même*. De finner eksempler på dette på sidene 209–212: *Je veux le faire moi-même! Pourquoi ne le fais-tu pas toi-même?* osv. Finn alle eksemplene, og bli helt sikker i skrivemåten i hvert enkelt tilfelle.

De kjenner bruken av *il* om personer (*Henri a-t-il le même prénom que son père? Non, il a un autre prénom*) og om ting (*Comment est-il, le bateau?*). Tilsvarende finner De *le* brukt i dette kapitlet, dels personlig (*Un jour, il est dans un arbre. Que fait-il là? On l'appelle*, side 207; *l' = le*), dels istedenfor ord som ikke betegner en person: *Ce n'est pas un long voyage de Paris à Saint-Gil: on le fait de 14 h. 45 à 16 h. 20* (side 203). Se også side 210: *Pourquoi ne le fais-tu pas toi-même?* Dette *le* svarer til *il*, som *me* svarer til *je*, som *te* svarer til *tu* osv. De kan finne flere eksempler på dette *le* på sidene 210 og 211.

Il y a kan De fra de aller første kapitlene i kurset, og De er ikke i tvil om hva det betyr i en setning som *il y a six personnes dans la famille*. På side 204 får De *il y a* i en ny betydning: *Il y a plus de trois mois que nous n'avons pas été à la campagne*. Se på sammenhengen, og merk Dem betydningen. Samme betydning finner De nederst på side 209: *Il y a deux ou trois mois seulement qu'elle a commencé à se laver elle-même*, og på side 210: *il y a plus de trois ans...* Har De tenkt over at denne nye betydningen av *il y a* forekommer i forbindelse med ord som betegner tidsrom: *mois, an?* Finn enda et eksempel (side 212). Legg merke til at *il y a* i disse tilfellene blir forbundet med *que*.

De skal nå øve inn forskjellige former av gjerningsord. På side 205 finner De fremtidsformen *je ferai*, og videre: *Qui fera de grandes choses? Nous ferons des choses que tu ne feras jamais; que ferez-vous...?* I margen på side 205 finner De også formen *ils feront*. Hvis De leser hele side 205 og side 206 omigjen, vil De lett oppdage at *je ferais, tu feras* osv. med hensyn til betydningen henger sammen med *je fais, nous faisons*. Og på sidene 207 og 208 får De enda noen former av dette ordet: *Que faisais-tu? Je faisais une maison. Que faisiez-vous? Que faisait-il? Nous faisons une promenade. Ils*

faisaient une promenade. Ved hjelp av sammenhengen ser De lett hvilken »tid« disse formene på *-ais, -ait, -ions, iez, -aient* betegner, nemlig fortid. På side 208 får De videre *je mangeais, tu mangeais, il mangeait, ils mangeaient* med *e* etter *g* (for å få *g* uttalt som [ʒ]), men: *nous mangions, vous mangiez* uten nevnte *e*!

Dernest gjør vi Dem oppmerksom på gjerningsordet *asseoir*: *quand maman veut asseoir Yvonne* (side 210). *Asseoir* er gjerningsordets nevneform (d.v.s. den formen som man vanligvis »nevner« et gjerningsord i). Tilsvarende er *manger* den nevneformen som svarer til *je mange, tu manges* osv., *je mangeais, tu mangeais* osv. På den samme måten er *faire* den nevneformen som svarer til *je fais, tu fais* osv. (side 210: *avant de le faire*), akkurat som *dire* er den nevneformen som svarer til *je dis, tu dis* osv. Hva heter nåtidsformene av *asseoir*? De finner en av dem på side 210: *maintenant je m'assieds...*! Legg nøye merke til denne formen – også til stavemåten! Nåtidsformene av *dire* har vi nettopp nevnt. Finn eksempler på disse formene på side 211. Det er en behagelig side ved fransk språk at de aller fleste gjerningsordene utgjør én stor gruppe: de såkalte regelmessige gjerningsord. Disse regelmessige gjerningsordene har helt ensartede endelser. I nevneformen ender de alle på *-er*, f. eks. *manger, monter, donne*. De tilsvarende nåtidsformene er: *il mange, il monte, il donne*, og De kjenner dessuten de sammensatte fortidsformene: *il a mangé, il a monté, il a donné*, akkurat som De kjenner fremtidsformer som *il mangera, il donnera*. Hvis ikke noe annet er angitt, kan De være sikker på at de gjerningsordene De treffer på, har disse endelsene.

En annen ganske stor gruppe av gjerningsord med ensartede endelser ender i nevneform på *-dre*: *répondre, descendre* (side 202). De tilsvarende nåtidsformene er: *je réponds, tu réponds, il répond* osv.; *je descends, tu descends, il descend* osv. Legg særlig merke til *-du* i de sammensatte fortidsformene: *il a répondu, il est descendu* (side 202).

Det meget alminnelige gjerningsordet *aller* (side 202) ender i nevneform på *-er*, men det har en hel rekke uregelmessige former. Det heter således i nåtid: *je vais, tu vas, il va, nous allons, vous allez, ils vont*, og i fremtid: *j'irai, tu iras, il ira* osv.

Denne gangen gir resyméet Dem en grei oversikt over hvordan man anbringer de betonte formene *moi, toi, lui, elle* osv. I alminnelighet settes de etter det ordet som de er knyttet til (*à moi, pas toi, avec lui* osv.), men De vil konstatere at de settes foran *aussi*: *lui aussi, elle aussi* osv.

Reisen er begynt! Vi håper at de forskjellige vanskelighetene ikke har skremt Dem. Hvis De har overvunnet dem, kan vi til gjengjeld love Dem nye opplevelser sammen med den franske familien og andre mennesker, som familien treffer på reisen sin.

Kapitel 18

I kapitel 17 har De hørt meget om fremtidsformen (eller *le futur*, som vi jo nå kan si!). Av et ord som *donner* kan De f. eks. danne formen *ils donneront*, og De vet også at den kalles *la troisième personne du pluriel du futur de donner*! Men til å uttrykke det som skal skje like etter at man har talt, har man også mulighet for å bruke en annen uttrykksmåte. De finner den f. eks. på side 242: *A qui vont-ils le donner? Ils vont le donner aux petits cochons*. Hva er *vont*? Vi tror sikkert De husker at det er en form av gjerningsordet *aller*. Men hvilken form er det? Jo: *la troisième personne du pluriel du présent d'aller*! Og etter *vont* følger nevneformen av et eller annet gjerningsord, i dette tilfellet av *donner*. Husker De *le présent av aller*? For sikkerhets skyld nevner vi formene: *je vais, tu vas, il va; nous allons, vous allez, ils vont*.

På side 251 i kapitel 18 finner De formen *venez*! (med utropstegn etter), som uttrykker en befaling eller én oppfordring til å komme. På side 241 har De eksemplet *viens, John*! Andre uttrykk med *viens*! finner De på sidene 241 og 243. De ser at bydeformen av et gjerningsord retter seg etter, om man henvender seg til en eller flere.

Øverst på side 242 leser De: *ils prennent du pain*. Og fortsettelsen lyder: *A qui vont-ils le donner? Ils vont le donner aux petits cochons*. De forstår lett av sammenhengen at *le* i begge tilfeller står istedenfor *pain*. På side 247 finner De et tilsvarende ord: *Henri et John prennent des betteraves pour les donner à une grande vache*. De ser naturligvis at *les* står istedenfor *betteraves*. På samme side (like foran!) finner De spørsmålet: *Mais où sont-elles?* Svaret lyder: *Je ne les vois pas*. Også her finner De lett ut hva *les* står istedenfor. På samme måte leser De litt lenger nede på siden: *...John veut la voir*. Se på sammenhengen, og finn ut hva *la* står istedenfor.

I denne forbindelse gjør vi Dem oppmerksom på setninger som *il a vu les cochons* overfor *il les a vus* (side 252). I den første setningen konstaterer De at *vu* ikke har noen flertallsendelse, selv om *les cochons* som følger etter, er flertall. I den andre setningen står *les* istedenfor *les cochons*, og fordi dette *les* står foran gjerningsordet, får gjerningsordet endelsen *-s* (flertall) i formen *vus*. Vi ber Dem om å gjennomgå de andre eksemplene i margin på side 252, slik at De lærer hvordan man uttrykker seg, også

når det dreier seg om hunkjønn. Se forøvrig siste del av resyméet til dette kapitlet.

Øverst på side 244 finner De flere fremtidsformer: *je donnerai, tu donneras*, og De er jo nå helt inne i disse formene og kjenner endelsene deres: *-rai, -ras, -ra; -rons, -rez, -ront*. Men har De lagt merke til at man på den samme siden (og på side 245) finner noen *r*-former med helt andre endelser? Se f. eks.: *Si papa et maman avaient une maison à la campagne, j'aurais beaucoup de petits animaux*. Former som *j'aurais* blir brukt i setninger som er knyttet til en setning med *si*. Ved å se på sammenhengen kan De sikkert finne ut hva *j'aurais* betyr her. Finn tilsvarende eksempler i det følgende: *serait, auraient, aurait*, og lær grundig formenes betydning. I margin på side 245 finner De formene i alle tre personer, både i entall og flertall. Legg merke til endelsene: *-rais, -rais, -rait; -rions, -riez, -raient*. Bortsett fra *-r-* er det de samme endelsene som De kjenner fra *l'imparfait*.

Det finnes også sammensatte former, hvor disse nye *r*-formene går inn. Se side 248, siste linje, og videre på side 249: *Et même si tu t'étais levée avant nous, je ne t'aurais pas appelée*. Finn alle eksemplene, og legg merke til i hvilke forbindelser man bruker dem.

Ordet *en* har De allerede hatt i tilfeller som *il demeure en France*, men her i kapitel 18 finner De det brukt på en helt annen måte. Nederst på side 242: *Combien d'animaux a ton oncle? Je ne sais pas, mais il en a beaucoup*. De ser at man istedenfor å si: *il a beaucoup d'animaux* kan si: *il en a beaucoup*. Når man på forhånd vet hva det dreier seg om, kan man altså si *en*. Fortsettelsen lyder: *Je crois qu'il en a plus de cent*. Finn et tilsvarende eksempel på side 245, og les om igjen side 246 og side 247, hvor De finner flere eksempler.

Det finnes et annet lite ord på fransk, som brukes på en liknende måte. Det er *y*. Les nederst på side 249 og øverst på side 250. Da vil De finne eksemplet: *Et celui qui y entre le dernier, c'est Henri*. Sammenhengen har da allerede fortalt Dem hva De skal forstå ved *y*. Se også på sidene 253–255, hvor De finner flere eksempler. Sørg for å bli klar over hva *y* står istedenfor i hvert enkelt tilfelle.

Vi har i dette og i tidligere brev snakket meget om ord som kan brukes

istedenfor andre: *leur, lui, te, me; le, la, les*. Også *en* og *y* er slike ord, og De er nå helt på det rene med bruken og betydningen av dem.

Før vi forlater dette emnet, vil vi gjerne gjøre Dem oppmerksom på enda et ord som også kan stå istedenfor andre: *celui*. På side 242 har De eksemplet *Les Leroux ont deux chiens: celui qui est à la ferme s'appelle Brutus, celui qui est à la maison s'appelle Roi*. De er sikkert oppmerksom på hva *celui* står istedenfor. I eksemplet er det snakk om to *chiens*, og når man vil utpeke den av dem, som man nettopp snakker om, bruker man *celui*. På den samme siden finner De ordet *celle* i setningen: *Derrière la maison des Leroux, il y a une autre maison, mais elle n'est pas comme celle où demeure la famille*. Her bruker man *celle* på den samme måten som *celui* i det første eksemplet. *Celui* er hankjønnsformen, og *celle* er hunkjønnsformen.

Resyméet til dette kapitlet faller i to avsnitt. Først får De anledning til å fastslå at *me* blir brukt både i en setning som *Maman me lave* (sammenlikn *Maman lave Yvonne*) og i en setning som *Maman me donne un cadeau* (sammenlikn *Maman donne un cadeau à Yvonne*). Det samme gjelder med *te*, *nous* og *vous*: *Maman te lave* overfor *Maman te donne un cadeau* osv. Derimot ser De at til *le* eller *la* i setninger som *elle le lave* (sammenlikn *elle lave Jean*), *elle la lave* (sammenlikn *elle lave Yvonne*) svarer *lui* i en setning som *elle lui donne un cadeau* (sammenlikn *elle donne un cadeau à Jean*, *elle donne un cadeau à Yvonne*). Videre ser De at til *les*, f. eks. i *elle les lave* (sammenlikn *elle lave Jean et Yvonne*) svarer *leur*, f. eks. *elle leur donne un cadeau* (sammenlikn *elle donne un cadeau à Jean et à Yvonne*).

De ser altså at *lui* og *leur* står istedenfor å fulgt av et navneord, mens *le*, *la* og *les* står istedenfor navneordet uten à.

Dernest har vi vist setninger som *il la lave* overfor *il l'a lavée* (hvor *l' = la*, og *lavée* derfor har føyet til en -e. Hvis De tar setningen *il le lave* overfor *il l'a lavé*, så finner De at *l'* erstatter *le*, og at *lavé* derfor ikke får noen tilføyelse (det er hankjønn entall). På den samme måten kan De øve inn flertall: *il les a lavés* (-és: hankjønn flertall), *il les a lavées* (-ées: hunkjønn flertall). Dessuten øver De her inn hvor De skal plasere de to delene av nektelsen: *il ne le lave pas*, *il ne l'a pas lavé*, *il ne les a pas lavées* osv.

Kapitel 19

I kapitel 18 har De hatt ord som *celui* og *celle*, og nå treffer De dem igjen: *Ce ne sont pas mon veau et celui d'Henri qui sont malades* (side 261), *de toutes les fermes de Saint-Gil, c'est celle de M. Leroux qui a les plus beaux animaux* (side 263). Til disse entallsformene (*celui*, *celle*) svarer flertallsformene *ceux* (hankjønn) og *celles* (hunkjønn), som De finner i dette kapitlet: *Ceux qui sont malades, ce sont les deux veaux...* (side 262). *Et même si les autres fermes ont aussi de belles vaches, celles de M. Leroux donnent le plus de lait* (side 263). Gå nå igjennom hele kapitel 19, og merk Dem alle eksempler på *celui*, *celle*, *ceux* og *celles*. Legg merke til at disse ordene også forekommer sammen med *là* eller *ci*: *j'aimerais avoir un cheval comme celui-là; ...c'est celui-ci que je préfère* (side 266).

I denne forbindelse vil vi også gjerne gjøre Dem oppmerksom på et uttrykk som *ces chevaux-ci* (side 266 nederst). Mens man bruker *celui-là*, *ceux-là*; *celui-ci*, *ceux-ci*, *celle-là*, *celles-là*, *celle-ci*, *celles-ci*, når man gjerne vil fremheve et navneord uten å gjenta det, så bruker man et uttrykk som *ces chevaux-ci*, når man ønsker å benytte navneordet (her: *chevaux*) og samtidig fremheve det. På side 267 finner De et eksempel, hvor begge mulighetene er utnyttet: *je crois que ces chevaux-ci sont aussi hauts que ceux-là*. De vil nå lett selv kunne danne eksempler: *ces canards-ci et ceux-là*, *ce lac-ci et celui-là*, *cette vache-ci et celle-là*, *ces fermes-ci et celles-là* osv.

De vet hva *mon* betyr i uttrykket *mon veau* (side 263). På den samme måten kan man si *ton veau*, og De vet også hva *ton* betyr. Istedenfor å si *ton veau* kan man si *le tien*, når man vet hva det dreier seg om, og man ikke vil gjenta navneordet: *où est le tien?* (side 264), og på den samme måten sier man *le mien*: *le mien, c'est celui-ci* (side 264). Finn flere eksempler på *le mien* og *le tien*, og legg merke til at *le sien* svarer til *son veau*: *peux-tu me dire quel veau est le plus joli, le mien ou le sien?* (side 264). Tilsvarende kan man si *le nôtre* istedenfor f. eks. *notre jardin*: *dans un jardin comme le nôtre* (side 268). *Le jardin* er hankjønn, og *la maison* er hunkjønn. Istedenfor *notre maison* kan man si *la nôtre*: *une petite maison derrière la nôtre* (side 268). Har De lagt merke til forskjellen mellom *notre* og *nôtre*, både når det gjelder skrivemåten (o/ô), og når det gjelder uttalen [nɔtr] / [no:tr]?

Egenskapsord som *beau* kan forsterkes ved at man setter *très* foran:

les autres sont très beaux également (side 267). Finn andre eksempler: *de très grands arbres d'Afrique*, *de très longs voyages* (side 270), *un très grand pirate* (side 274). Et gjerningsord som *aime* kan også forsterkes, men her bruker man *beaucoup*: *Yvonne aime beaucoup les animaux* (side 244). Prøv å danne flere eksempler; med egenskapsord: *mon veau est très joli*, *cet arbre est très grand* osv.; med gjerningsord: *Yvonne aime beaucoup parler aux petits cochons*, *Henri dort beaucoup* osv.

På side 269 finner De setningen *Mais allez au lac, vous autres!* De kjenner formen *allez* fra forbindelsen *vous allez*. Uten *vous* betegner *allez* en oppfordring eller en befaling. De kan sammenlikne med kapitel 18, hvor De har hatt bydeformer som *viens!* og *venez!* Disse betegner også en oppfordring. *Viens!* bruker man når man henvender seg til en enkelt person, og *venez!* når man henvender seg til flere. *Allez!* er også en oppfordring til flere. Men hvis denne oppfordringen, foruten å gjelde flere andre, også gjelder den som snakker, bruker man formen *allons!*: *Oui, allons au lac!* (side 269). De kjenner både (*nous*) *allons* og (*vous*) *allez* fra *le présent du verbe aller* (kapitel 17). Men når man vil uttrykke en befaling, bruker man altså disse formene uten *nous* og *vous*. På side 272 finner De flere bydeformer: *montez dans le bateau et restez là!* *Donnez un des couteaux à John!* *Henri, monte dans le grand arbre et dis -moi si tu vois les bateaux du Pirate Rouge!* *va à l'autre bord!* *monte dans le bateau!* *dites-moi!* (side 272). På de følgende sidene er det enda flere eksempler. Legg nøye merke til skrivemåten, og finn ut hvilke bydeformer som henvender seg til én, og hvilke som henvender seg til flere.

I kapitel 17 har De øvet inn *les verbes français*, og på sidene 233 og 234 har De sett eksempler på *le passé composé*: *j'ai mangé*, *j'ai parlé*, *j'ai dormi*, *je suis resté*, *je suis allé*. De vil ha lagt merke til at man ved noen gjerningsord bruker *j'ai* (*tu as* osv.) og ved andre *je suis* (*tu es* osv.). De alminneligste er *j'ai* (*tu as* osv.), men i kapitel 19 finner De enkelte eksempler på *le passé composé* med *je suis* (*tu es* osv.): *Quand l'oncle est parti* (side 269), *une fois où Jean est tombé* (side 271). Finn alle eksemplene på *le passé composé* i kapitel 19, og merk Dem når man bruker *j'ai*, og når man bruker *je suis*.

Før vi forlater kapitel 19, vil vi gjerne gjøre Dem oppmerksom på et uttrykk som er karakteristisk for fransk: *Et Jean, le drapeau noir à la*

main, appelle ses ennemis (side 274). De ordene som står mellom de to kommaene, er et slags innskudd som beskriver personenes utseende.

I resyméet blir bruken av *qui* og *que* øvet inn. De har sikkert oppdaget at både *qui* og *que* opptrer på to forskjellige måter.

Qui

På den ene siden heter det *Qui est M. Leroux?* Altså brukes *qui* spørrende om personer.

På den andre siden sier man f. eks. *C'est moi qui téléphone*, og her er *qui* ikke spørrende, men viser tilbake til *moi*. *Qui* blir her brukt på den samme måten som *je* i *je téléphone*, hvor *je* er den som utfører handlingen (sammenlikn *c'est toi qui téléphones* i forhold til *tu téléphones*, *c'est lui qui téléphone* i forhold til *il téléphone* osv.). I *une chambre qui est très grande* brukes *qui* på den samme måten som *elle* i *elle est très grande*, og *qui* viser tilbake til *une chambre*.

Que

På den ene siden heter det *Que fait Mme Duclos dans la cuisine?* eller *Que mangeront les enfants?*, og her bruker man *que* spørrende om ting.

På den andre siden heter det *le vin que tu as bu*, *les cochons que tu as vus*, *les filles que tu as vues*, hvor *que* blir brukt på den samme måten som *le* og *les* i setningene *tu le bois* (= *tu bois le vin*), *tu les as vus* (= *tu as vu les cochons*), *tu les as vues* (= *tu as vu les filles*). I de nevnte tilfellene viser *que* tilbake til ting eller personer og dyr, som ikke i disse setningene »er« et eller annet, eller som ikke selv utfører handlingen.

Med andre ord: 1. Spørrende brukes *qui* om personer og dyr og *que* om ting. 2. Tilbakevisende brukes *qui* og *que* både om personer, dyr og ting, slik at *qui* brukes svarende til *je*, *tu*, *il* osv. (altså som det man i grammatikken kaller subjekt) og *que* svarende til *me*, *te*, *le*, *la* osv. (altså som det man i grammatikken kaller objekt).

Deretter blir det øvet inn setningsforbindelser, hvor det spørrende *qui* eller *que* følges av et tilbakevisende *qui* eller *que*.

Qui est-ce qui mange? Her er det første *qui* spørrende om en person, og det andre *qui* viser tilbake til det første.

Qui est-ce que Nicole appelle? Her er *qui* igjen spørrende om en person, og *que* viser tilbake til *qui*.

Qu'est-ce qui est blanc? Her er *qu'* (*que*) brukt spørrende om en ting, mens *qui* viser tilbake til *que*.

Qu'est-ce que Jean mange? Her er det første *que* (*qu'*) brukt spørrende om en ting, mens det andre *que* viser tilbake til det første.

Altså: det første *qui* eller *que* i disse uttrykkene er spørrende og brukes som nevnt ovenfor: *qui* om personer, *que* om ting; det andre *qui* eller *que* er tilbakevisende og brukes som nevnt ovenfor: *qui* på den samme måten som *je, tu, il, elle* osv.; *que* som *me, te, le, la* osv.

Vi ber Dem om i disse forskjellige tilfellene å legge merke til hvordan svarene på spørsmålene formes. På *Qui est-ce qui mange?* svarer man *C'est Jean qui mange* eller *Celui qui mange, c'est Jean*. På *Qui est-ce que Nicole appelle?* svarer man *C'est Yvonne que Nicole appelle* eller *Celle que Nicole appelle, c'est Yvonne* osv.

Kapitel 20

I begynnelsen av dette kapitlet møter De igjen bydeformer, men her etterfulgt av *moi*: *Maman, donne-moi du melon!* De forstår lett betydningen av dette, hvis De sammenlikner med en »alminnelig« setning: *Maman me donne du melon*. Etter bydeform bruker man altså former som *moi*, og *moi* knyttes til bydeformen med en bindestrek (*donne-moi*). Finn flere eksempler. Øverst på side 282 finner De den samme bydeformen, men her etterfulgt av *lui*: *John n'a pas de melon, donne-lui-en une belle tranche*. De ser lett hva *lui* betyr her. Det påhengte *en* viser tilbake til ordet *melon* i den foregående setningen, og det samme er tilfelle med *en* i det etterfølgende: *donnes-en une tranche à Henri*. Legg merke til at bydeformen *donne!* heter *donnes* foran *en*! Videre gjør vi Dem oppmerksom på forbindelsen *donne-la-moi* (side 282): *C'est ma tranche, Jean, donne-la-moi!* Legg merke til rekkefølgen av ordene (*la* før *moi*!) og til de to bindestrekene. Sammenlikn med setningen *Donne-le-moi, ce melon* (nederst på side 282), hvor *le* står istedenfor *ce melon*. Vi gjør Dem spesielt oppmerksom på ordstil-

lingen i de tilfellene hvor det står *ne... pas*: *Non, ne la lui donne pas!* (side 283). Sammenlikn med følgende uttrykk uten nektelse: *donne-la-lui!*

I forbindelse med bydeformer finner man ofte den lille setningen *s'il te plaît*: *Donne-moi du melon, s'il te plaît* (side 281). Ved hjelp av sammenhengen og den korte forklaringen i margen vil De lett finne ut at uttrykket brukes når man gjerne vil være høflig.

Før vi forlater bydeformene, vil vi feste Deres oppmerksomhet ved former som *assieds-toi* og *asseyez-vous* (side 289), hvor *toi* og *vous* liksom hører til gjerningsordet, på den samme måten som f. eks. *me* og *se* i *je me lave, il se lave*.

Forøvrig ber vi Dem om å se nærmere på de forskjellige formene av gjerningsordet *asseoir*, især fordi de har en merkelig stavemåte og på flere vis er uregelmessige. I entall heter det: *je m'assieds, tu t'assieds, il s'assied* (med *ie* og *d!*), mens det i flertall heter *nous nous asseyons, vous vous asseyez, ils s'asseyent* (med *ey* og uten *d!*). Finn formene i teksten og i margen på side 289, og lær uttalen grundig!

I kapitel 19 har De hatt former som *le mien, le tien, le sien*, og De vil ha lagt merke til at man bruker dem istedenfor *mon, ton, son* (f. eks. *mon jardin, ton lac, son melon*). Det dreier seg altså om hankjønn (*le jardin, le lac, le melon*). På side 286 finner De formen *la mienne*: *Est-ce la vôtre, Madame? Non, c'est la mienne, Monsieur*. Av sammenhengen kan De se at *la mienne* står istedenfor *ma fille*. Hva er det da som svarer til f. eks. *ta sør* og *sa femme*? Det finner De ut ved å lese side 287 omigjen. (Se også i margen!)

På side 290 finner De uttrykket *chacun croit nécessaire de dire...* De kjenner alle ordene, men vi vil bare gjøre Dem oppmerksom på uttrykksmåten. Uttrykket betyr det samme som *chacun croit qu'il est nécessaire de dire...* (se i margen!) Men franskmennene utelater her i alminnelighet *qu'il est*.

På side 293 og de neste sidene skal De igjen øve Dem i *le futur* (f. eks. *j'arriverai* osv., side 294) og i *l'imparfait* (f. eks. *j'arrivais* osv., side 294). Dessuten vil vi gjerne at De skal lære grundig en tredje form. Den heter *le conditionnel* (f. eks. *j'arriverais* osv.). På side 293 finner De forklaringen

på bruken av denne formen ut fra et eksempel som *Si j'étais grand, j'aurais une auto*. De har sikkert lagt merke til at *le conditionnel* er en *r*-form akkurat som *le futur* (sammenlikn f. eks. *il irait* med *il ira*).

Når De er ferdig med dette kapitlet, er De sikkert enig med vår venn John Clark, når han lykkelig mumler: *Est-ce que les verbes français sont difficiles? Non, les verbes français ne sont plus difficiles, maintenant. — Un peu de futur et un peu d'imparfait, et vous avez le conditionnel! Le nom de cette forme est le conditionnel parce qu'il dit ce qu'on aimerait faire ou être si... et après ce petit «si» il y a toujours une condition.*

Resyméet behandler ordstillingen i slike setninger som *Vous me le donnez, vous ne me le donnez pas*. *Me* (og *te, nous, vous*) står i den slags setninger alltid foran *le* (og *la, les*). Derimot står *lui* (og *leur*) alltid etter *le* (og *la, les*): *Vous le lui donnez* osv. De samme reglene gjelder også i bydende setninger med nektelse: *ne me le donnez pas! ne le lui donnez pas!* osv., mens bydende setninger uten nektelse alltid har *le* (*la, les*) på førsteplassen: *Donnez-le-moi! Donnez-le-lui!* osv. Husk de to bindestrekene!

NORDISK SPRÅKFÖRLAG

Kapitel 21

Nå begynner vi på en ny historie! Vi fører Dem til en liten fransk by som ser ut som tusen andre små franske byer. Vi forteller Dem først om byens utseende og historie, men det som mest vil fange Deres oppmerksomhet, er et par uventede gjester i den lille byen. Hvem er det? Hva har de å fortelle? Disse spørsmålene får De svar på ved å lese de kapitlene som følger her. Samtidig vil De oppleve den gleden som det er å forstå teksten, akkurat som om De leste en ordentlig roman. På en måte er det jo også en ordentlig roman. Det er bare det at vi har diktet den selv og lagt den slik an at De kan lese den og stadig få bedre kjennskap til det elegante franske språket.

På norsk kan man ofte uttrykke den samme tanken på to måter, f.eks.: »man har bygget en stasjon« og »en stasjon er blitt bygget«. Vi finner det samme forholdet på fransk. På side 305 i margin har De setningene: *la gare a été construite* og *on a construit la gare*.

De vet at *a été* er *le passé composé* av gjerningsordet *être*, og at *construite* er hunkjønn (med endelsen *-e*). *Construite* er hunkjønn fordi det hører nøye sammen med *la gare* som er hunkjønn. På side 314 finner De eksemplet *le café a été fondé en 1618*, hvor *fondé* er hankjønn (uten *-e*), fordi *le café* er hankjønn. Hvis vi nå setter inn ordet *la ville* i denne setningen istedenfor *le café*, får vi *la ville a été fondée* (side 306), hvor *fondée* er hunkjønn (med *-e*), fordi *la ville* er hunkjønn.

Denne setningen om *le café* heter i sin fullstendige form: *il (= le café) a été fondé en seize cent cinquante-huit par Jean Courtelet*. De ser at den som har utført selve handlingen, blir knyttet til første del av setningen ved hjelp av *par*.

Setningen *nous, on demeure au numéro onze* (side 309) har De sikkert forstått uten videre. Vi har dessuten forklart i margin at den betyr det samme som *nous, nous demeurons au numéro onze*. Det er den kvikke lille

fyren Pierre som sier det, og vi tilføyer at han her bruker en uttrykksmåte som er alminnelig i daglig tale: *on* kan altså i visse tilfeller erstatte *nous*!

I begynnelsen av et avsnitt på side 307 finner De setningen *Voilà ce que l'on voit...*, og i margin har De sett forklaringen på denne setningen: *c'est cela que l'on voit...* Det kan neppe falle Dem vanskelig, men vi vil bare be Dem om å sørge for at De er helt fortrolig med ordet *voilà*. Den første delen av dette ordet (*voi-*) er egentlig en form av gjerningsordet *voir*. Den andre delen av ordet (*là*) kjenner De også. Det finnes f.eks. i kapitel 14 (side 170): *trois autres enfants... viennent là où les jeunes Duclos sont assis*. Sammenlikn også med *ces feuilles-là* (side 168).

I resyméet behandler vi denne gangen to spørsmål. Først får De setninger av typen *moi, je ne vais pas au bois; nous, nous n'allons pas au bois* osv. De ser at ord som *je, tu, nous* eller *vous* kan fremheves ved at man setter *moi, toi, nous* eller *vous* foran (merk kommaet: *moi, je...*). En liknende fremgangsmåte er mulig ved *il, elle, ils, elles* (f.eks. *lui, il va au bois*), men her sier man oftere *lui va au bois*: *Nicole n'ira pas au bois, mais lui ira au bois*.

Den andre delen av resyméet: *Le verbe avoir*. Her oppfordrer vi Dem til å øve inn de forskjellige formene av gjerningsordet *avoir*, idet De også kommer til å bruke dette ordet i den kjente forbindelsen *il y a*. Legg merke til at formene av *avoir* kan brukes alene (f.eks. *Non, je n'ai plus de pommes*) eller sammen med et annet gjerningsord (f.eks. *Nous avons mangé nos pommes*).

Kapitel 22

De to mystiske personene som nettop er kommet til den lille byen, er øyensynlig trette etter reisen – og suite! Derfor går de inn i en restaurant for å få litt å styrke seg på. I restauranten gjør de et nytt bekjentskap i den idylliske lille byen. Snart utspinner det seg en interessant samtale som De sikkert allerede har lest!

I dette kapitlet fortsetter vi med å undersøke nåtidsformene av forskjellige gjerningsord. De husker den oppstillingen, vi har gitt, f.eks. av gjerningsordet *guérir* (kapitel 21, side 311). På nøyaktig samme måte

fører vi opp (i margin på side 328) *mettre* og *permettre*. Imidlertid finnes det en del gjerningsord, hvor den siste flertallsformen (med *ils*) har samme vokal som entallsformene, mens de to første flertallsformene (etter *nous* og *vous*) har en annen vokal. For å fremheve dette har vi sørget for at oppstillingen av formene i margin tydelig viser det; f.eks. side 332:

je bois
tu bois
il boit
nous buvons
vous buvez
ils boivent

Dette gjerningsordet har dessuten den eiendommelighet at *ils boivent* har en *-v-* (akkurat som *nous buvons*, *vous buvez*), og for å gjøre Dem spesielt oppmerksom på dette, har vi satt denne *-v-* med fet type. Vi råder Dem til å gjøre Dem grundig kjent med oppstillingen og med uthevelsen av *-v-*, for De vil for fremtiden gang på gang få anledning til å lære liknende eiendommeligheter ved andre gjerningsord. Allerede på side 338 finner De f.eks. *voir*, hvor den siste formen i flertall, *ils voient*, har *-oi-* slik som entallsformene, mens *nous voyons*, *vous voyez* har *-oy-*.

I begynnelsen av kapitlet finner De setningen: *il n'y a qu'eux et un vieux monsieur qui lit un livre en buvant un verre de cognac*. Her vil vi særlig gjøre Dem oppmerksom på forbindelsen *en buvant*. De finner lett ut betydningen ved å lese den forklaringen på fransk, som vi har oppført i margin. Dessuten kan De konstatere at *buvant* (med endelsen *-ant*) er en form av gjerningsordet *boire*, og at den blir brukt etter *en* når man vil gi uttrykk for hva en eller annen person nettopp holder på med. Andre steder i kapitlet finner De flere tilsvarende forbindelser: *en regardant* (side 327), *en les saluant* (side 328), *en mangeant* (side 328), *en disant* (side 329), *en s'asseyant* (side 330), *en souriant* (side 331). Gjør Dem grundig kjent med denne uttrykksformen, og legg dessuten merke til at disse *-ant*-formene kan forbindes med ord som *les*, *se* (dessuten *me*, *te*, *le*, *la*, *nous*, *vous*), som da kommer umiddelbart foran *-ant*-formen.

Mens vi holder på med gjerningsordene, er det enda et par ting vi vil fremheve. I kapitel 18 har De øvet på setninger som *il a vu le cochon* i forhold til *il l'a vu* og *il a vu la vache* i forhold til *il l'a vue* osv. I dette kapitlet får De anledning til å lære flere setninger av samme slag, f.eks. *il a salué*

les hommes i forhold til *il les a salués* (-és: hankjønn flertall) (side 327). Sammenlikn også med setningen *je vous ai salu-* (i *Exercice C*, side 344), hvor man kan se av sammenhengen at *vous* er hankjønn flertall). Dessuten finner De setningen *les beaux fruits que vous a apportés le garçon...* (side 339). Her er *que* flertall (etter sin mening), idet det viser tilbake til *les beaux fruits*, og følgelig er *apportés* flertall. De kan nå ha overblikk over de forskjellige tilfellene av denne art: den siste delen av *le passé composé* retter seg med hensyn til tall (d.v.s. entall eller flertall) og med hensyn til kjønn (d.v.s. hankjønn eller hunkjønn) etter *me, te, le, la, nous, vous, les* og *que: il m'a salué(e), il t'a salué(e)* osv.; *le fruit que le garçon a apporté, les fruits que le garçon a apportés* osv.

De husker sikkert at det også i noen tilfeller inntreffer forandringer i gjerningsordet *être*, når vi har en form av det sammen med et annet gjerningsord. Vi viser til side 337, hvor De finner en setning som *vous êtes venu, Monsieur*. Der har *venu* ikke fått noen særlig endelse, fordi det dreier seg om hankjønn entall. Derimot heter det *vous êtes venus, Messieurs* (*venus* med -s), fordi det her dreier seg om flertall.

Dessuten gjør vi Dem i forbifarten oppmerksom på setningen *je ne sais à quel fils vous pensez* (side 335). Ved *sais* (og forøvrig ved alle andre former av gjerningsordet *savoir*) kan man utelate *pas*, uten at betydningen av den grunn forandres. *Ne* betyr altså i denne setningen akkurat det samme som *ne...pas* i setningen *je ne sais pas*. Men vi understreker at denne sløyfingen av *pas* bare forekommer ved *savoir* (og noen ganske få andre gjerningsord).

Vi har i dette kapitlet med forkjærlighet kastet oss over gjerningsordene. Men vi har allikevel reservert et lite spørsmål angående egenskapsordene. Det dreier seg om *heureux* (side 329). Det heter *il est heureux* og *ils sont heureux*. Det vil altså si at *heureux* ender på -x både i entall og flertall. Dette kan De forøvrig merke Dem som en alminnelig regel: Egenskapsord som har -x i entall, har også -x i flertall.

Resyméet omfatter også denne gangen to problemer. Først får De forbindelsen *il y a* i et tilfelle som *Il y a dix ans, Villebourg avait une vieille gare*. Den franske forklaringen som vi gir Dem i resyméet, forteller Dem uten videre hva *il y a* betyr her. Dessuten vil De oppdage at *il y a* brukt på denne måten, ikke forandres (f.eks. til *il y avait, il y a eu*), selv om gjer-

ningsordet i den neste setningen blir forandret: *Il y a cinq ans, Villebourg a eu sa nouvelle gare; il y a cinq ans que Villebourg a sa nouvelle gare.*

Vi vil også gjerne at De skal bli sikker i de forskjellige formene av gjerningsordet *être*. De ser at formene av *être* (akkurat som formene av *avoir*) både kan brukes alene (f.eks. *Henri n'était plus à Villebourg en 1941*) og sammen med andre gjerningsord (f.eks. *Nous sommes venus voir le père d'Henri*). Husk den spesielt uregelmessige formen *vous êtes*!

Kapitel 23

Fortellingen går videre, og vi holder et rolig tempo. På den måten blir De grundig kjent med de forskjellige nye personene i romanen, samtidig med at De langsomt og sikkert utvider Deres kjennskap til fransk, og får bedre tak på det De allerede har lært.

Med hensyn til gjerningsordene så vil vi gjerne minne Dem om den spesielle oppstillingen som gir Dem et overblikk over de fleste av formene. De finner et eksempel i margin i begynnelsen av kapitlet. Først kommer nevneformen (*sortir*), deretter *le passé composé* (*est sorti*) og endelig *le présent* (*sort*). Det finnes en liten gruppe gjerningsord, som ender på *-ir* i nevneformen og på *-i* i de sammensatte formene, men som har *-t* i nåtidsformen etter *il (elle)*: *il sort, il part*. Lenger ute i kapitlet (side 353) får De et nytt eksempel: *se sentir, s'est senti, se sent*.

Vi gjør Dem også oppmerksom på gjerningsordene *ouvrir* og *offrir*. Selv om begge har *-ir* i nevneformen, så er nåtidsformene de samme som i de regelmessige gjerningsordene (f.eks. *parler*): *j'ouvre, tu ouvres, il ouvre, nous ouvrons, vous ouvrez, ils ouvrent* (side 357). Nåtidsformene av *offrir* finner De på side 359: *j'offre, tu offres* osv.

De får videre anledning til å gjenta nåtidsformene av *prendre*: *je prends, tu prends, il prend, nous prenons, vous prenez, ils prennent*. Her ber vi Dem spesielt om å øve Dem på de tre siste formene. De ser dessuten av oppstillingen på side 360 at et gjerningsord som *comprendre*, som består av en forstavelse og gjerningsordet *prendre*, har de samme nåtidsformene som *prendre* (*je comprends, tu comprends* osv.).

På side 349 finner De setningen: *veux-tu que je te dise quelque chose?* Hvis De sammenlikner med setningen: *crois-tu que je te dis quelque chose?*, så vil De oppdage at man i det første tilfellet benytter en spesiell form av gjerningsordet (*je dise*). Den skiller seg fra den vanlige nåtidsformen (*je dis*), og De har ikke støtt på den tidligere. De møter her en av de fine nyansene i fransk. Når man har et gjerningsord som uttrykker et ønske (her: *veux-tu*), fulgt av en setning som innledes med *que*, så benytter man akkurat denne særegne nye formen i *que*-setningen. For at De skal venne Dem til dette, har vi i kapitel 23 tatt med flere tilsvarende setninger. På side 350 finner De f.eks. *elle veut que le grand-père prenne le petit*, hvor man altså har brukt formen *prenne* (den tilsvarende vanlige nåtidsformen heter *je prend*). Et nytt eksempel med et annet gjerningsord finner De på side 352: *vous voulez que le docteur Passavant vienne avec nous* (og her har De allerede sagt til Dem selv at den vanlige nåtidsformen heter *il vient*). I margen på side 353 har vi ført opp de tre entallsformene av *venir*, som benyttes i slike *que*-setninger: *je vienne, tu viennes, il vienne*, og de tilsvarende av *prendre* (side 355): *je prenne, tu prends, il prenne*. Dessuten vil De finne at disse formene ikke bare blir benyttet etter *je veux (tu veux osv.)*, men også etter verbet *aimer* i en setning som *j'aimerais que tu prends ton vieux père chez toi* (side 354).

På side 348 finner De et nytt ord, som vi vil gjøre Dem spesielt oppmerksom på, nemlig *dont*: *Les deux hommes dont t'a parlé Amélie. Dont* betyr her det samme som *de qui*. De finner et annet eksempel på neste side: *la personne dont il vient parler au vieux Doumier*.

Akkurat som *dont* trer istedenfor *de qui*, benytter man ofte på den samme måten *en* istedenfor *de cela*: *Qu'est-ce que tu en penses?* (side 349). De finner et annet eksempel på side 365: *Si quelqu'un me demandait ce que j'en pense*. I begge tilfellene blir det henvist til noe som nettopp har vært nevnt.

Før vi forlater dette kapitlet, gjør vi Dem oppmerksom på at det heter *bien de s choses* (side 364), mens det tilsvarende uttrykket med *beaucoup*, som betyr det samme, bare har *de*: *beaucoup de choses*.

I den første delen av resyméet tar vi fatt på et spørsmål, som De allerede kjenner godt, men som De her får en grei oversikt over. Det dreier seg om de tilfellene, hvor ord *que* og *le, la, les* trer istedenfor andre ord.

Sammenliknet med setningen *Il a salué la dame* har De således *La dame qu'il a saluée est Mme Fournier*. De ser at *saluée* i den siste setningen får føyd til *-e*, fordi det hører sammen med *que (qu')* som står foran (og er hunkjønn). På den samme måten har De setningen *Il a salué la dame (salué: la dame står baketter)* i forhold til *Il l'a saluée (saluée: l'(la) står foran)*. Ved å se på disse forskjellige setningene, som vi har stillet opp parvis, vil De lett finne ut hvordan gjerningsordets form skal være i hvert enkelt tilfelle. Forøvrig har De samtidig gleden av å kunne følge våre forklaringer på fransk.

I den andre delen av resyméet skal De konsentrere Dem om de forskjellige formene av *faire*, som De her har samlet på ett brett. Det vil neppe falle Dem vanskelig å løse de små oppgavene, som vi her har gitt Dem. Vi minner Dem om at det heter *faire, fait* osv. med [ɛ] [fɛ:r], [fɛ], men at det heter *faisons, faisait* osv. med [ø] : [føʒø], [føʒɛ]. Dessuten minner vi Dem om fremtidsformen: *fera*. Den uttales [føra]. Til slutt må De legge merke til formen *vous faites* [fɛt]. Den er særlig uregelmessig (sammenlikn med *vous êtes, vous dites*).

NORDISK SPRÅKFORLAG

Kapitel 24

Den gode Amélie som regjerer i gamle Doumiers kjøkkenregioner, er øyensynlig litt nysgjerrig av seg og vil gjerne utvide sitt herredømme til å omfatte hele huset. Ja, hun vil til og med bestemme hva Doumier skal tenke og gjøre. Men vi er sikre på at hun gjør det i aller beste mening. Det ser imidlertid ut til at Doumier helst vil holde henne litt på avstand. Han er glad for at hun igjen har trukket seg tilbake til sitt egentlige område, slik at han uforstyrret kan høre hva de to gjestene hans har å fortelle ham om hans sønn og om sønnens tilværelse og ulykkelige endelig i det fremmede. Vi er overbevist om at De uten vanskelighet kan følge fortellingen. I tilgift får De ny viten om det franske språket og ny ferdighet i å bruke det.

Et av de viktigste spørsmålene har De allerede stiftet bekjentskap med. Vi tenker på de nye formene av gjerningsordene, som man benytter etter uttrykk hvor det dreier seg om et ønske: *vou-x-tu que je te dise quelque chose?; j'aimerais que tu prennes ton vieux père chez toi* (kapitel 23). I kapitel 24 lærer De enda flere av disse formene, slik at De ikke bare vet hva det heter etter *je* og *tu*, men også lærer alle de andre formene (ved *nous, vous, il, elle, ils, elles*). Som eksempel tar vi gjerningsordet *prendre*: *je prenne, tu prennes, il prenne, nous prenions, vous preniez, ils prennent*, og vi ber Dem om å sammenlikne disse formene med nåtidsformene av samme gjerningsord (*je prends, tu prends, il prend, nous prenons, vous prenez, ils prennent*). Når De har merket Dem de endelsene vi bruker i de nye formene (*-e, -es, -e, -ions, -iez, -ent*), så vil De ikke ha noen vanskelighet med å kjenne igjen formene og benytte dem. I margen på sidene 389 og 390 finner De forøvrig oppstillinger av disse formene, ikke bare av gjerningsordet *prendre*, men også av *dire* og *venir*.

Vi ber Dem om stadig å benytte de små oversiktene, som vi gir Dem i margen over uregelmessige gjerningsord, f.eks. på side 375:

mourir
est mort
meurt

Først nevneformen (*mourir*), dernest den formen som brukes i *le passé composé* (*mort*, og i tilgift det gjerningsordet som står foran *mort*, nemlig *est*) og endelig nåtidsformen (*meurt*, altså den formen som brukes etter *il*, *elle*: *il meurt*). På side 376 finner De således *connaître* (*a connu*, her brukes altså *a* i *le passé composé*; videre *connait*). På side 379 finner De *prendre* (*a pris*, *prend*), på side 386 kommer *ouvrir* osv. Når De på denne måten merker Dem de nevnte formene av hvert enkelt gjerningsord, så vil De ha lettere for å huske dem og finne frem til hvilken form De skal benytte i hvert enkelt tilfelle.

I margen på side 378 forklarer vi *il revenait* med *il venait encore une fois*. I mange tilfeller kan man gi uttrykk for at en handling blir gjentatt nettopp ved å sette *re-* foran gjerningsordet.

De kjenner setninger som *nous nous sommes lavés* og *ils se sont lavés*. I setningen *le jour où nous nous sommes rencontrés* (side 385) finner De den samme uttrykksmåten med en avvikende betydning, idet man her sier noe om to parter (som møter hverandre). Akkurat på den samme måten heter det *ils se sont rencontrés* (side 394).

I margen på side 389 har vi forklart setningen *il lui a pris la main* med *il a pris sa main*. De vil finne at den siste setningen (*il a pris sa main*) svarer til det man ville si på norsk, men De skal merke Dem at franskmennene i slike tilfeller oftest bruker den første uttrykksmåten: *il lui a pris la main*.

De vet hvordan man danner hunkjønnsformene av egenskapsordene: *seul*: *seule*, *heureux*: *heureuse*, *nervoux*: *nervouse* osv. Har De også lagt merke til at man kan danne nye former av egenskapsordene ved å føye *-ment* til hunkjønnsformen? Ja, De kjenner allerede ordet *seulement*, og på sidene 375 og 376 finner De *rarement*, *heureusement* og på side 384 igjen *heureusement*, som vi har ført opp i margen sammen med *seulement*. Disse egenskapsordene på *-ment* blir brukt for å uttrykke en nærmere bestemmelse av det som blir sagt i resten av setningen. De ser f.eks. at *rarement* i setningen *on meurt rarement de cette maladie* (side 375) er en nærmere bestem-

melse av *on meurt de cette maladie*. Tilsvarende eksempler finner De på side 384: *je peux heureusement vous raconter presque tout* og på side 390: *Fatima ne nous regardait plus nerveusement*.

Egenskapsordene kan brukes til å angi forskjellige grader: *Jean est grand, Jean est plus grand qu'Henri, Jean est le plus grand des garçons*. Slik uttrykker man seg ved de aller fleste egenskapsordene: *vieux, plus vieux, le plus vieux; calme, plus calme, le plus calme* osv. Men det er noen få egenskapsord som på dette punktet er uregelmessige. Det heter f.eks. *bon, meilleur, le meilleur: le vin rouge est bon, le vin rouge est meilleur que le vin blanc, le Bourgogne (den kjenner De!) est le meilleur vin*. Men Henri Doumier foretrekker sin afrikanske vin, og Martial deler øyensynlig hans smak: *Je n'ai jamais bu de meilleur vin* (side 387).

Fra kapitel 24 innfører vi en ny metode i kurstekstens lydskrift, når det gjelder å vise de tilfellene hvor [ø] forsvinner i uttalen. Tidligere har vi satt dette [ø] i parentes (se instruksjonsbrev 3, side 2). Men vi går nå over til å gjengi lydskriften uten [ø] i de tilfellene hvor det faktisk ikke uttales i vanlig, noenlunde hurtig tale. Vi tar forbindelsen *est venu* (side 375) som et karakteristisk eksempel. Det blir nå i lydskrift gjengitt med [ɛ vny] og ikke som tidligere med [ɛ v(ø)ny].

Til slutt stopper vi et øyeblikk ved uttrykket *l'homme au couteau*, fordi De her kan gjøre Dem kjent med en vanlig fransk uttrykksmåte. Forklaringen er oppført i margin (side 379), men vi ber Dem om å sammenlikne med tilsvarende uttrykk: *une glace aux fraises, une glace au chocolat, des glaces aux fruits*. Ja, nå kan De nesten danne nye eksempler selv! Skal vi forsøke? Jo: *l'homme à la cigarette* (det kunne man passende kalle Henri Doumier), *l'homme au chat* (ham traff vi jo på gaten utenfor Henri Doumiers hus i Casablanca!).

Etterhvert har De vennet Dem til at resyméet kan falle i to deler. Slik er det også i dette kapitlet.

1. Først behandler vi inngående den spesielle nåtidsformen av gjeringsordene som blir brukt etter ord som *vouloir* eller etter *le conditionnel* av *aimer*. Nå lærer De også navnet på denne formen: *le subjonctif* [sybʒɔ̃ktif] (egentlig: *le présent du subjonctif*): *je veux que tu viennes à Villebourg* osv. De vil legge merke til at det her alltid kommer et *que* etter *vouloir* og *le*

conditionnel av *aimer*, og i den anledning har vi villet lære Dem hva »pluss« (+) heter på fransk. De finner ordet i marginen og ser at det uttales med [s]: [*plys*].

2. I annen del av resyméet kommer turen til *dire*, slik at De kan bli helt sikker i alle formene. Spesielt vil vi minne Dem om *vous dites*, som er en helt avvikende form (sammenlikn med *vous faites* i resyméet til kapitel 23 og med *vous êtes* i resyméet til kapitel 22).

Kapitel 25

Nå synes De kanskje at Monsieur Martial har snakket lenge nok, og De kan ha lyst til å høre hva André Comaux har på hjertet. André Comaux er en ung mann og øyensynlig i besittelse av et godt humør, så vi kan formodentlig vente oss en levende beskrivelse av den afrikanske kjærlighetshistorien, som gamle Doumier nå lenge har ventet på.

Når det gjelder tilegnelsen av språkformene, så vil vi med en gang gjøre Dem oppmerksom på at vi nå i enkelte tilfeller utvider oppstillingen av gjerningsordenes former. På den måten får De en grei oversikt over hva De nå vet på dette området. Allerede på den første siden i kapitlet starter vi med denne nye oppstillingen. De er helt inne i oppstillingen *prendre, a pris, prend* (alstå nevneform, *le passé composé* og nåtidsform). Foruten disse tre formene tar vi nå også med *l'imparfait* og *le futur*:

attendre
a attendu
attend
attendait
attendra

De vil ha lagt merke til at det finnes forskjellige »familier« av gjerningsord med fullstendig like endelser. Det har vi villet illustrere for Dem ved å benytte et par gjerningsord i dette kapitlet, hvis former er helt overensstemmende med de formene som hører til gjerningsordet *attendre*. Det dreier seg om *entendre* (side 403) og *répondre* (side 405). Det siste

kjenner De forøvrig fra tidligere kapitler (vi viser til kapittel 16). For å fremheve slektskapet mellom disse gjerningsordene har vi trukket de fem formene ut i margin og stillet formene av *attendre* ved siden av.

En annen »familie« av gjerningsord er *venir* og de gjerningsordene som har en eller annen forstavelse foran *-venir*. De kan allerede *revenir*, og på side 405 finner De dessuten *devenir*.

Også *prendre* og gjerningsord som er sammensatt med *prendre*, danner en familie. På side 405 møter De gjerningsordet *comprendre* (men her har vi bare oppført de tre første formene, fordi vi i teksten foreløpig bare har hatt dem).

Når det gjelder gjerningsordene, så vil vi i forbifarten be Dem om å notere eksemplet «*Oh! là là. Si vous êtes deux contre un,» leur ai-je dit, «je ne dirai plus rien!»*» (side 405). De vil legge merke til at i den »anførende« setningen (*leur ai-je dit*), som står midt inne i den direkte talen, blir det snudd rundt på ordene. I alminnelighet heter det jo: *Je leur ai dit*: «*Oh! là là. ...*», men i det tilfellet som vi nettopp har nevnt, benytter man altså den ordstillingen som De ellers kjenner fra spørresetninger. Husk bindestreken, og legg endelig merke til at uttalen er forskjellig i de to tilfellene: det heter *j'ai* [ʒe] med [e], men *ai-je* [ɛːʒ] med [ɛː].

I kapittel 24 lærte De at man kan danne spesielle egenskapsord ved å føye endelsen *-ment* til de vanlige egenskapsordene (f.eks. *heureux*: *heureusement*). Egenskapsordet *bon* (hvis øvrige former: *meilleur*, *le meilleur* De også har lært) har ikke noen form på *-ment*, men man bruker isteden *bien* for å uttrykke en nærmere bestemmelse av det som blir sagt i resten av setningen, f.eks. *il parle bien*. Dette *bien* har forresten også uregelmessige former: *mieux*, *le mieux*. Sammenlikn med eksemplet i teksten: *si vous écoutez mieux* (side 405).

På side 408 finner De i margin uttrykket *tout bas* (sammenlikn med eksemplet i teksten). *Tout* er her et forsterkende ord, slik at *tout bas* betyr omtrent det samme som *très bas* (men *tout* angir en enda sterkere grad av *bas*). Se dessuten på side 412, hvor De finner forbindelsen: *la mère de Marie-Anne... a dit tout haut*, hvor *tout haut* med hensyn til betydningen står i motsetning til *tout bas*.

Dette forsterkende *tout* har imidlertid formen *toute* når det står foran egenskapsord i hunkjønn, f.eks. *elle est toute seule* (en tilsvarende setning i hankjønn ville være: *il est tout seul*). Vi viser til eksemplet på side 408: *la jeune fille est devenue toute rose*.

I den første delen av resyméet behandler vi setninger av typen *Nous les avons vus* i forhold til setninger av typen *Nous leur avons demandé...* De vil huske fra kapitel 18 at siste del av *le passé composé* i form svarer til et forutgående *le, la, les* osv. (preposisjon), men De ser av det andre eksemplet at den siste delen av *le passé composé* her er uforandret. For *leur* er jo ikke preposisjon, men betyr *à eux* eller *à elles*. På den samme måten forholder det seg med setningen *Nous nous sommes demandé...*, hvor det andre *nous* betyr *à nous-mêmes*.

I den andre delen av resyméet skal De øve Dem i å se hvilken »familie« et bestemt gjerningsord tilhører. Når De vet at gjerningsordet *attendre* har følgende hovedformer: *attendre, a attendu, attend, attendait, attendra*, og får vite at f.eks. gjerningsordet *répondre* har tilsvarende former, så kan De uten videre nevne disse formene: *répondre, a répondu, répond, répondait, répondra*. Etterpå vil det ikke bare være en smal sak for Dem å skrive den følgende *Exercice*, men De vil også være i stand til å benytte de riktige formene i setninger som De finner på selv.

Kapitel 26

I dette kapitlet lærer De forskjellige nye ord som hører med i de fleste menneskers daglige tilværelse.

Når det gjelder gjerningsordene, så vil vi denne gangen gjøre Dem oppmerksom på en ny »familie«. De kan nå de fleste formene av gjerningsordet *tenir* og skal nå bare fastslå at gjerningsord som er sammensatt med *tenir*, har former som i ett og alt svarer til formene av *tenir*, f.eks. *appartenir* (side 423). De finner et liknende forhold mellom *mettre* og de gjerningsordene som er sammensatt med *mettre* (f.eks. *promettre*, side 428). Endelig kan De slå fast at *sentir* hører til samme »familie« som *partir*. Det har nåtidsformene *je sens, tu sens, il sent, nous sentons, vous sentez, ils sentent*.

De har allerede lært de to uregelmessige gjerningsordene *pouvoir* og *voir*. Her skal De venne Dem til fremtidsformene av disse to ordene: *il pourra, il verra* (sidene 424 og 425). De har, som De ser, dobbelt *r*. Nå kan De uten videre nevne alle fremtidsformene av disse to ordene: *je pourrai, tu pourras* osv. og *je verrai, tu verras* osv. Vi viser forøvrig til *Exercice C*, hvor De får anledning til å øve inn disse formene sammen med andre former av *voir* og *pouvoir* samt *connaître*. Legg særlig merke til den siste delen av *le passé composé*: *vu, pu, connu*.

Vi vil gjøre Dem oppmerksom på enda et gjerningsord. De finner det på side 435: *répéter* [*repète*] og slår fast at det heter *je répète* [*ʒə repet*]. For sikkerhets skyld går vi igjennom alle formene: *je répète, tu répètes, il répète, nous répétons, vous répétez, ils répètent*. Altså: *la première et la deuxième personnes du pluriel* har *é* [*e*] akkurat som *répéter*, mens de andre formene har *è* [*ɛ*]. Vi tilføyer at denne *è* opptrer når vedkommende stavelse er betont (f.eks. *ils répètent*), mens *é* opptrer når vedkommende stavelse er ubetont (f.eks. *répéter, nous répétons*). De kan her sammenlikne med det De har lært om et gjerningsord som *lever*, hvor det er *e* i ubetont stavelse (f.eks. *lever, nous nous levons*) og *è* i betont stavelse (f.eks. *je me lève, tu te lèves* osv.).

De to små ordene *en* og *y* har De allerede lært (kapitel 18). I dette kapitlet kan De slå fast at disse to ordene kan brukes i forbindelser, hvor det ikke dreier seg om bestemte ting (dyr, byer osv.), men hvor det bare vises til et forhold som er nevnt tidligere. På side 426 finner De f.eks. setningen *Qu'en dites-vous?* Det fremgår tydelig av sammenhengen hva *en* står istedenfor, og vi har angitt i margin at denne setningen betyr *que pensez-vous de cela?* På den samme måten kan setningen *vous n'y pensez pas* forklares med setningen *vous ne pensez pas à cela* (side 425). Vi kan kort uttrykke dette ved å si at *en* erstatter *de cela*, og *y* erstatter *à cela*. Merk Dem dessuten at *en* og *y* må stå umiddelbart foran gjerningsordet.

På side 424 finner De setningen *Elle sait très bien qu'il ne nous faut rien*. Forklaringen i margin forteller Dem hva det betyr: *Elle sait très bien que nous n'avons besoin de rien*. Vi ber Dem bare om å konstatere at *il* i uttrykket *il faut* ikke står for noe bestemt, det vil si at *il* her ikke viser til noen person eller ting i hankjønn, slik som det ellers gjør (f.eks. *il parle anglais*). I uttrykket *il faut* kan man skyte inn et ord som *nous* mellom *il* og

gjerningsordet: *il nous faut...*; *il ne nous faut rien*. De har sikkert allerede gjettet at man også kan skyte inn andre ord, alt etter hvem det dreier seg om: *il ne me faut rien, il ne te faut rien, il ne lui faut rien; il ne vous faut rien, il ne leur faut rien*.

Gjerningsordet *entendre* kjenner De godt. Men her møter De det på side 429 brukt på en spesiell måte: *Bien entendu, Marie-Anne lui a dit aussi qu'elle l'aimait*. Vi har forklart *bien entendu* med *on comprend bien que...*, og *comprend* kjenner De jo godt.

I dette kapitlet har vi fått anledning til å nevne navnene på to berømte franske keisere. Den første (og største) av dem heter *Napoléon Ier (premier)*, og den siste heter *Napoléon III (trois)*. På dette grunnlaget kan De venne Dem til hvordan man benevner keisere, konger og liknende. Skal vi forsøke med en kongerekke? La oss prøve med den danske. Det heter altså *Christian Ier (premier)* og *Frédéric Ier (premier)* – ja, slik skrives det på fransk, og det uttales *Christian* [kristjā] og *Frédéric* [frederik] – men det heter *Christian II (deux)* og *Frédéric II (deux)* osv. Den nåværende konge i Danmark heter altså *Frédéric IX (neuf) [nœf]*, og hans far het *Christian X (dix) [dir]*.

Endelig minner vi Dem om resyméet.

Den første delen gir Dem forklaring på bruken av de forskjellige nektelsene, og her vil vi enda en gang at De skal snakke om tingene på fransk: *les négations*. Vi viser altså til selve resyméet og slår her bare fast at *ne* alltid står foran gjerningsordet, mens *aucun(e)*, *personne* og *rien* kan stå enten etter gjerningsordet eller foran *ne*.

Den andre delen går ut på å øve inn gjerningsordet *s'en aller*. De ser at De skal bruke en form av gjerningsordet *aller*, og foruten *en* skal De også ha med det ordet (*me, te, se, nous, vous, se*), som svarer til den personen som utfører handlingen (*je, tu, il (elle), nous, vous, ils (elles)*), f.eks. *elle s'en va, elle s'en allait, elle s'en est allée, elle s'en ira, elle s'en iront* osv. Det det gjelder, er at De venner Dem til dette, og det tror vi at øvelsene i denne delen av resyméet vil hjelpe Dem til. Dessuten råder vi Dem til selv å lage flere slike setninger, så De får anledning til å bruke alle formene.

Kapitel 27

I dette kapitlet og i de følgende hører De mer om araberpiken *Fatima* som med sitt kraftige temperament nesten blir årsak til en katastrofe.

De lærer forøvrig i kapitel 27 en del nye ord, men her overlater vi problemene til Dem selv, idet De som vanlig hvor det er nødvendig, benytter Dem av tegningene og forklaringene i margin.

Setningen *il voudrait bien savoir si c'était Fatima* (side 454) viser Dem en form av gjerningsordet *vouloir*: (*il*) *voudrait*. De ser straks av endelsen *-rait* at det er *le conditionnel*. (De kjenner nå snart alle hemmelighetene ved franske gjerningsord!) Hvis De ikke med en gang forstår betydningen av denne setningen i teksten, så gjør De det sikkert når De ser forklaringen i margin: *il aimerait savoir (si c'était Fatima)*. Henri har tydeligvis god lyst til å få oppklart mysteriet, med hensyn til hvem som var opphavsmann til den nattlige sangen.

På side 460 finner De setningen *sa mère a voulu lui faire manger quelque chose*. Den forklaringen som vi har gitt i margin, vil kanskje være tilstrekkelig, slik at De forstår hva *faire* betyr i denne forbindelsen. Vi vil allikevel gjøre Dem oppmerksom på at man har brukt *lui* i denne setningen (og ikke *la*), fordi *lui* svarer til *à Fatima*. Sammenlikn med eksemplet: *faire manger quelque chose à la fillette* (side 462). Man vil gjerne få henne i bedre humør, og hva ligger da nærmere enn et godt måltid mat. Det mener i hvert fall Henri og Fatimas mor.

Men Fatima protesterer og sier *je n'ai pas faim* (side 460). Selve ordet *faim* forstår De lett ved hjelp av forklaringen i margin. Men vi vil gjerne understreke at *faim* (som er hunkjønn) her hverken har *la* eller *une* foran seg. Det heter altså: *j'ai faim*, *tu as faim*, *il a faim* osv., akkurat som det heter *j'ai besoin de quelque chose* (sammenlikn kapitel 23, og *j'ai raison* osv. kapitel 24, side 394).

Ordet *la matinée*, som vi i margen på side 458 har forklart med *le matin jusqu'à midi*, hører sammen med *matin*. Vi ber Dem her om å sammenlikne med tilsvarende ordpar som *an|année, soir|soirée, jour|journée*, og vi understreker samtidig at *matin, an, soir, jour* (alle hankjønn) er de vanlige uttrykkene for de respektive tidsrom. Når det gjelder *matinée, année, soirée, journée* (alle hunkjønn), så er det uttrykk for de samme tidsrom oppfattet i deres forløp og med tanke på deres innhold: *le jour d'anniversaire d'Yvonne était une belle journée*.

På side 448 lærer De ordet *plusieurs: depuis plusieurs jours Henri était différent*. Vi har forklart det i margen med *plus d'un*, men vi kunne også si at det har omtrent samme betydning som *quelques* (f. eks. *il disait quelques mots*).

På neste side finner De uttrykket *au cours de l'après-midi*. Det betyr det samme som *durant l'après-midi, pendant l'après-midi*. De behøver ikke her studere på hva ordet *cours* betyr, men kan uten videre lære *au cours de* som en enhet.

Endelig gjør vi Dem oppmerksom på at *toujours* på side 453 har en litt annen betydning enn vanlig, men forklaringene i margen er sikkert tilstrekkelige til å føre Dem på sporet. Dessuten kan sammenhengen i teksten vise Dem at *toujours chantant* betyr *elle chantait, il y a un instant, et elle chante encore maintenant*.

Så har vi resyméet. På norsk bruker vi i svært stor utstrekning nåtidsformen for å uttrykke det fremtidige: »Jeg kommer i aften«, »jeg reiser til Paris til jul«, »vi spiser så snart han er kommet hjem« osv. På fransk finner man en tilsvarende uttrykksmåte, men den er begrenset til de tilfellene hvor det uttrykkelig sies at det dreier seg om en handling som vil bli utført i løpet av ganske kort tid, f. eks. *Nous venons tout de suite!* Når handlingen først vil bli utført i løpet av lenger tid, skal man bruke *le futur: Le mois prochain, nous irons à Chartres*.

Selv om det er en »nær fremtid«, bruker man *le futur* også når det er snakk om en fremtidig handling som først skal utføres når en annen handling har funnet sted: *On dînera quand ma mère sera rentrée*. Vi oppfordrer Dem til enda en gang å lese den forklaringen på fransk, som vi har gitt i dette resyméet, slik at De uten å nøle kan løse den lille oppgaven som De her møter.

Kapitel 28

De har allerede lært gjerningsordet *répéter* (kapitel 26). Her får De anledning til å gå gjennom alle formene (side 475) og slå fast hvor vi har *é* (*répéter, répété, répétons* osv.), og hvor vi har *è* (*je répète, tu répètes* osv.).

På den samme måten behandler man *espérer* (side 473 og side 483): *espéré, nous espérons* osv., *j'espère, tu espères* osv. Vi viser dessuten til résymmeet i dette kapitlet.

De har sikkert lagt merke til at vi nå fører opp *le présent du subjonctif* i margen, slik at det står *que* i parentes foran formene (se side 482). Vi ber Dem forøvrig om å få fastslått følgende: I et stort antall gjerningsord – det gjelder særlig de som ender på *-er* i *l'infinitif* (f. eks. *rester, raconter*) – er alle entallsformene (f. eks. (*que*) *je reste, (que) tu restes, (qu') il reste*) og den tredje formen i flertall (f. eks. (*qu'*) *ils restent*) de samme som de vanlige nåtidsformene (*je reste, tu restes, il reste, ils restent*). De to første formene i flertall: (*que*) *nous restions, (que) vous restiez* er de samme som de tilsvarende formene i *l'imparfait*: *nous restions, vous restiez*.

På side 478 opptrer formene *parlant, criant, posant*, som blir forklart med *qui parlaient* osv. De har allerede benyttet slike former på *-ant*, men hele tiden i forbindelse med *en*: *il lisait en buvant son café*, hvor *en buvant* betyr det samme som *pendant qu'il buvait*.

På den første siden i kapitlet finner De uttrykket *le lendemain*, som blir forklart med *le jour après*. De kan også slå fast at ordet *demain* inngår i *lendemain*. De finner et tilsvarende uttrykk på side 474: *la veille*, som uten videre kan forklares med *le jour avant*.

I setningen *la lampe qui se trouvait près de son lit* (side 479) betyr *près de* det samme som *à côté de*. Tidligere har De hatt *auprès de* i en noe liknende anvendelse (se kapitel 26, side 430).

Dette kapitlet har ikke skaffet Dem mange problemer. Det største utbyttet De har hatt av det, har vært en hel del nye ord og uttrykk, som De gradvis har sikret Dem ved hjelp av tegninger og forklaringer i margen. Vi har her ofte brukt tegnet $\longleftrightarrow$, som jo viser at de to oppførte ordene har motsatt betydning, f. eks. *éteindre* $\longleftrightarrow$ *allumer* (side 484), *faible* $\longleftrightarrow$ *fort* (side 480).

Den første delen av resyméet gir Dem anledning til å øve inn bruken av gjerningsordets *-ant*-form. Man bruker således *criant, parlant, posant*, når man istedenfor dette kan si *qui crie, qui crient*, f. eks. *la chambre est pleine de personnes crient, parlant, posant mille questions*. Men man sier *en crient* osv., når man istedenfor dette kan si *pendant qu'ils crient* osv., f. eks.: *les personnes entrent en crient, en parlant, en posant mille questions*. Legg merke til at hverken *criant* eller *en crient* blir forandret, selv om det andre gjerningsordet i setningen forandres med hensyn til tid. Det heter: *la chambre était pleine de personnes crient, parlant, posant mille questions; les personnes entrèrent en crient, en parlant, en posant mille questions* osv.

I den andre delen forteller vi Dem på fransk om når vi i et gjerningsord av familien *espérer* bruker *é* eller *è*. De har allerede hatt eksempler på dette, og De vet at det f. eks. heter *il espère* [*il espɛ:r*] med *è*, som uttales [*ɛ:*]. Dette finner sted i alle de formene hvor *è* er den sist uttalte vokalen i ordet. Ellers skriver man *é*, uttalt [*ɛ*]: *espérer, nous espérons* osv., unntagen i *le futur* og i *le conditionnel*, hvor man skriver en *é*, som uttales [*ɛ*]: *j'espérerai* [*ʒesperre*] osv. Si alle formene høyt for å komme helt inn i uttalen.

Kapitel 29

I dette kapitlet skal De befatte Dem med forskjellige *familles de verbes*. På første side finner De *s'endormir*. Betydningen fremgår umiddelbart av sammenhengen, og de forskjellige formene svarer helt til formene av *dormir*. Vi benytter anledningen til å slå fast at det heter *il s'est endormi* med *est*. De husker at man bruker former av *être* ved de gjerningsordene som er knyttet til *me, te, se* osv.: *je me suis lavé, tu t'es lavé* osv.

I kapitel 28 har De hatt gjerningsordet *répéter* (*je répète*), og nå finner De det igjen på side 512. Dessuten støter De på enda et par gjerningsord med en liknende veksling: *se promener* (side 502), hvor *le passé composé* heter *il s'est promené*, og hvor *l'imparfait* heter *il se promenait*, begge med *e* [*ə*]. Derimot heter *le présent*: *il se promène* og *le futur*: *il se promènera* med *è* [*ɛ*]. Se også på side 508, hvor De i margin finner alle formene i *le présent*.

Ved hjelp av den »forskjøvete« oppstillingen har vi villet gjøre Dem oppmerksom på den karakteristiske forskjellen mellom *nous nous promenons*, *vous vous promenez* på den ene siden og på den andre siden f. eks. *ils se promènent*. Nøyaktig den samme vekslingen har *achever*, som De finner på sidene 515 og 518.

Andre *familles de verbes* er f. eks. *venir* og de gjerningsordene som er sammensatt med *venir*, således *se souvenir* (side 503), videre *appartenir* (kapitel 26), *devenir* (kapitel 25, 28). Legg ellers merke til at *se souvenir* forbindes med *de*: *il se souvient de leurs cris*. Vi fortsetter med *rire*, som hører sammen med *sourire* (side 503), *apercevoir*, som hører sammen med *recevoir* (side 510), *apparaître*, som hører sammen med *connaître* (side 514), *couvrir*, som hører sammen med *ouvrir* (side 515), *descendre*, som hører sammen med *attendre* (side 517). Vi råder Dem til straks å få klart for Dem til hvilken »familie« et gjerningsord hører, slik at De også for fremtiden kan være sikker, når det gjelder å anbringe nye gjerningsord i den riktige »familien«, for på den måten å få overblikk over de forskjellige formene.

Allerede i begynnelsen av kapitlet finner De uttrykket *minuit passé*. De kjenner godt både *minuit* og *passé*, men *passé* har her en litt annen betydning enn den De er vant til. I margin har vi forklart *minuit passé* med *après minuit*. Vi kunne understreke dette ved å si at det betyr *plus tard que minuit*.

På side 503 møter De ordet *voix*, som har -x i entall: (*une*) *voix* og ikke forandres i flertall: (*des*) *voix*. Det samme er tilfelle med *heureux*, og det gjelder ellers alle ord som i entall ender på -x. De har allerede lært en tilsvarende regel med hensyn til de ordene som ender på -s: *un bras/des bras*, *un mois/des mois*.

Ordet *jeunesse* (side 506) betyr *le temps où elle était jeune* (se margin). Men det har dessuten en annen betydning som De finner på side 519: *Ah, cette jeunesse!* Her betegner det ikke det omtalte avsnittet av livet, men de menneskene som er i den alderen det dreier seg om.

De kjenner allerede *voisin* som navnord, f. eks. *M. Doumier et M. Fournier sont voisins*. På side 508 finner De uttrykket *dans les jardins*

voisins, og De fastslår at *voisin* også kan benyttes som egenskapsord. Det samme uttrykket kommer igjen på side 521, og på side 514 har De ordet i hunkjønn entall: *la porte de la chambre voisine s'ouvre*.

De er fortrolig med gjerningsordet *voir*, og De vet at siste del av *le passé composé* heter *vu*, f. eks. *il a vu Fatima*. Hunkjønsformen er naturligvis *vue*, altså nøyaktig samme form som navnordet: *Sa vue est un plaisir pour les yeux* (side 515).

Navnordet *saut* (side 516): *M. Martial fait un saut* betyr det samme som *bond* (*il fait un bond*), og det er dessuten i slekt med gjerningsordet *sauter*, som De har støtt på flere ganger. De kan benytte anledningen til å merke Dem at man ofte finner navnord som er i slekt med gjerningsord: *voir*|*la vue*, *sauter*|*le saut*.

I resyméet lærer vi Dem først hva ordet *terminaison* [*terminexɔ̃*] betyr. Deretter viser vi Dem hvordan *les terminaisons du subjonctif* ser ut sammenliknet med *les terminaisons du présent* og *les terminaisons de l'imparfait*. Et blikk på oppstillingen i teksten vil vise Dem at i de alminneligste gjerningsordene: *marcher*, *parler*, *demeurer*, *penser* osv. (altså: *les verbes en -er*) er de tre første og den siste formen felles for *le présent* og for *le subjonctif* (*je parle*, *tu parles*, *il parle*, *ils parlent*), mens *nous parlions*, *vous parliez* er felles for *l'imparfait* og *le subjonctif*. Særlig det siste er en nyttig huskeregel, fordi de to nevnte formene også i andre gjerningsord er felles for *l'imparfait* og *le subjonctif*, f. eks.: *nous venions*, *vous veniez*; *nous disions*, *vous disiez* osv. I den *Exercice* som følger etterpå, får De anledning til å vise at De har nyttiggjort Dem oppstillingen og behersker de forskjellige formene.

I den andre delen av resyméet dreier det seg om et uttalespørsmål som De allerede har støtt på før, men som her fremstilles i sammenheng: uttalen av det skrevne *c* og *g*. *c* uttales [*s*] foran *e*, *i*, *y* og [*k*] foran *a*, *o*, *u*. Hvis *c* skal uttales [*s*] foran *a*, *o* eller *u*, må det skrives *ç*: *il plaçait*, *nous commençons* osv.; *g* uttales [*ʒ*] foran *e*, *i*, *y* og [*g*] foran *a*, *o*, *u*. Hvis *g* skal ha uttalen [*ʒ*] foran *a*, *o* eller *u*, kommer en *e* inn mellom *g* og vokalen: *il mangeait*, *nous mangeons* osv. Vi gir Dem et par små øvelser med gjerningsord på *-cer* og *-ger*, for at De kan øve inn disse viktige reglene for uttale og skrift.

Endelig får De i tilgift en øvelse med gjerningsordene *rire* og *sourire*, som vi mener at De kan løse uten særlige forklaringer. Det finnes i noen av formene en forskjell i uttalen, som vi ber Dem om å legge merke til. De kan sikkert uten vanskelighet finne den selv!

NORDISK SPRÅKFORLAG

Kapitel 30

For å begynne med gjerningsordene nevner vi først *devoir* (side 533), som hører til samme familie som *recevoir*, slik at det heter *je dois*, men: *nous devons*, *vous devez*. Vi fremhever med det samme at den siste delen av *le passé composé* skrives *dû* med *û*, mens den tilsvarende formen av *recevoir* skrives *reçu* med *u*. Vi vil også minne om *le futur*, som heter *je devrai*, *tu devras*, *il devra* (side 548) osv. (Sammenlikn igjen med de tilsvarende formene av *recevoir*: *je recevrai*, *tu recevras* osv.)

Gjerningsordet *dépendre* (side 540) er ikke vanskelig. Det hører til samme familie som *attendre*, og De kan allerede flere andre som hører hjemme her: *répondre*, *entendre*, *descendre*.

Vi minner også om *vouloir*, som i nåtid heter *je veux*, *tu veux*, *il veut*; *nous voulons*, *vous voulez*, *ils veulent*, mens det i *le passé composé* heter *il a voulu*.

Videre har vi *courir* (sidene 534 og 550), som i nåtid har formene: *je cours*, *tu cours*, *il court*; *nous courons*, *vous courez*, *ils courent*, og som i *le passé composé* heter: *il a couru*.

Endelig kommer *voir* (side 532), som De her lærer i *le présent du subjonctif*: (*que*) *je voie*, (*que*) *tu voies*, (*qu'*) *il voie*. Det var entallsformene, og i tillegg kommer nå foreløpig den tredje formen i flertall: (*qu'*) *ils voient*. Sammenlikn med de vanlige nåtidsformene: *je vois*, *tu vois*, *il voit*; *ils voient*.

Forøvrig vil vi gjerne fremheve en form av *voir*, som De finner på side 537: *voyons*! De ser at det står utropstegn etter, og det dreier seg da også om en »bydeform«, som her riktignok er brukt på en spesiell måte: *Mais je vais t'aider, voyons*! Man kan si at formen *voyons* her er blitt et slags utropsord som uttrykker overtalelse og forsikring.

De forstår sikkert setningen *elle vient de recevoir un télégramme de son beau-père* (side 535) ut fra sammenhengen og av forklaringen i margin

(*elle a reçu un télégramme il y a un instant*). Det vil si at man kan forbinde gjerningsordet *venir* (her i *le présent: elle vient*) med et annet gjerningsord ved hjelp av *de*, for på den måten å peke på en begivenhet som nettopp har funnet sted. På side 543 finner De den samme forbindelsen, men denne gangen med *l'imparfait* av *venir* (*venait*): *Marie-Anne, qui venait de parler avec Michel Dubac*.

På side 532 finner De ordet *décrire*. De ser straks at det er i familie med *écrire*, men forklaringen i margen viser Dem at det ved *décrire* ikke dreier seg om en fremstilling med penn i hånden, men derimot om en muntlig fremstilling av Marie-Annes sinnstilstand.

Vi vil gjerne at De skal være oppmerksom på de setningene som står i margen på side 538. Det heter: *il l'emporte avec lui, elle l'emporte avec elle*, men *on l'emporte avec soi* (svarende til eksemplet i teksten: *on ne peut tout emporter avec soi*). Det vil si at man bruker *lui* visende til *il* (eller et hankjønnsord) og *elle* visende til *elle* (eller et hunkjønnsord), mens man bruker *soi* når det ikke vises til noen bestemt person.

Ordet *naturellement*, som De finner på side 545, er ikke vanskelig når det gjelder betydningen, men når det gjelder formen, vil vi peke på at det tilsvarende egenskapsordet heter *naturel* i hankjønn (med én *l*; sammenlikn med eksemplet i teksten: *Oui, mais ce n'est pas si naturel*, side 545). Derimot har hunkjønnsformen dobbelt *l*: *naturelle* (se side 546: *une chose très naturelle*), og det er jo på grunnlag av egenskapsordenes hunkjønnsformer at vi danner ordene på *-ment*, altså *naturellement*.

Nå har De snart vennet Dem til at vi gir forklaring til resyméene på fransk. Her vil De se med en gang at man ofte bruker en annen tid av gjerningsordet når man vil fortelle hva en person har sagt, enn når man direkte gjengir personens replikk. For å lette oversikten har vi stillet opp to rekker med eksempler som parvis hører sammen. De vil oppdage at *l'imparfait* og *le conditionnel* i det »direkte« utsagn blir uforandret i det »indirekte« utsagn, mens det skjer forandringer i de øvrige tilfellene. I øvelsen skal De nå sette om det direkte utsagn til det indirekte utsagn: *Marie-Anne a dit que ce matin, elle était descendue de sa chambre avant les autres, parce qu'elle attendait une lettre* osv. Husk også de øvrige nødvendige forandringer i teksten: *sa chambre* istedenfor *ma chambre* osv.

I den andre delen av resyméet ber vi Dem om å øve inn gjerningsord av typen *se promener*. Her forandres *e* til *è* [ɛ] når det blir den vokalen som

uttales sist. Det heter altså *je me promène* [*promèn*], men *nous nous promissons* [*prominɔ̃*]. Legg merke til at man i *le futur* og *le conditionnel* har *è*, som uttales [*ɛ*]: *tu te promèneras* osv. I familien *espérer* har man her en *é*, som uttales [*ɛ*]: *tu espéreras* [*esperrə*]. Se den andre delen av resyméet til kapitel 28.

Kapitel 31

I dette kapitlet støter De som sedvanlig på forskjellige *familles de verbes*. De gjerningsordene som behandles som *finir* (side 570) utgjør en tallrik gruppe. Vi har ført opp de viktigste formene i margen, men vi ber Dem om å legge særlig merke til *l'imparfait* (*il finissait*) med dobbelt *s*. De finner tilsvarende former med dobbelt *s* i nåtid flertall: *nous finissons*, *vous finissez*, *ils finissent* (sidene 571 og 574). Av de gjerningsordene som hører til her, finner De denne gangen *choisir* (side 571) og *rougir* (side 574). Oppstillingene i margen på de respektive stedene gir Dem et klart overblikk, slik at De raskt behersker gjerningsord av denne typen.

Av andre velkjente *familles de verbes* finner De her familien *prendre* (side 562: *apprendre*), *mettre* (side 571: *promettre*), *attendre* (side 573: *défendre*), *connaître* (side 567: *paraître*), *partir* (side 562: *sortiir*; side 572: *servir*). Vi behøver ikke gjennomgå formene her, men prøv om De kan danne de forskjellige formene av hvert gjerningsord (skriv dem opp på et stykke papir!).

De har et eksempel på enda en type gjerningsord på side 563: (*se*) *conduire*. Nevneformen ender på *-ire*: *conduire*, og i *l'imparfait* (*je conduisais*, *tu conduisais*, *il conduisait* osv.) såvel som i nåtid flertall (*nous conduisons*, *vous conduisez*, *ils conduisent*) er det en *s*, som uttales stemt [ʒ], f. eks. *il conduisait* [*kɔ̃dyzɛ*].

Endelig vil vi gjøre oppmerksom på noen uregelmessige fremtidsformer. Gjerningsordene *courir* (side 571), *voir* (side 576) og *mourir* (side 576) har i *le futur* dobbelt *r*: *il courra*, *il verra*, *il mourra*. Vi finner uregelmessige fremtidsformer også i *devoir* (*il devra*) og i *vouloir* (*il voudra*), som De kjenner fra tidligere kapitler. Vi råder Dem til å gå gjennom disse fremtidsformene i alle personer; altså f. eks.: *je courrai*, *tu courras*, *il courra*; *nous courrons*, *vous courrez*, *ils courront*.

På side 575 treffer De for første gang *le subjonctif* av *avoir*. Da De ofte kan få bruk for disse formene, foreslår vi at De øver på dem i hele setninger; altså: *il ne veut pas que j'aie aucune raison de penser que ses enfants ne sont pas les meilleurs enfants du monde; je ne veux pas que tu aies aucune raison de penser que osv.*

De har lært å beherske uttrykket *il y a* helt fra de første sidene i kurset. De vet godt at gjerningsordet (*il*) *a* i nevneformen heter *avoir*. Derfor blir De heller ikke overrasket over at det heter: *il paraît y avoir du monde à toutes les tables* (side 566), hvor vendingen *il y a* opptrer i nevneform.

Som De har lagt merke til i kapitel 29, så kan forstavelsen *re-* føye forestillingen »igjen« til det som sies med selve gjerningsordet, f. eks. *remettre = mettre de nouveau*. Men dette er ikke alltid tilfellet, for *re-* kan ofte forandre gjerningsordets betydning i andre retninger. På side 568 finner De gjerningsordet *commander*. Betydningen fremgår av sammenhengen og av forklaringen i margen: *sa mère commande quatre potages* 3: *sa mère demande au garçon de leur donner quatre potages*. Men *recommander* (side 570) har en helt annen betydning: *je vous recommande notre potage aux asperges*. Kelneren er flink til å reklamere for båtens restaurant!

Vi vil også gjerne at De skal være oppmerksom på *retourner*: *ils disent à leurs sœurs de retourner chez leurs mamans* (side 573). Her betegner *re-* en tilbakegående bevegelse. En annen nyanse kommer frem når dette gjerningsordet knyttes til *se* (*se retourner*): *ils se retournent pour voir qui est assis derrière eux* (side 568). Tegningen i margen gir Dem en nøyaktig forestilling om hva *ils se retournent* betyr.

Andre nye ord er *renverser* (side 563), som er tilstrekkelig forklart i margen: *faire tomber* (man kan forstå den gamle damens skrekk overfor slike utsikter); videre *retarder* (side 565). Det er, som De kan se, dannet av *tard* og har også del i betydningen av dette ordet.

I begynnelsen av kapitlet leser De følgende: *Quand le MAROC a quitté le port de Casablanca, et que les parents de Marie-Anne ne semblent plus que de toutes petites poupées, Marie-Anne dit à Fatima: « Descendons voir nos cabines! »* Vi siterer dette (i forkortet form) for å fremheve at *que* betyr det samme som *quand*, og at man altså gjentar *quand* ved hjelp av *que*. Det er en karakteristisk fransk uttrykksmåte som De her blir kjent med.

I den første delen av resyméet gir vi Dem en liste som lar Dem repetere hvordan nevneformen forbindes med en hel del forskjellige gjerningsord: noen gjerningsord blir etterfulgt av *à* + nevneform (f. eks. *Pense à faire tes valises*), andre blir etterfulgt av *de* + nevneform (f. eks. *Il achève de s'habiller*), og atter andre blir umiddelbart etterfulgt av nevneformen (f. eks. *Il regarde les gens passer*). Vi gir Dem ikke her noen bestemt oppgave som De skal skrive, men vi ber Dem om å øve Dem på de forskjellige eksemplene, slik at De blir helt vant til uttrykksmåten ved de forskjellige gjerningsordene. Det er meningen at De skal kunne bruke dem sikkert, uten først å spekulere på om De skal bruke *à* eller *de* eller ingen av delene. De kan også slå fast at noe liknende gjelder etter forskjellige andre uttrykk. Man sier f. eks. *c'est à toi de décider, il n'est pas facile d'être vieux*, mens man sier *la première chose à faire, c'est d'aller prendre les billets* osv. Dessuten får De anledning til å øve på noen setninger hvor nevneformen følger etter ord som *après, par quoi, pour, sans*, og De slår fast at vi etter de to gjerningsordene *commencer* og *finir* bruker *par* (f. eks. *il commence par dire bonjour*).

I den andre delen av resyméet behandler vi gjerningsordene *partir, servir, dormir*, som hele veien har samme endelser. Men vi vil fremheve at disse tre gjerningsordene i nåtid entall og i bydeform entall mister henholdsvis *t, v* og *m*, f. eks. *il part, il part, il sert, il dort; pars! sers! dors!* De ser forøvrig av teksten i resyméet at *s'endormir, sortir* og *sentir* blir behandlet på samme måte.

Kapitel 32

De kjenner nå noen gjerningsord av typen *finir* (kapitel 31: *choisir, rougir*), og i dette kapitlet lærer De enda et par stykker: *punir* (side 586), *saisir* (side 591). Husk at denne *famille de verbes* har dobbelt *s* i nåtid flertall og i *l'imparfait* (f. eks. *nous saisissons, il saisissait*). De har sikkert lagt merke til at vi nå bruker en ny måte når vi skal vise gjerningsordets familie. Istedenfor å regne opp alle formene av *finir* ved siden av det nye gjerningsordet av denne familien (se f. eks. *punir*, side 586), så skriver vi bare *comme finir* i parentes. Den samme fremgangsmåten finner De på side 591: *disparaître (comme connaître)*, på side 597: *se rappeler (comme appeler)* og på side 599: *couvrir (comme ouvrir)*.

Legg videre merke til familien *venir*. Av denne treffer De her *tenir* (side 589). Vi minner Dem om den uregelmessige fremtidsformen: *il viendra*, *il tiendra*. På side 586 finner De nåtidsformene av *croire*, og De vil se at de to første formene i flertall har *y*: *nous croyons*, *vous croyez*, mens de andre formene har *i*: *je crois*, *tu crois*, *il croit*, *ils croient*. Her kan De sammenlikne med *voir*. På den en siden heter det *nous voyons*, *vous voyez*, og på den andre siden heter det *je vois*, *tu vois*, *il voit*, *ils voient*.

De alminnelige formene av gjerningsordet *s'arrêter* kan De på fingrene: *je m'arrête*, *tu t'arrêtes*, *il s'arrête* osv. Men vi finner det rimelig å minne om hvordan et slikt gjerningsord med *se* (*me*, *te*, *se*, *nous*, *vous*, *se*) tar seg ut i bydeformen. Her kommer det ordet som ledsager gjerningsordet bakerst: *arrête-toi!* *arrêtons-nous!* *arrêtez-vous!* De finner formene på side 591 og slår fast at det er den betonte formen av *te*, som blir brukt, nemlig *toi*: *arrête toi!* (*nous* og *vous* har bare denne ene formen).

På side 589 blir *le conditionnel* av *dire* (*on dirait*) brukt med en spesiell nyanse: *on dirait un énorme cheval blanc*. Forklaringen i margin (*on croirait que c'est*) har sikkert allerede fortalt Dem at Jeanne faller i staver over at skyene likner dyr. De finner igjen denne uttrykksmåten på side 594: *La chaloupe va vite, on dirait que les cinq matelots lui donnent des ailes*. Også her dreier det seg om en sammenlikning.

På den første siden i kapitlet leser De om lille Arthurs refleksjoner i anledning av verdens urettferdighet: *Car vraiment, il n'avait rien fait! En tout cas, pas assez pour être puni de cette manière*. De vil allerede ha forstått hva *de cette manière* betyr (se i margin: *comme cela*). Allerede noen linjer i forveien står *manière* i setningen: *Nous verrons s'il regrette la manière dont il s'est conduit*. I det førstnevnte tilfellet hadde De uttrykket *de cette manière* med *de*, og i det sistnevnte blir *de* uttrykt ved *dont*, som dessuten viser tilbake til *manière*. Det heter altså: *il s'est conduit de cette manière*, men: *la manière dont il s'est conduit*. Man sier således: *Arthur parle du jour où il y a eu une tempête à Casablanca*, men man sier: *Le jour dont parle Arthur, il y a eu une tempête*. (De finner eksemplet på side 602.)

På side 589 leser De: *Tu sais bien qu'une promesse, c'est quelque chose de très sérieux*. Istedenfor å si *une chose très sérieuse*, kan man altså si *quelque chose de très sérieux*, hvor egenskapsordet (*sérieux*) er knyttet til *quelque chose* ved hjelp av *de*.

I dette kapitlet får De anledning til å lære en hel del navnord som angir antall. De finner f. eks. *une centaine* (side 594). Dette blir forklart med *environ cent*, og på de neste sidene finner De enda flere slike ord på *-aine*. De er alle hunkjønn. Endelig har vi på side 603 ført alle sammen opp i margin. Legg her merke til at man skriver *dixaine* med *x* (det tilsvarende tallordet skrives med *x*: *dix*), og at man til tallordet *mille* har antallsbetegnelsen *millier* (som er hankjønn): *les centaines de gouttes deviennent des milliers* (side 600).

Når det gjelder betydningen av de forskjellige nye ordene, så skal vi bare komme med noen få bemerkninger. På side 588 finner De det eiendommelige spørreordet *hein*, som forklares best med *quoi* (se margin). Vi tilføyer at *hein?* hører hjemme i talespråket, men der er svært vanlig. På side 587 har De uttrykket *peu à peu*, som De lett kan tyde, fordi De fra før av kjenner *peu* (kapitel 7), og sammenhengen viser at det tar en viss tid før Arthur glemmer sine kjedeligheter og faller i søvn. Dessuten har vi i margin vist det motsatte av *peu à peu*: *tout à coup*.

Den første delen av resyméet dreier seg om to forskjellige måter å uttrykke fremtiden på. For det første den alminnelige fremtidsformen (f. eks. *il fumera*), som De allerede har fått benytte i en rekke tilfeller. For det andre en sammensatt fremtidsform (f. eks. *il va fumer*), hvor nåtidsformen av gjerningsordet *aller* er brukt som et slags hjelpe-gjerningsord etterfulgt av *P'infinitif* av et eller annet gjerningsord. Forbindelsen *il va fumer* (og tilsvarende forbindelser) brukes om det som er umiddelbart forestående, f. eks. *il va venir dans cinq minutes*. Om det som er litt lenger ute i fremtiden, bruker man den vanlige fremtidsformen, f. eks. *il viendra dans une semaine*.

Man kan imidlertid også i noen tilfeller bruke den sammensatte formen om noe som ventes å skje om relativt lang tid. Men det kommer da an på om det som skal skje, ventes å ville være av lenger varighet. Man sier f. eks.: *Dans quelques semaines, je vais commencer mon grand voyage*. Derimot ville man si: *Je lirai ce livre dans quelques semaines*, fordi det her dreier seg om en handling som man vet vil være kortvarig.

I den andre delen av resyméet øver vi med Dem på forskjellige former av verber som hører til *la famille de venir*.

Kapitel 33

Den gode båten *le Maroc* ankommer nå til Marseilles, om enn noe forsinket på grunn av en alvorlig begivenhet som jo får en lykkelig avslutning. I de kapitlene som følger, får De en beskrivelse av reisen gjennom Frankrike.

På side 612 finner De setningene *C'est ma fille* og *C'est mon autre fille*. Vi benytter her anledningen til å minne Dem om at man i hunkjønn foran vokal har *mon* (og ikke *ma*). Selv om det heter *ma fille* (*ma* foran konsonant), blir formen endret når ordet *autre* skytes inn, for *autre* begynner med vokal: *mon autre fille*.

De kjenner godt ordet *assis*. På side 614 lærer De i denne forbindelsen ordet *debout*, som er en slags motsetning til *assis*. Tegningen i margin viser Dem to menn, hvorav den ene er *assis* og den andre *debout*. Vi kan si det med en fullstendig fransk setning: *L'un des deux hommes est assis, l'autre est debout*.

På side 614 får De anledning til å bruke gjerningsordet *suit* i setningen: *Il les suit du regard*. Legg merke til oppstillingen i margin: i *l'infinitif* har vi en *v*: *suivre*, og det har vi også i nåtid flertall: *nous suivons* (se også på side 617), *vous suivez*, *ils suivent*. Vi finner også en *v* i *le participe passé*: *suiwi* (side 617): *il descend ... sur le quai, suivi de Fatima*). Derimot er det ingen *v* i nåtid entall: *je suis*, *tu suis*, *il suit*.

De forstår ordet *embrasser* (side 619) på grunnlag av tegningen i margin. Har De tenkt over at det er avledet av *bras*? Den handlingen det dreier seg om, og som André åpenbart nøler litt med å utføre, har således av franskmenn opprinnelig vært ledsaget av en omfavnelse! Se også bruken på side 623: *après avoir embrassé les enfants*.

Altså: *André embrasse sa cousine, et il fait cela gentiment!* (side 620). Ordet *gentiment* viser på hvilken måte han utfører handlingen. De kjenner også

andre ord som på liknende vis angir måten, f. eks. *naturellement*, som vi har ført opp i margin. De vil være klar over at endelsen *-ment* føyes til egenskapsordets hunkjønnsform: *naturelle*. Men *gentiment* [ʒätimã] danner et unntak, og De vil samtidig legge merke til uttalen av ordets hankjønnsform: *gentil* [ʒäti], altså uten *l*. Hunkjønnsformen *gentille* uttales [ʒäti:ʔ].

På side 621 finner De setningen: *J'espère bien que non !* Vi gjør Dem oppmerksom på at man her bruker ordet *que*: *J'espère que non*.

De kjenner ordet *parent* fra forbindelsene *les parents* og *les grands-parents*, og betydningene har De vært vant til helt fra kursets første hefte. På side 621 finner De det i entall og dessuten i hunkjønn: *une parente*. De slår altså fast at *parent*, *parente* ikke bare brukes om de spesielle slektningene vi nettopp har nevnt (*les parents*, *les grand-parents*), men også som betegnelse for slektninger i sin alminnelighet.

De vil neppe ha større bry med de forskjellige formene av gjerningsordet *surprendre* (side 621), når De holder det klart at det hører til familien *prendre*. I teksten står det *Marie-Anne n'est pas surprise*, og De vil se at formen *surprise* er hunkjønn av *le participe passé* (som i hankjønn heter *surpris*; gjerningsordet *prendre* har tilsvarende *prise* (f) og *pris* (m)).

De lærer i setningen *ils restent debout à regarder la campagne* (side 624) en spesiell bruk av *l'infinitif* med *à* foran. I margin har vi forklart *à regarder* med *en regardant*. I slike tilfeller kan altså *à + l'infinitif* brukes om en handling som utføres samtidig med en annen handling (her: *ils restent debout*).

De lærer i dette kapitlet et par ord for følelser, og vi går ut fra at det vil gå frem av våre forklaringer, hvilke følelser det er. De finner f. eks. på side 623 ordet *tendresse* forklart med *le sentiment d'une mère pour ses enfants*, og på side 625 ordet *amitié*, hvor betydningen går frem av sammenstillingen med ordet *ami*.

De får i første del av resyméet en oversikt over hvordan *ne ... plus* kan brukes sammen med en annen nektelse. Vi behøver ikke forklare dette på norsk, for vi går ut fra at De uten videre har forstått den franske forklaringen. Det samme gjelder de øvrige uttrykkene med en dobbelt

nektelse: *ne ... jamais rien* osv. La oss bare få understreke at det i slike tilfeller ikke forekommer mer enn ett *ne*. Vi mener forøvrig at det ikke er nødvendig å knytte noen *Exercice* til dette.

I den andre delen av resyméet får De derimot anledning til å utarbeide et par *Exercices*, hvor De kan øve inn de forskjellige formene av familien *prendre*.

Kapitel 34

Reisen fortsetter, og mens toget farer gjennom det sydfranske landskapet, gjenforteller André historien om *Tartarin de Tarascon*, slik som han har lest den i Alphonse Daudets roman av samme navn. Vi kan tilføye at det er en fortelling som de fleste franskmenn i høy grad setter pris på og gang på gang vender tilbake til.

Men la oss ikke glemme de nye enkelthetene i språket, som De får bruk for her. Først gjerningsordene. På side 647 finner De *suivre*, som De allerede har studert i kapitel 33. Her får De igjen anledning til å slå fast at ordet i de fleste formene har en *v*. Dette gjelder også *l'imparfait* (*il suivait*, i teksten: *ils suivaient*) og *le futur*: *il suivra*.

Når det gjelder gjerningsordet *se taire* (side 637), så ber vi Dem om å legge merke til at det heter *il se tait* (altså med *se* foran, når det dreier seg om *la troisième personne*). Dessuten vil De se at *le participe passé* er meget uregelmessig: *tu*. I *le passé composé* heter det f. eks. *il s'est tu* (sammenlikn med setningen i teksten: *quand Arthur s'est tu*).

Gjerningsordet *lire* har en liknende form i *le participe passé*, nemlig *lu* (se oppstillingen i marginen på side 637), mens vi i nåtid har: *il lit*, i *l'imparfait*: *il lisait* med *s*, som uttales stemt: [lize], og i *le futur*: *il lira* (sammenlikn med *l'infinitif*: *lire*, som jo også har *r*).

Samtidig nevner vi *interrompre* (side 648). Der finner vi likeledes *-u* i *le participe passé*: *interrompu*. De andre formene kan De lære av oppstillingen i marginen. Nåtid entall: *j'interromps*, *tu interromps*, *il interrompt*, som alle uttales uten *p*: [êterɔ̃]. Nåtid flertall uttales derimot med *p*: *nous interrompons*, *vous interrompez*, *ils interrompent*. I teksten finner De både

denne siste formen: *les deux enfants interrompent leur oncle*, og entallsformen: *même Fatima interrompt André*.

La oss også nevne *rire*, som i *l'imparfait* heter *il riait*, og som (i motsetning til *il lisait*) ikke har noen konsonant mellom *i* og *ai*. Tilsvarende heter det *en riant* (side 631) uten konsonant mellom *i* og *a*.

Videre har vi *voir*, som har *oy* i *l'imparfait*: *il voyait* og i formen *en voyant* (side 640). De husker at nåtid entall av dette gjerningsordet heter *je vois*, *tu vois*, *il voit*, og det heter også *ils voient*, mens de to andre formene i flertall heter *nous voyons*, *vous voyez* (med *oy*). Vi kan forklare dette slik, at vi har *oy* foran en betont endelse (f. eks. *nous voyons*, *il voyait*, *en voyant*), men *oi*, når det ikke følger noen betont endelse etter (f. eks. *voir*, *je vois*, *ils voient*). De finner noe tilsvarende i *s'enfuir* (side 642). Det heter f. eks. *tu t'enfuis* (med *ui*, fordi det ikke følger noen betont endelse etter), men *nous nous enfuyons* (med *uy*, fordi endelsen er betont). Legg samtidig merke til at *s'enfuir* har *se* (*s'*) eller de tilsvarende småordene som knyttes til vedkommende person: *je m'enfuis*, *tu t'enfuis*, *il s'enfuit*, *nous nous enfuyons* osv.

I forbifarten nevner vi *souffrir* (side 646), som hører til familien *ouvrir*. Det heter derfor *souffert* i *le participe passé* (sammenlikn *ouvert*: *la porte est ouverte*). De andre formene byr ikke på noen vanskeligheter: *il souffre*, *il souffrait*, *il souffrira*.

Endelig kommer det siste gjerningsordet som vi vil snakke om denne gangen, nemlig *rugir* (side 642). Det hører til familien *finir* og har derfor *-ss-* i *l'imparfait*: *il rugissait* og i formen *en rugissant*. De kan samtidig feste Dem ved at det navnordet som er avledet av *rugir*, også har *-ss-*: *un rugissement*. Det kan man vel si er et meget malende ord for løvenes »tale«.

Vi har med dette behandlet gjerningsordene. Med sine mange uregelmessigheter er de et rikholdig emne. Vi har ennå forskjellige ting som vi vil nevne.

De kjenner ordet *calme* som egenskapsord, men det blir også brukt som navnord: *avec un grand calme* (side 638). Dessuten finner De ordet med endelsen *-ment* (side 634): *le reste du voyage se passe très calmement*,

hvor det altså er måten som angis. Legg også merke til egenskapsordet *paisible* (side 639), som i eksemplet i kursteksten betyr det samme som *calme*.

Angående ordet *héros* (side 638), vil vi fremheve at det begynner med en *h* av en spesiell sort (franskmenn kaller den *h aspiré* [*af aspire*]), som hindrer »sammmentrekning« og »overtrekning«. Det heter således *un héros* [*œ ero*] (side 638, 640), *notre héros* [*notra, ero*] (side 639, 643), *les héros* [*le ero*] (side 645), *au héros* [*o ero*] (side 646) samt *le héros* [*lə ero*] og *du héros* [*dý ero*] (se i margen på side 646), akkurat som om *héros* begynte med en konsonant.

La oss i forbindelse med dette fremheve at setningen *Un héros, cela a toujours une arme* (side 640) er vulgært talespråk. I vanlig, korrekt språk ville man bare si: *un héros a toujours une arme*. Men lille Arthur prater alltid freidig i vei og uttrykker seg som gutter flest.

Vi lærer Dem ordet *chasseur* (side 642) ved hjelp av en illustrasjon, og når dette er gjort, forstår De lett hva navnordet *chasse* betyr (f. eks. *un chasseur aime la chasse*). Videre vil De også forstå betydningen av gjerningsordet *chasser*. På den samme måten kan De ut fra gjerningsordet *rêver* (som De kjenner fra kapitel 33) slutte Dem til betydningen av navnordet *un rêve* (side 643). Legg merke til at man på fransk sier: *il fait un beau rêve*.

På side 643 finner De setningen *Ça, oui, c'est une chasse*, og De kan se av dette hvordan man i talespråket kan fremheve et eller annet. Vi nevnte nettopp at Arthur sa *un héros, cela a toujours une arme*. Dette *cela* blir i uttalen ofte forkortet til [*sa*] og skrives *ça*. Når man sier: *ça, c'est une chasse*, *ça, c'est un héros* osv., understreker man altså navnordet (*chasse*, *héros* osv.).

På side 647 har vi samlet ord som *Marseillais*, *Tarasconnais*, *Français*. Av dette kan De lære at man benytter endelsen *-ais* (hunkjønn: *-aise*) i ord som betegner innbyggere i en eller annen by eller i et eller annet land, f. eks. *un Anglais*, *une Française*. Men regelen er ikke almengyldig. Det heter f. eks. *un Parisien* (= *un habitant de Paris*).

Til slutt nevner vi bare en enkelt ting: ordet *revolver* (side 647) uttales [*revolve:r*] med [*ɛ*] i første stavelse, selv om det ikke står *é*.

I den første delen av resyméet skal De øve inn de forskjellige formene og bruken av ordet *tout*. Vi ser det i forbindelse med ord som *le, la, les; mon, ma, mes; un, une* + navnord og egenskapsord. Videre ser vi det i uttrykk som *tout près, tout aussi amoureux, tout bas*. De skal ikke utarbeide noen *Exercice*. Det skulle heller ikke være nødvendig. Vi vil bare understreke én ting: flertallsformen *tous* uttales [*tʊ*], når den står foran det som den hører sammen med, f. eks. i et tilfelle som: *Tous mes amis sont là*. Men i en setning som: *Mes amis sont tous là* er *tous* liksom isolert og uttales [*tʊs*] (eller [*tʊ:s*]).

Den andre delen av resyméet behandler gjerningsordet *finir* og de gjerningsordene som hører til den samme familien. Her bør De utarbeide en *Exercice* og særlig sikre Dem at De er klar over følgende: Vi har -iss- [*is*] i nåtid flertall (*nous finissons* [*finisɔ̃*] osv.) samt i alle seks former i *l'imparfait* (*je finissais* [*finise*] osv.).

Kapitel 35

I dette kapitlet får De en hel rekke eksempler på *le présent du subjonctif*. Først vil vi drøfte formene med Dem. Deretter vil vi undersøke hvorfor det i de forskjellige formene brukes *le subjonctif*.

De vil ikke ha noen vanskeligheter med gjerningsordet *promettre* (side 662). Det hører til familien *mettre*, og formene i *le subjonctif* er da: *je promette, tu promettes, il promette, nous promettons, vous promettez, ils promettent*. På side 663 har vi i margin stillet opp *subjonctif*-formene av *attendre*. Disse vil også være umiddelbart innlysende for Dem.

Mer usedvanlig er *le subjonctif* av gjerningsordet *faire* (side 666): *je fasse, tu fasses, il fasse, nous fassions, vous fassiez, ils fassent*. Disse formene skiller seg altså en del fra de vanlige nåtidsformene som heter: *je fais, tu fais, il fait, nous faisons, vous faites, ils font*. Når De har vennet Dem til *je fasse, tu fasses* osv., vil De ikke ha vanskelig for å lære *le subjonctif* av *pouvoir*, som heter *je puisse, tu puisses* osv. (oppstilling på side 667). Sammenlikn med de vanlige nåtidsformene av samme gjerningsord: *je peux, tu peux, il peut, nous pouvons, vous pouvez, ils peuvent*.

Av gjerningsordet *croire* (side 669) gir vi Dem bare *le subjonctif* i entall og i tredje person flertall: *je croie, tu croies, il croie; ils croient* (de tilsvarende formene i vanlig nåtid heter: *je crois, tu crois, il croit; ils croient*), og De kan slå fast at det her ikke er noen forskjell i uttalen. *Le subjonctif* av *être* (side 673) har en særpregget form som heter: *je sois, tu sois, il soit, nous soyons, vous soyez, ils soient*. De vil se at første og annen person flertall har *oy* (*nous soyons, vous soyez*), og De vet at dette skyldes den betonte endelsen som kommer etter (se våre bemerkninger til kapitel 34). De andre formene har *oi*. La oss dessuten gjøre Dem oppmerksom på at vi i eksemplet *Si vous permettez que nous nous lavions les mains* (side 669) har *le subjonctif* av *laver* (*nous nous lavions*) og i setningen *il ne faut pas qu'elle oublie la sienne* (side 668) har *le subjonctif* av *oublier* og endelig i setningen *Il faudra absolument que vous me racontiez un jour comment vous le préparez* (side 674) har *le subjonctif* av *raconter*.

De siste eksemplene viser oss at man bruker *le subjonctif* etter *il faut que* (og de forskjellige andre formene av dette uttrykket, f. eks. *il faudra que*). Av eksemplet *si vous permettez...* osv. forstår vi at det er *le subjonctif* i en setning med *que*, når den følger etter en setning med en betingelse (d.v.s. etter en setning med *si*). Samtidig frisker De opp igjen hva De tidligere har lært, at vi har *le subjonctif* i en setning med *que* etter gjerningsordet *vouloir*: *Je ne veux pas qu'elle puisse dire...* (side 667). Endelig ser De at *le subjonctif* følger etter *aimer* (med nektelse): *elle n'aime pas qu'on la fasse attendre* (side 666) og etter *empêcher*: *Elle voudrait pouvoir empêcher que son enfant soit malade* (side 678). Undersøk også de andre tilfellene og finn ut hvorfor man bruker *le subjonctif*.

Deretter ber vi Dem om å se på et par nye gjerningsord i teksten. Først *naître* (side 666), som behandles som *connaître*, men med det viktige unntaket at *le participe passé* heter *né* (til sammenlikning minner vi om at den tilsvarende formen av *connaître* heter *connu*). Så kommer *satisfaire* (side 668), som hører til familien *faire* og har de samme eiendommeligketene (f. eks. *satisfait, satisfaisait, satisfera*). Videre har vi *vivre* (side 670), som kan sammenliknes med *suivre*. Legg merke til at vi har en *v* i de tre flertallsformene: *Nous vivons, vous vivez, ils vivent*.

På side 672 har vi ført opp en rekke betegnelser for slektskap: *beau-père, belle-mère; beau-frère, belle-sœur; belle-fille*. De forstår betydningen av

disse ordene umiddelbart ut fra kursteksten, hvor Marie-Anne kaller gamle Doumier for *beau-père*. På denne måten har De fått overblikk over forskjellige ord for *parents*, som De kan sammenlikne med de alminnelig kjente: *père, mère, fille* osv.

I uttrykket *donner un dernier coup d'œil à sa table* (side 667) finner de ordet *œil*, som er entallsformen av *yeux* (f. eks. *deux yeux, les yeux* osv.), og *yeux* kjenner De jo allerede. De forstår sikkert forbindelsen *donner un coup d'œil* ut fra forklaringen i marginen.

Vi har gjentatte ganger omtalt Amélie som *la vieille bonne de M. Doumier*, og De finner igjen uttrykket på side 667. Samtidig vil vi lære Dem at egenskapsordet *vieille* i hankjønn har to former, nemlig *vieux*, som brukes foran konsonant (f. eks. *le vieux monsieur, le vieux Doumier*), og *vieil*, som brukes foran vokal (f. eks. *son vieil ami*). Her er det fornuftig å sammenlikne med ordet *ce*, som på liknende måte har tre former (f. eks. *ce monsieur, cet ami, cette femme*).

Vi understreker at egenskapsordet *profond* i hunkjønn heter *profonde* (som jo ikke er overraskende), men at det med endelsen *-ment* heter *profondément* [*profõdemã*] (side 662) med *é*, som uttales [*e*].

På side 662 har vi forklart *à l'exception de* med *excepté*. Vi kunne også ha brukt ordet *sauf* som forklaring: *tout le compartiment dort profondément sauf André*. På side 666 finner De gjerningsordet *naître*, som De ikke vil finne vanskelig, hvis De legger merke til opplysningen i margin om at *naître* betyr *venir au monde*, ikke *mettre au monde*.

Endelig vil vi nevne uttrykket *une faim de loup* (side 669). De kjenner ordet *faim*, og når De har tydet tegningen og funnet ut hvilket dyr *loup* betegner, så har De sikkert samtidig forstått at det her dreier seg om en særlig sterk grad av *faim*.

I slutten av kapitlet gjengir vi en samtale mellom gamle Doumier og hans svigerdatter. De vil sikkert ha festet Dem ved at han sier *tu* til henne, mens hun sier *vous* til ham. Fra norsk synspunkt er det kanskje overraskende, men i et fransk miljø er det ganske vanlig at eldre familie-

medlemmer sier *tu* til yngre familiemedlemmer. Like vanlig er det at yngre familiemedlemmer sier *vous* til de eldre.

Den første delen av resyméet behandler *le subjonctif* etter *il faut que*, f. eks.: *Il faut que cette bouteille soit bue*, og dessuten etter *empêcher que* og *permettre que*. Legg merke til at man også kan bruke *l'infinif* ved disse gjerningsordene: *il faut partir*, *empêchez-le de partir*, *ne lui permettez pas de sortir*, hvor man, som De ser, bruker *de* etter *empêcher* og *permettre*, men ikke etter *il faut* (*falloir*). Følg også det rådet som vi gir i resyméet: finn kapitel 24, og se hva vi sa om *le subjonctif* i resyméet til dette kapitlet.

I den siste delen av resyméet skal De øve inn gjerningsordet *connaître* og de gjerningsordene som hører til denne familien. De er nå sikkert vant til fremgangsmåten og kan løse oppgaven uten ytterligere forklaringer.

NORDISK SPRÅKFORLAG

Kapitel 36

I det siste heftet brøt vi av akkurat i det øyeblikk, da Marie-Anne hadde konstatert at hennes sønn var alvorlig syk. Nå kommer den gamle huslægen, og det vil forøvrig vise seg at tilfellet er så alvorlig, at han ikke selv tør ta ansvaret for behandlingen.

Når det gjelder de språklige enkelthetene, så vil vi først snakke om forskjellige gjerningsord som De her ser for første gang. La oss begynne med *obéir* (side 694). Det hører til den samme familien som *finir* og har derfor *-iss-* i *l'imparfait* (f.eks. *il obéissait*). I kursteksten bruker vi på dette stedet bare nåtidsformen (*il*) *obéit*. På side 692 finner De *découvrir*, som hører til familien *ouvrir*. Det heter altså *vous avez découvert*, akkurat som det heter *vous avez ouvert*. Videre benyttes på side 697 gjerningsordet *reconnaître* (familien *connaître*). I teksten har De bare formen (*elle*) *reconnaît*, men vi ber Dem om å ta med oversikten i margin og slå fast for Dem selv at det heter *il a reconnu* (i *le passé composé*) og *il reconnaissait* (i *l'imparfait*). Gjerningsordet *apercevoir* finner De på side 697 og slår fast at det hører til familien *recevoir*. I de tre entallsformene i nåtid brukes vokalforbindelsen *oi* (altså: *j'aperçois, tu aperçois, il aperçoit*), og den tredje flertallsformen har forøvrig også *oi*: *ils aperçoivent* og dessuten en *v* (som i *apercevoir*). De to første flertallsformene har ikke *oi*: *nous apercevons, vous apercevez*. Vi minner Dem om stavemåten: som er *ç* foran *oi* (f.eks. *ils aperçoivent* [*il -zaperɕwa:v*]), mens det er alminnelig *c* foran *e* (f.eks. *nous apercevons*).

Vi vil fremheve angående *essuyer* (side 698), at formene av dette gjerningsordet skrives med *uy* foran en betont endelse, f.eks. *essuyer, il a essuyé*. De vil legge merke til at man i disse tilfellene uttaler en [*j*], f.eks. *il a essuyé* [*il a esyijé*]. Annerledes er det med de formene som ikke har noen betont endelse, f.eks. *elle essuie*, som De finner litt tidligere i teksten. De ser at man her skriver *ui*, og at ordet uttales uten [*j*] : [*el esyî*].

Mot slutten av kapitlet finner De *opérer* (side 703), som ikke vil by på vanskeligheter, hvis De bare husker at det behandles på samme måten som *espérer*, slik at det har *é* [e] i former med betont endelse (f.eks. *opérer*, *nous opérons*), og *è* [ɛ] i former som ikke har noen betont endelse (f.eks. *il opère*, *ils opèrent*).

De finner eksempler på gjerningsordet *falloir* på side 693: *il faut que tu ailles*, side 697: *il fallait que tu restes* og side 701: *il va falloir que vous ayez beaucoup de courage*.

Deretter skal vi se på forskjellige nye tilfeller av *le subjonctif*. På side 693 finner De eksemplet *il faut que tu ailles dormir chez Fatima*. De husker at man bruker *le subjonctif* etter uttrykket *il faut que* (se kapittel 35), og De lærer forøvrig de tre *subjonctif*-formene av *aller*, som er oppført i margin: *j'aille*, *tu ailles*, *il aille*. Senere i kapitlet (side 700) får De setningen *je veux que vous alliez dans le jardin* (man har jo *le subjonctif* etter *vouloir*), og De slår fast at de to første flertallsformene heter *nous allions*, *vous alliez*, mens den tredje flertallsformen heter *ils aillent*.

Som sagt, følger *le subjonctif* etter *il faut que*, og det gjelder naturligvis samtlige former av dette gjerningsordet, f.eks. *il fallait que*, som De finner på side 697: *il fallait que tu restes tranquille*. Siden det dreier seg om et gjerningsord på -er, kan De riktignok ikke se at det er *subjonctif*, men på side 701 leser De: *il va falloir que vous ayez beaucoup de courage*, og det er tydelig at *vous ayez* er en *subjonctif*-form av *avoir*. I margin har vi oppført *subjonctif*-formene av de sistnevnte gjerningsordene. Legg merke til at det er *ay* foran betont endelse (*nous ayons* [nu -zeʝɔ̃], *vous ayez* [vu -zeʝe]) og *ai* i de andre formene: *j'aille* [ʒe], *tu aies* [ty ɛ], *il ait* [il ɛ], *ils aient* [il -ze].

Endelig slår vi fast at *subjonctif* følger etter *en attendant que* (side 705): *vous resterez auprès du malade en attendant que l'infirmière soit arrivée*, og vi minner om at *soit* er *le subjonctif* av gjerningsordet *être*.

I forbindelse med de *subjonctif*-formene av *avoir*, som vi har behandlet ovenfor, vil vi peke på at bydeformene av dette gjerningsordet nøye svarer til *le subjonctif*. På side 702 finner De setningen *n'ait pas peur*, og i margin står de tre bydeformene under hverandre: *aie!* *ayons!* *ayez!*

På side 701 finner De en spesiell bruk av bydeformen av *aller*. Det er gamle Doumier som trøstende sier til sin svigerdatter: « *Allons, allons,*

Marie-Anne...» De ser her at ordet ikke har sin vanlige betydning (som f.eks. i setningen *allons au lac!*), men at det nettopp kan brukes til bare å uttrykke trøst eller beroligelse. Denne bruken forekommer svært ofte i daglig tale.

På side 691 er det snakk om *les battements du cœur*, og vi har vist med en note i margen at navnordet *le battement* er dannet av gjerningsordet *battre*. Et liknende tilfelle har vi i *le changement* (side 697), som er dannet av *changer*.

Vi understreker at slike navnord på *-ment*, dannet av gjerningsord, alltid er hankjønn.

I andre tilfeller har vi navnord som svarer til gjerningsord, men hvor det ikke er brukt noen endelse. Det gjelder f.eks. *le souffle* (side 699), som svarer til gjerningsordet *souffler*. Se også *la toux* [*la tu*] (side 700), som svarer til *tousser* [*tuse*]. Vi kan i denne forbindelsen også nevne navnordet *examen* (side 694), som svarer til gjerningsordet *examiner* (side 695).

Navnordet *dormeur* (i margen på side 693) er dannet av gjerningsordet *dormir* og betyr *celui qui dort* eller f.eks. *un garçon qui dort*. De ser av kursteksten at hunkjønnsformen av *dormeur* er *dormeuse*: *la petite dormeuse*. Det kan kanskje virke overraskende at hunkjønnsformen har denne endelsen (som De kjenner fra egenskapsord som *heureux*, *heureuse*), men det finnes en hel del av denne typen med *-eur* i hankjønn og *-euse* i hunkjønn.

På side 693 ser De at Marie-Anne bruker navnet *Jeannette* istedenfor *Jeanne*, og av forklaringen forstår De at *Jeannette* betyr *petite Jeanne*. Dermed er De klar over betydningen av endelsen *-ette*. Den forekommer ikke bare i pikenavn som *Henriette*, *Ginette* osv., men også f.eks. i et ord som *fillette*, som De forøvrig også finner på samme sted i kursteksten. De har lenge vært klar over at *la fillette* betyr *la petite fille*.

Når en mor snakker til sin lille pike, kunne hun godt si *ma fillette*, men De ser av fortellingen at det er flere måter å tiltale et kjært barn på, f.eks. *mon amour* (side 694). Det betyr det samme som *ma chère petite fille*. Marie-Anne sier både *mon amour* og *mon petit pigeon* til sin sønn. Det er ikke så sjelden at dette fuglenavnet blir brukt slik. Men uttrykket *mon amour* er svært vanlig, og De finner det da også flere ganger i teksten.

I dette kapitlet innfører vi en øvelse av en ny type, *Exercice D*. Vi har gitt Dem en forklaring på fransk, og vi mener at De uten videre kan løse oppgaven på dette grunnlaget: De skal danne setninger i tilknytning til en hel del ord som De får oppgitt. Vi håper at De vil finne denne nye variasjonen av øvelsene morsom. Senere har vi tenkt å gi Dem flere forskjellige nye øvelser, men alltid slik at de bygger på det stoffet som De kjenner godt fra kursteksten. Resyméet har ingen *Exercice*. Til gjengjeld får De anledning til å repetere en hel rekke måter å bruke ordet *à* på i forskjellige forbindelser. Vi har gruppert eksemplene slik at de forskjellige nyansene i betydningen får sin forklaring, og vi råder Dem til å følge den beskrivelsen som vi gir Dem på fransk. Dessuten kan De benytte de forskjellige setningene til taleøvelser og på den måten gradvis tilegne Dem et stort antall uttrykk som De kan utnytte i daglig tale.

Kapitel 37

Blant gjerningsordene i dette kapitlet nevner vi *entr'ouvrir* (side 713). Det hører til familien *ouvrir* akkurat som *découvrir* (kapitel 36). I kursteksten har De setningen *il entr'ouvrait la porte* med gjerningsordet i *l'imparfait*. Senere i teksten finner De forøvrig (*il*) *ouvrait* (side 716), og vi har der benyttet anledningen til å ramse opp de forskjellige formene av dette gjerningsordet. Deretter vil De lett kunne danne de tilsvarende formene av *entr'ouvrir*.

Vi nevner dessuten *mourir* (side 717) og fremhever den uregelmessige formen i *le futur*: *il mourra* (side 716), hvor *-rr-* uttales som dobbelt *r* [*il murra*]. Vi ber Dem dessuten om å legge merke til nåtidsformene: *il meurt*, *ils meurent* med *eu* istedenfor *ou*. Endelig finner De litt lenger fremme i teksten *l'imparfait*: *si je mourais avant toi*. Denne formen har *ou* og bare én *r*. Forskjellen mellom *l'imparfait* og *le conditionnel* består altså utelukkende i at *l'imparfait* har én *r*, mens *le conditionnel* har *-rr-*. Sammenlikn *je mourais* [ʒə mure] osv. med *je mourrais* [ʒə murre] osv.

Omtrent på det samme stedet finner De *se taire*, som også har forskjellige uregelmessigheter: *il s'est tu*, *il se tait*, *il se taisait* (se eksemplet i teksten), *il se taira*. Vi benytter anledningen til å understreke at De, hvis

De venner Dem til å lære *l'infinitif, le passé composé, le présent, l'imparfait* og *le futur* av et gjerningsord, vil tilegne Dem alle dette gjerningsordets forskjellige former med stor sikkerhet. Det vil være en god øvelse å lage setninger med forskjellige former, f.eks. med utgangspunkt i kurs-tekstens eksempel: *il va se taire pendant quelques minutes, il s'est tu pendant quelques minutes, il se tait pendant quelques minutes* osv. På side 721 finner De setningen *Amélie s'était tue sur ces mots*. Her kan De se at *tue* ender på *-e*, fordi det dreier seg om hunkjønn. ˘

Vi nevner dessuten *suffire* (side 725), som har flere uregelmessige former. De kjenner allerede *le présent: il suffit* og finner på side 725 at siste del av *le passé composé* heter *suffi: son intelligence lui avait toujours suffi*. Videre får De *le conditionnel: il suffirait* og *l'imparfait: (il) suffisait* (side 725), hvor vi har ramset opp de forskjellige formene i margin.

Endelig tar vi med en *subjonctif*-form på side 720: *Je suis très heureuse que vous soyez là!* De vil være klar over at det dreier seg om gjerningsordet *être*, og idet vi nevner samtlige *subjonctif*-former for Dem (*je sois, tu sois, il soit, nous soyons, vous soyez, ils soient*), understreker vi at man bruker *oy* foran en betont endelse: *nous soyons* [nu swaʝɔ̃], *vous soyez* [vu swaʝe], men at man ellers bruker *oi*.

Mens vi holder på med setningen: *Je suis très heureuse que vous soyez là*, ber vi Dem om å slå fast at man benytter *subjonctif* etter uttrykk som *je suis heureux que*, d.v.s. uttrykk for en følelse eller sinnsstemning.

I dette kapitlet finner De (som i kapitel 36) en del navnord som er avledet av gjerningsord. Således *opération* av *opérer* (side 712), *importance* av *importer*, *ouverture* av *ouvrir* (sammenlikn *ouverture* med formen *ouvert*). Alle disse navnordene er dannet ved hjelp av endelser, og De ser at det er forskjellige endelser som er brukt. La oss ta med navnordet *aide* (side 713), som er i slekt med *aider*. Ordet *intelligence* (side 717) er dannet av egenskapsordet *intelligent*. De vil ha lett for å lære betydningen av disse navnordene, hvis De setter hvert av dem i forbindelse med det ordet som det er avledet av.

På side 717 finner De uttrykket *nous autres vieux*. Vi vil her minne Dem om det spesielle ved fransk uttrykksmåte i slike tilfeller. Sammenlikn: *nous autres femmes, vous autres femmes*. I alle disse tilfellene brukes på fransk *autres*.

Et betont *lui* forekommer på side 724: *deux enfants qui ne seraient jamais ses enfants à lui; ses enfants à lui* er i margen forklart med *ses propres enfants*, og det vil uten tvil være tilstrekkelig forklaring for Dem. Imidlertid kan man si at *à lui* i virkeligheten fremhever ordet *ses*. De finner et tilsvarende eksempel allerede på side 722: *Marie-Anne n'essayerait jamais de prendre sa place à elle, Amélie*. Her ser man av sammenhengen at *elle* er *Amélie*, og istedenfor bare å skrive *sa place* (= *la place d'Amélie*) har vi skrevet *sa place à elle*, for å understreke at det nettopp er *Amélie* man tenker på. Selv om kursteksten ikke har flere eksempler av denne sorten, vil De nå lett kunne danne tilsvarende uttrykk, hvor det dreier seg om andre »personer»: *ma place à moi, ta place à toi, sa place à lui, notre place à nous* osv. Det som vi på norsk uttrykker ved å betone »min«, »din« osv., uttrykker man på fransk ikke ved å betone *mon, ton* osv., men altså ved å tilføye *à moi, à toi* osv.

På side 721 finner De en tilsvarende betont form *soi* i uttrykket: *la mère que toute femme porte en soi*. Det undrer Dem kanskje at man her bruker *soi* (og ikke *elle*). Forklaringen er at *toute femme* ikke betegner en bestemt person, men omtrent svarer til *on*. Sammenlikn med en setning som: *on ne peut tout emporter avec soi* (se kapittel 30, side 538).

La oss dernest se på et eksempel som *elle était la mère de deux enfants... avec lesquels elle avait tout un passé* (se side 724). Det er ordet *lesquels* som interesserer oss her, og De vil se at det viser tilbake til *deux enfants* (som er hankjønn flertall). Vi konstruerer her et par andre eksempler: *l'enfant avec lequel elle avait tout un passé* (lequel, fordi *enfant* er hankjønn entall), *la petite fille avec laquelle elle...* (fille er hunkjønn entall), *les fillettes avec lesquelles elle...* (fillettes er hunkjønn flertall). Når det dreier seg om personer, kan man istedenfor *avec lequel, avec laquelle* osv. si *avec qui*. I ovenstående eksempler kunne man altså ha sagt *avec qui...* Man kan derimot ikke bruke *qui*, hvis det dreier seg om ting, f.eks. *la maison dans laquelle je demeure*.

La oss kort nevne betydningen av *chasser* (side 714). De husker sikkert ordet fra historien om *Tartarin de Tarascon*, men De vil se at det ikke har en så voldsom betydning her, selv om den gode Amélie er en streng dame; *elle l'avait chassé* betyr bare *elle l'avait fait sortir*.

Det er tydelig at gamle Doumier er litt anstrengende med all sin tjenesteiver: *il dérangeait tout le monde* (side 713), og litt senere blir det sagt

til ham: *vous nous dérangez terriblement, et je vais vous prier de nous laisser en paix!* Av det siste eksemplet ser De at *laisser en paix* står i motsetning til *déranger*, og på dette grunnlaget kan De uten tvil også finne ut hva ordet *paix* betyr, så meget desto mer som De på side 715 får *paix* satt i motsetning til *guerre*.

På side 716 blir *Jeannette* kalt *cette petite femme de onze ans*. Her ber vi Dem om å legge merke til at forbindelsen *de onze* ikke »trekkes sammen«, slik som det er vanlig, når *de* står foran et ord som begynner med en vokal (f.eks. *elle accepte d'aller se coucher*, se side 713). Helt tilsvarende heter det: *Jeanne n'avait que onze ans* (side 717). Vi tilføyer at det forholder seg likedan med et annet tallord, nemlig *huit*. Det heter således: *un garçon de huit ans, il n'a que huit ans*.

Denne gangen har vi laget en kryssordoppgave til Dem (*Exercice B*). De vil fort oppdage at det i virkeligheten dreier seg om en vanlig utfyllingsøvelse, slik som De kjenner den fra *Exercice A* og *Exercice C*. Den nye øvelsen er kanskje litt vanskeligere enn vanlig, men husk at De kan støtte Dem til kryssordoppgaven, slik at det De allerede har gjettest, kan sette Dem på riktig spor til de følgende ordene. God fornøyelse!

Deretter to ord om *Exercice D*. Her serverer vi en rekke svar for Dem. Deres oppgave består i å stille spørsmål som passer til svarene. De vil forøvrig oppdage at man i mange tilfeller kan spørre på forskjellig måte.

I resyméet til kapitel 36 fikk De anledning til å øve Dem i forskjellige former for bruk av ordet *à*. I resyméet til kapitel 37 gjelder det ordet *de* i en hel del forskjellige forbindelser. Vi ber Dem om å studere de franske forklaringene som vi har gitt i begynnelsen av hvert avsnitt og deretter øve inn de setningene med *de*, som vi har samlet her. I virkeligheten er De allerede helt inne i de fleste av disse uttrykkene, og resyméet er da også bare tenkt som et nyttig repetisjonskurs.

Kapitel 38

Vi diskuterer som sedvanlig først gjerningsordene. På side 743 møter De *céder: les vieux médecins cèdent la place aux jeunes*. Det vil være en støtte

for Dem å vite at dette gjerningsordet hører til familien *espérer*, og det er her avgjørende at vi har *é* [e] i de formene som har betont endelse, f.eks. *il cédait*, mens vi har *è* [ɛ] i de andre formene, f.eks. *ils cèdent*. Husk samtidig hva vi har sagt om *le futur* av *espérer* (se kapittel 28), hvor man skriver *é*, men uttaler [ɛ] : *j'espérerai* [ʒespeʁe]. Tilsvarende skriver man *je céderai*, men uttaler [ʒə sɛdʁe].

Samtidig minner vi om *mener* (side 750), som hører til familien *promener*, idet vi har *e* [ø] foran betont endelse, f.eks. *il menait*, og *è* [ɛ] i de andre formene, f.eks. *il mène*. Også her står *le futur* for seg selv, idet det heter f.eks. *je mènerai*. Selv om vi her har en betont endelse, skriver man *è*, som uttales [ɛ] : *je mènerai* [ʒə mɛnʁe], *tu mèneras* [ty mɛnʁa] osv.

I begynnelsen av kapitlet møter De *écrire*. Av dette gjerningsordet har De her bruk for nåtidsformen: *il ajoute, pendant qu'il écrit*. De to andre formene i entall heter: *j'écris, tu écris* (flertallsformene venter vi med til en senere anledning). Samtidig lærer De at *le passé composé* heter *il a écrit* (altså: *j'ai écrit, tu as écrit, il a écrit* osv.). I teksten her treffer De også formen *écrivait* med forutgående *en*. De kan lett regne ut hva den betyr, selv om *v'en* ennå virker fremmed på Dem.

Vi tar videre med *plaire* (i teksten: *je pense que ça va lui plaire*) og viser Dem at det i *le passé composé* heter *il a plu*, og at det i nåtid heter *il plaît*. Her vil vi tilføye at man skriver *je plais, tu plais* uten *accent circonflexe* [aksã sirhõfleks], mens man i *il plaît* har *accent circonflexe* over *i*: *î*. (Vi så derimot i kapittel 37, side 717, at *se tait* skrives uten *accent circonflexe*.) Litt lenger ute i kapitlet (side 741) gir vi Dem alle formene i nåtid og fremhever her de tre flertallsformene som alle uttales med stemt *s* [z] : *nous plaisons* [nu plezõ], *vous plaisez* [vu pleze], *ils plaisent* [il ple:z].

På side 743 møter De *s'asseoir*, som De allerede har hatt flere former av, f.eks. *il s'assied, il s'est assis, elle s'est assise*. Her fører vi dessuten opp i margin *l'imparfait*: *il s'asseyait*. Vi ber Dem om å være oppmerksom både på stavemåten (*ey*) og på uttalen: [il saseje], altså med en [j]. En spesiell uregelmessighet har *le futur*, f.eks. *il s'assiéra*. Her skriver man *ié*, som uttales [je], altså [il sasjɛra]. La oss bare såvidt nevne de andre fremtidsformene: *je m'assièrai, tu t'assièras, nous nous assièrons, vous vous assièrez, ils s'assièront*, alle med *ié* [je].

Gjerningsordet *construire* (side 749) hører til familien *conduire* (se kapitel 31) og heter i nåtid: *je construis, tu construis, il construit, nous construisons, vous construisez, ils construisent*. I kursteksten finner De bare nåtidsformen *on construit*, men det er nyttig å la de andre formene passere revy. Det samme gjelder *le futur*, som jo dannes på grunnlag av *l'infinitif* (altså *construire*): *je construirai, tu construiras, il construira* osv.

I kapitel 37 har vi allerede befattet oss med *mourir*, og De vil blant annet huske at *le futur* har -rr-: *je mourrai, tu mourras* osv. Mens vi i kapitel 37 bare hadde bruk for nåtidsformer med *eu* [œ], f.eks. *il meurt, ils meurent*, så finner vi (side 750) to former med *ou* [u], nemlig *nous mourons, vous mourez*. Vi slår fast at vi har *ou* i former med betont endelse. Sammenlikn med *le futur*: *il mourra*, og sammenlikn også med *l'imparfait*, som det her ikke er noe eksempel på i teksten, men som De uten videre kan danne, fordi De husker at alle endelser er betonte: *je mourais, tu mourais, il mourait, nous mourions* osv.

Videre må vi stanse et øyeblikk ved *suivre* (side 747), som her står oppført i *le subjonctif*: *je suive, tu suives, il suive* osv. Den siste formen i flertall *ils suivent* faller nøyaktig sammen med den tilsvarende formen av *le présent*, som jo heter *ils suivent*. I kursteksten finner De setningen: *On ne peut pas empêcher que les curieux suivent de loin ce que l'on fait*, og siden De vet at det følger *le subjonctif* etter *empêcher* (se kapitel 35), så kan De slutte Dem til at *suivent* her er *le subjonctif*.

De har litt etter litt kunnet slå fast at det finnes spesielle ord eller uttrykk som etterfølges av *le subjonctif*. Vi nevnte nettopp *empêcher*, og De kjenner dessuten f.eks. *vouloir que, j'aimerais que, il faut que*. Her får De nye tilfeller: *il n'est aucunement fâché que ce soit Pirot et pas lui qui ait pris soin d'Arthur* (side 742). Det er forbindelsen *être fâché que* (uttrykk for en sinnsstemming), som medfører *le subjonctif* (nemlig *soit*). På side 754 kan De se at man har *le subjonctif* også etter en forbindelse som *avant que*: *il se passe encore quelque temps avant qu'ils puissent voir l'objet de plus près*. Formen *ils puissent* er *le subjonctif* av gjerningsordet *pouvoir*.

I det foregående kapitlet har vi hatt eksempler på at et navnord kan svare til et gjerningsord (f.eks. *ouverture* som svarer til *ouvrir*). Også her finner De et par liknende tilfeller. Til *sortir* svarer således *la sortie*: *peu après leur sortie de la ville* (side 746). Til *pécher* svarer *le pêcheur* (side 746).

Ord som dannes av gjerningsord ved å tilføye endelsen *-eur*, betegner ofte en person som utfører den handlingen gjerningsordet angir. De kan sammenlikne med *chasseur* som er dannet av *chasser* (se kapitel 34), eller med *dormeur*, som er dannet av *dormir* (se kapitel 36).

Man kan dessuten i mange tilfeller danne navnord av egenskapsord. Slik danner man av *grand* navnordet *grandeur* (side 751), av *large* danner man *largeur* (side 752), av *long*: *longueur* (side 753), (legg merke til at man her skriver *gu* for å vise uttalen [g]: [lɔ̃gœ:r]), av *haut*: *hauteur* (side 753). I alle disse tilfellene er endelsen *-eur*, og De ser at disse navnordene er en slags »egenskaps-navnord«, som altså betegner den egenskapen som det tilhørende egenskapsordet angir. Disse ordene med endelsen *-eur* er alle hunkjønn. En annen endelse bruker man i navnordet *précision* (side 753), som er dannet av *précis*, og i *sûreté* (side 744), dannet av *sûr*, brukes en tredje endelse.

Med hensyn til ordet *aucunement* (side 742), så gjør vi Dem med noten i margin oppmerksom på at det er dannet av hunkjønnsformen av ordet *aucun*, altså av *aucune*, på den samme måten som man danner *nerveusement* av *nervense* (hankjønn: *nerveux*), *seulement* av *seule* (hankjønn: *seul*). De finner et annet eksempel på *aucunement* på side 747 og erkjenner også her verdien av det (= *pas du tout*).

Har De forstått uttrykket *sur ces mots* (side 741)? Hvis vi forklarer det med *en disant ces mots* eller *après avoir dit ces mots*, så har De sikkert oppfattet den spesielle nyansen som ordet *sur* har i denne forbindelsen.

På side 756 lærer De at *un Marocain* er *un habitant du Maroc*. De har tidligere lært andre ord som betegner beboere i et land eller i en by, og De har da sett at man i flere tilfeller bruker endelsen *-ais* (f.eks. *Français*, *Marseillais*, *Tarasconnais*), og i andre bruker man endelsen *-ien* (f.eks. *Parisien*). Her finner De altså en tredje endelse som betegner det samme: *-ain*.

I *Exercice B* ber vi Dem denne gangen om å se på de seks tegningene og gjenfortelle den lille historien som de illustrerer. De kan gjøre det utelukkende med ord som De kjenner fra kursteksten, og her får De anledning til å demonstrere Deres hukommelse og konsentrasjonsevne.

Med *Exercise D* gir vi Dem en ny slags øvelse: Vi stiller Dem overfor en rekke setninger som forteller en liten historie De kjenner. I hver av setningene mangler et eller to ord. Deres oppgave består da i å skrive de korrekte setningene. De ordene som mangler, står i parentes etter hver setning.

Resyméet behandler to forskjellige betydninger av ordet *si*. De kan se at når *si* angir en betingelse, etterfølges det av *le présent* eller *l'imparfait*. Derimot kan *si* i en setning som *je ne savais pas si Yvonne viendrait* etter omstendighetene etterfølges av en hvilken som helst tid av gjerningsordet. (Men det må understrekes at *le subjonctif* ikke kan brukes.) Vi anbefaler Dem å lese nøye gjennom den franske teksten og øve på de oppførte eksemplene.

NORDISK SPRÅKFORLAG

Kapitel 39

Blant gjerningsordene nevner vi først *remplir* (side 764). Det hører til familien *finir* og har altså *-iss-* i *l'imparfait*: *il remplissait*. På side 765 finner De *accourir*, som hører til familien *courir*; *le présent* heter *il accourt*, og i *l'imparfait* heter det *il accourait*. De bør særlig merke Dem *le futur*, som heter *il accourra* [akurra], og *le conditionnel*, som heter *il accourrait* [akurre], og De må huske at man uttaler dobbelt *r* [-rr-]. Gjerningsordet *se produire* (side 766) hører til familien *conduire*, hvor De særlig skal legge merke til *l'imparfait* med *-s-*, altså *il se produisait* [prɔdyize]. Denne *-s* står mellom to vokaler og uttales derfor [z]. På side 769 møter De *écrire*, hvor De først må venne Dem til at flertallsformene av *le présent* har en *-v-*: *nous écrivons, vous écrivez, ils écrivent*, mens entallsformene ikke har *-v-*: *j'écris, tu écris, il écrit*. Vi henviser Dem deretter til side 775, hvor De kan slå fast at *l'imparfait* også har en *-v-*: *les agents écrivaient*. Legg også merke til *lire* (side 776), som skrives med *s* i *le présent*. I entall uttaler man ikke denne *s*: *je lis* [li] osv., men den uttales i flertall som [z], fordi den står mellom to vokaler: *nous lisons* [lizɔ̃] osv. Nåtidsformene av *suffire* (side 776) er helt tilsvarende: *je suffis* [syfi] osv., *nous suffisons* [syfizɔ̃] osv. På side 479 møter De *le futur* av dette gjerningsordet: *une réparation ne lui suffira pas*.

Endelig nevner vi *plaire* (side 777), som heter *il a plu* i *le passé composé*, altså med vokalen *-u* [y], mens De andre formene har *-ai-* som *l'infinitif*: *il plaît, il plaisait, il plaira*. Legg merke til at man skriver *î* i *il plaît*, men bare *i* i denne formen. De andre formene i nåtid entall har *i*: *je plais, tu plais, nous plaisons* osv. Her kan vi forøvrig gi Dem en nyttig regel, nemlig at *l'imparfait* i alle gjerningsord har samme konsonant foran endelsen som i *le présent*, første person flertall. Sammenlikn således *j'écrivais, tu écrivais* osv. med *nous écrivons*; på samme måten *je lisais, tu lisais* med *nous lisons*; videre f. eks. *je plaisais, tu plaisais* med *nous plaisons*.

Gjerningsordet *suivre* har De allerede hatt tidligere i forbindelser som: *Deux porteurs le suivaient* (kapitel 34, side 647). På første side i kapitel 39 står det: *les enfants peuvent suivre tout ce qui se passe dans la rue*. Vi har i margen forklart dette med: *ils peuvent voir ce qui se passe*, men vi kunne også si: *ils peuvent suivre des yeux ce qui se passe*. På side 767 finner De igjen *suivre* med denne nyansen: *Arthur suivait avec attention ce qui se passait*, mens det samme gjerningsordet har en annen nyanse på side 770: *j'étais obligé de suivre le côté gauche de la rue*.

I kapitel 26 (sidene 426 og 427) har De hatt setningen: *nous avons deux chambres d'amis qui donnent sur le jardin*. Vi tror at De dengang uten videre fattet ut fra sammenhengen hva «*donnent sur*» betydde. Nå får De anledning til å repetere dette uttrykket: *les deux fenêtres donnent sur la rue; avec une fenêtre donnant sur la rue également* (side 763). Etter dette mener vi at De kan bruke dette uttrykket fritt, f. eks.: *cette porte donne sur la place, la salle de bains donne sur le couloir*.

Marie-Anne et Fatima sont occupées à défaire leurs valises. Slik står det på side 764, og vi har forklart ordet *défaire* med dets motsetning: *faire*. Vi kunne forklare dette mer nøyaktig ved å si at nevnte setning betyr: *elles sont occupées à ouvrir leurs valises et à prendre toutes les choses qu'il y a dans les valises*.

På side 766 har vi forklart uttrykket *l'auto freine* med *l'auto s'arrête*. De har kanskje av dette straks oppfattet betydningen av gjerningsordet *freiner*. For å gjøre det helt klart kunne vi si: *l'auto freine pour s'arrêter* eller: *le chauffeur freine pour arrêter son auto*. Sammenlikn nå med andre steder i kursteksten: *n'ayant pas le temps de freiner* (side 769), *je n'avais pas le temps de freiner* (side 771), *j'ai essayé de freiner* (side 771).

Av gjerningsordet *importer* (sammenlikn *ce qui importe*, kapitel 32, side 597) kan man danne egenskapsordet *important*. Betydningen av dette kan De sikkert umiddelbart utlede av gjerningsordets verdi: *les agents ne notent que le plus important* (side 776).

De kjenner egenskapsordet *vite* fra kapitel 27 (side 449): *Henri dinait vite* : *il dinait en peu de temps*. I kapitel 39 (side 764) møter De igjen dette ordet og dessuten navnordet *vitesse*, som er avledet av *vite* og har en tilsvarende verdi: *la vitesse des autos n'était pas très grande* : *les autos*

n'allaient pas très vite. De kan også slå fast at navnordet *possibilité* svarer til egenskapsordet *possible* (side 769), og at *vérité* (side 777) svarer til *vrai*.

Vi ber Dem om å legge merke til at man ved gjerningsordet *cesser* kan bruke *ne* alene istedenfor *ne... pas*: *Arthur n'a cessé de suivre ce qui se passait* (side 765). Men man kunne også si: *Arthur n'a pas cessé de suivre...*

I kapitel 35 (side 677) har De hatt uttrykket *quelque part* : *dans quelque partie (du corps)*. Nå får De (side 773) et tilsvarende uttrykk: *nulle part* : *en aucun endroit*, som altså er en slags nektende form av *quelque part*.

På side 776 finner De uttrykket *ce qui se dit dans la rue*, som vi i margen har forklart med *ce qui se dit...*. Vi kunne også forklare det med *ce qu'on dit dans la rue* eller *ce que les gens disent dans la rue*.

De forstår sikkert uttrykket *celui auquel ils posent la question* (side 776) uten videre. Men vi ber Dem om å legge merke til at *auquel* er oppstått av *à + lequel*, idet De husker at *à + le* blir til *au*. I hankjønn flertall heter det *auxquels* (av *à + lesquels*, idet *à + les* blir til *aux*), og en tilsvarende form finnes i hunkjønn flertall: *auxquelles* (av *à + lesquelles*). En slik sammentrekning finner imidlertid ikke sted i hunkjønn entall, hvor det heter: *à laquelle*, idet *à* ikke trekkes sammen med *la*. Sammenlikn f. eks. *à la maison*.

De kjenner godt ordet *derrière* fra uttrykk som *derrière la maison*. På side 772 finner De forbindelsen *en arrière*, som betegner det samme som *derrière*, men som også betegner at det er snakk om en bevegelse i den angitte retningen: *j'avais lancé un coup d'œil en arrière*.

Mot slutten av kapitlet (side 780) får De vite at *la future école d'Arthur* er *le Lycée Saint-Louis*. Ordet *lycée* er den vanlige betegnelsen for et gymnas eller en høyere skole, hvor man forbereder seg til eksamen *artium*. Det er forøvrig alminnelig at slike skoler får navn etter konger eller berømte personer: *Lycée Saint-Louis*, *Lycée Henri IV*, *Lycée Louis-le-Grand*, *Lycée Montaigne* osv.

Denne gangen får De i *Exercice B* en øvelse som i hvert fall er delvis ny. Det dreier seg om en rekke setninger som forteller noe som ikke stemmer, og De skal da først forsøke å avgjøre hva som ikke stemmer, og etterpå skal De skrive de riktige setningene. Vi har denne gangen med

vilje gjort det hele litt komplisert. Men vi stoler på at det blir en morsom sport for Dem å finne frem til sannheten!

Exercice D er av samme type som *Exercice D* i kapitel 36. Vi vil her bare oppfordre Dem til å variere Deres løsninger så meget som mulig, idet De bruker de anvisningene som vi har gitt Dem i oppgaven.

I den første delen av resyméet begynner vi på en mere samlet fremstilling av de problemene som knytter seg til *le subjonctif*. De vil se at man bruker *le subjonctif* etter uttrykk for sinnsstemning, f. eks. *je suis content que vous soyez venu*. Dernest blir det understreket at vi ikke har *le subjonctif* etter uttrykk som betegner visshet og sannsynlighet, f. eks. *il est vrai que je suis malade*. Men det er viktig å slå fast at man bruker *le subjonctif* også etter slike uttrykk, hvis de er spørrende eller nektende, f. eks. *il n'est pas vrai que je sois malade*.

Fra og med hefte 11 inneholder resyméene nesten utelukkende en slags samlende oversikter på fransk over visse grammatiske forhold som De allerede er inne i fra teksten. Det følger ingen øvelser med disse oversikts-resyméene. De få øvelsene som forekommer i forbindelse med *Résumé 2*, gjelder bruken av de uregelmessige verbene. De er så lette at vi har funnet det overflødig å sende Dem trykte løsninger. Derfor vil De fra nå av ikke lenger finne resymé-løsninger i det materialet De får tilsendt.

Kapitel 40

Som i de foregående kapitlene møter De her flere nye gjerningsord. På side 794 finner De således *agir*, som hører til familien *finir*. Merk Dem de formene som vi har ført opp i margin, især *l'imparfait* (med *-iss-*: *il agissait*), og se dessuten på side 800, hvor De finner formen *agissant*: *Jeanne a bien fait en agissant ainsi*. Også denne formen har *-iss-*.

Forøvrig gjelder det for nesten alle gjerningsord at *ant*-formen har samme konsonant (eller samme konsonanter) foran endelsen som *l'imparfait*. Sammenlikn f. eks. *écrivait* med *j'écrivais* (og her altså *agissant* med *il agissait*).

De møter dessuten noen medlemmer av familien *attendre*, nemlig: *tendre* (side 791), *mordre* (side 791) og *rendre* (side 799). I *Exercice C* får De anledning til å øve inn de forskjellige formene av disse gjerningsordene.

Dessuten finner De gjerningsordene *envoyer* (side 790) og *nettoyer* (side 790), hvor De vil legge merke til at man har *-oy-* foran en betont endelse (f. eks. *nettoyer*, *nous envoyons* osv.) og *-oi-* i alle andre former (f. eks. *il envoie*, *ils nettoient* osv.).

Fatima sier til Jeanne: «*Si, vas-y!*» (side 790). De har tidligere lært at bydeformen av gjerningsordet *aller* heter *va*, f. eks. *Va au petit lac! Va dans la maison!* Men foran *y* skrives bydeformen *vas*, og hele uttrykket *vas-y* uttales [*va -zi*], altså med [*z*].

De finner i dette kapitlet en hel del setninger med *le subjonctif*. Når det gjelder setninger som er innledet med *sans que*, *bien que*, *pour que*, *avant que*, så viser vi til resyméets første avsnitt og til våre bemerkninger i den forbindelsen. Men De vil dessuten se at *le subjonctif* følger etter uttrykk som *c'est dommage*: *c'est grand dommage qu'il soit tombé dans l'eau* (side 796).

Egenskapsordet *vieux* har den særlige hankjønnsformen *vieil*, som brukes foran en vokal: *Jeanne a pitié du vieil homme* (side 790), *le chapeau que le vieil aveugle lui tend* (side 791). Foran en konsonant bruker man *vieux*, f. eks. *le vieux monsieur*. Nytt for Dem er uttrykket: *Elle reste la bouche grande ouverte* (side 801), hvor vi ber Dem om å legge merke til at *grand* brukes i hunkjønnsform, fordi *bouche* er hunkjønn. Man vil også si f. eks. *la porte était grande ouverte*; *la fenêtre était grande ouverte*.

De forstår sikkert egenskapsordet *sale* (side 790) av sammenhengen: *Voire chapeau est tout sale: il est tombé dans la poussière*, og når De får det i motsetning til *propre* (side 792), vil De vel ikke lenger være i tvil om betydningen.

På side 794 står ordet *arrière* i motsetning til *avant*: *l'arrière du bateau* ↔ *l'avant du bateau*. For å gjøre Dem enda bedre kjent med *arrière* minner vi om forbindelsen *en arrière*, som De har hatt i kapitel 39 (side 722): *il lance un coup d'œil en arrière*.

Vi har tidligere snakket om at man ved hjelp av forskjellige endelser kan danne navnord av egenskapsord, f. eks. *bon|bonté, haut|hauteur, possible|possibilité, vite|vitesse*. Her møter De navnordet *différence*, som er dannet av egenskapsordet *différent* (se side 795).

Denne gangen har vi igjen utarbeidet en kryssordoppgave til *Exercice B*. Når det dreier seg om gjerningsord, må De tenke på hvilke endelser som skal brukes i de forskjellige tilfellene. I *Exercice D* skal De danne naturlige spørsmål til de svarsetningene som er oppført.

I resyméet får De anledning til å øve Dem i bruken av *le subjonctif* i setninger som innledes med *en attendant que, avant que, jusqu'à ce que* (altså setninger som viser forskjellige slags tidsbestemmelser; men vi minner om at *le subjonctif* ikke følger etter *quand* og *lorsque*). Videre har vi setninger som innledes med *bien que* (som innebærer en innrømmelse) og *pour que* (som innebærer en hensikt), samt setninger som innledes med *sans que*. Vi oppfordrer Dem til å finne den slags setninger i kursteksten.

Kapitel 41

Her gjør vi Dem oppmerksom på gjerningsordet *s'enfuir* (side 815), og vi ber Dem om å huske at man skriver *-y-* foran en betont endelse som begynner med vokal, f. eks. *il s'enfuyait*. Legg merke til at man uttaler en [j]: *il* [sāfuijə], mens man i de øvrige formene skriver *-ui-*, uttalt [qi], f. eks. *il s'est enfui, il s'enfuira*.

De har allerede øvet inn de fleste formene av gjerningsordet *envoyer*. Her skal De imidlertid også øve inn *le futur*, som er uregelmessig og heter: *j'enverrai* [zävɛrɛ], *tu enverras* osv. I teksten finner De formen *nous enverrons*: *Nous lui enverrons une carte postale chacun* (side 827).

På side 813 møter De *le subjonctif* av *savoir*. Da det er en særlig uregelmessig form, mener vi at De bør repetere den enda en gang: *je sache, tu saches, il sache, nous sachions, vous sachiez, ils sachent*.

I tilknytning til dette vil vi fremheve at man bruker *le subjonctif* etter ordet *croire* (+ *que*), når ordet er forbundet med en nektelse: *Je ne crois*

pas que personne le sache (side 813). Det samme ville være tilfelle hvis setningen hadde vært formet som et spørsmål, f. eks. *Crois-tu qu'il le sache?* Derimot bruker man ikke *le subjonctif* i andre tilfeller: *Je crois qu'il le sait*. Forøvrig handler vårt resymé denne gangen om dette problemet, og De får der også anledning til å innprente Dem at man bruker *le subjonctif* etter uttrykk som *c'est dommage*.

Setningen *on ouvre tout grands les yeux* (side 817) viser Dem en bruk av *grand*, som De bør merke Dem. I dette uttrykket står *grands* i flertall akkurat som *les yeux*.

På side 813 snakker vi om *les Romains*, og De har sikkert forstått av sammenhengen at det dreier seg om *les habitants de Rome*, det vil si innbyggerne i det gamle romerske verdensriket.

Navnet *la Cité* (side 811) betegner en del av byen Paris. Ordet betyr egentlig det samme som det engelske *City*.

I *Exercice B* gir vi Dem en historie i bilder, som vi ber Dem om å gjenfortelle på fransk og forsyne med en passende avslutning.

I *Exercice D* får De en helt ny slags oppgave. Vi har ført opp en rekke setninger, og De skal nå finne ut om innholdet av hver enkelt setning er riktig eller ei.

I resyméet behandler vi (i tilknytning til resyméet til kapittel 40) en hel del tilfeller, hvor man bruker *le subjonctif*. Vi viser til hva vi ovenfor har sagt om bruken av *le subjonctif*.

NORDISK SPRÅKFORLAG

Kapitel 42

Med dette kapitlet begynner vi på en kort gjennomgåelse av Frankrikes historie. Vi har anstrengt oss for å gjøre fremstillingen så underholdende som mulig, men har naturligvis også lagt vekt på å utvide Deres kjennskap til ordforrådet, ordformene og setningsforbindelsene.

I kapitel 42 forteller gamle Doumier, som tidligere har vært historielærer, sin svigerdatter Marie-Anne og sitt barnebarn Jeanne om Karl den Store. Gjennom hans fremstilling hører De ikke bare om en av de eldste periodene i Frankrikes historie, men De får også kjennskap til et av de første storverkene innenfor fransk litteratur: »Rolandskvadet«, som er en dikterisk fremstilling av Karl den Stores kriger mot sarsenerne og særlig av helten Rolands bedrifter.

Som vanlig behandler vi først de nye gjerningsordene. De vil slå fast at *se réunir* (side 835) hører til familien *finir*, og her vil vi spesielt minne Dem om at *l'imparfait* har *-ss-*: *ils se réunissaient*. Likedan heter det: (*en*) *se réunissant*. De vil merke Dem at *trahir* (side 848) hører til samme familie: *il trahissait, trahissant* osv. Når det gjelder *conquérir* (side 838), vil De se at *le passé composé* heter *il a conquis*. Formen *conquis* er altså uregelmessig (sammenlikn med det regelmessige gjerningsordet *finir*, som her har formen *fini*). De vil dessuten legge merke til *secourir* (side 851), som hører til familien *courir*, og som derfor har *-rr-* i *le futur*: *il nous secourra*. Endelig vil vi nevne *craindre* (side 854), som i *l'imparfait* har *-gn-*: *il craignait*. Eksemplet i teksten er: *les Français ne craignaient pas la mort*.

Det viktigste spørsmålet vedrørende gjerningsordene er den nye formen som De møter første gang på side 836: *Marie-Anne demanda donc à son beau-père*: «*Ne voulez-vous pas nous raconter quelque chose?*» Det er formen *demanda*, det dreier seg om, og De ser at vi har forklart den i margen med *a demandé*, som man benytter i alminnelig daglig tale, hvor

det altså ville hete: *Marie-Anne a demandé à son beau-père:...* . Nå vil De imidlertid oppdage at denne nye formen ser forskjellig ut, alt etter hvilket gjerningsord det dreier seg om. På samme side finner De formen *ajouta* = *a ajouté*, på neste side *essaya* = *a essayé*, og De vil oppdage at gjerningsordene på *-er* har endelsen *-a* i den nye formen (sammenlikn med *demande*: *demanda*). På side 836 finner De videre *répondit* = *a répondu*, *dit* = *a dit*. På side 839 møter De *fit* = *a fait* og *fut* = *a été* osv. Når en slik ny form opptrer første gang, har vi vist den tilsvarende formen fra dagligspråket i margen, slik at De aldri skal være i tvil, og forøvrig viser vi til det første resyméet i dette kapitlet. Denne formen (f. eks. *il demanda*) kalles på fransk *le passé simple*. Den brukes i romaner, i historisk fremstilling, i avisspråk og liknende, men aldri i daglig tale. Det er altså nyttig for Dem å få rede på denne formen, slik at De kan kjenne den igjen under fremtidig lesing.

Før vi forlater gjerningsordene, vil vi be Dem om å tenke over de forskjellige tilfellene av *le subjonctif*, som forekommer i kursteksten. På side 840 har De setningen: *Et pour qu'il vous croie, envoyez-lui dix ou vingt de nos fils*. Formen *croie* er *le subjonctif*: man bruker *le subjonctif* etter *pour que*, som betegner en hensikt. På samme side leser De: *il vaut mieux qu'ils perdent leur tête et que nous ne perdions pas notre belle Espagne!* Formene *ils perdent* og *nous perdions* er begge *le subjonctif*: man bruker *le subjonctif* etter uttrykket *il vaut mieux que*. Se også på side 856: *Que veux-tu que je vous raconte?*

La oss dessuten nevne formen *vous sauriez* (side 843): *vous ne sauriez envoyer un meilleur homme que Ganelon*. Dt gjelder, som De vil huske, *le conditionnel* av *savoir*. Vi kan best forklare det ved å sette *le conditionnel* av *pouvoir* (*vous pourriez*) isteden. Altså: *vous ne pourriez envoyer un meilleur homme*.

På side 838 finner De uttrykket: *une des principales raisons*. Vi har i margen ført opp andre former av ordet *principal*: nemlig *principal* (hankjønn entall), *principaux* (hankjønn flertall). Eksemplet i teksten: *principales* er hunkjønn flertall, og hunkjønn entall heter *principale*, f. eks. *la principale raison*. De vil legge merke til at *principal* får *-aux* i hankjønn flertall, og De kan her sammenlikne med navnordet *cheval*, som har flertallsformen *chevaux*.

Vi har tidligere snakket om ord som er i slekt med hverandre, og her viser vi til gjerningsordet *proposer* (side 844). Av det danner man navnordet *proposition*. Til gjerningsordet *trahir* (f. eks. side 848) svarer navnordet *la trahison* (side 851), som betegner handlingen, mens den som utfører handlingen, kalles *le traître* (side 848). Vi nevner også gjerningsordet *conseiller* (side 842), som er i slekt med *le conseil* (side 841) og *le conseiller* (side 839). Vi viser også til navnordet *différence* (side 838), som svarer til egenskapsordet *différent*. De vil se at man ikke kan gi helt bestemte regler for hvordan man danner navnord av gjerningsord.

I dette kapitlet lærer De forskjellige helt nye ord, f. eks. ordet *bataille*. Et annet ord for det samme finner De på side 852: *combat*. På side 840 snakker vi om *des branches d'olivier*. De har møtt ordet *branche* tidligere (kapitel 29, side 510), og *un olivier* er navnet på det treet, hvis frukt på fransk heter *une olive*.

Hva øvelsene angår, så mener vi at De uten videre kan gi Dem i kast med *Exercice B*, hvor vi ber Dem om å gi en personlig fremstilling av et velkjent emne. Hold Dem bare til ord som De husker fra kursteksten. I *Exercice D* er oppgaven litt mere bundet: vi forteller Dem her begynnelsen til en liten historie, som De så skal dikte videre på. Hvis det er vanskelig for Dem å komme i gang, kan De benytte Dem av de spørsmålene vi har formulert. Men det er naturligvis mest spennende hvis De selv kommer med idéene og viser oss at De vet hvordan man opptre som forfatter på fransk!

Det første av de to resyméene inneholder ingen oppgave, men vi vil på det innstendigste råde Dem til å gjennomgå de forskjellige formene av *le passé simple*. Vi viser til hva vi tidligere har sagt om *le passé simple* i dette brevet, og understreker at vi bare har gitt Dem to former av hver type gjerningsord, nemlig *la troisième personne du singulier* og *la troisième personne du pluriel*. Det skyldes at man bare har bruk for disse to formene i en fremstilling som den vi her har gitt av de bedriftene det fortelles om i Rolandskvadet. Legg merke til oversikten på side 863; altså til *parler* svarer *il parla*, *ils parlèrent*, til *finir* svarer *il finit*, *ils finirent*. Dessuten har vi nevnt et par andre gjerningsord: *il dit*, *ils dirent* (av *dire*), *il voulut*, *ils voulurent* (av *vouloir*). Det vil være en god øvelse å gjennomgå hele

kapitlet og nevne alle de pågjeldende gjerningsordene i *le passé simple* (i begge former!), altså slik: *il demanda, ils demandèrent; il répondit, ils répondirent* (side 836) osv., osv.

Kapitel 43

Etter fortellingen om Rolandskvadet følger nå en fremstilling av Jeanne d'Arcs historie. Gjentatte ganger, også i nyere tid, et dette emnet behandlet litterært. Vi har forsøkt å konsentrere beretningen om Jeanne d'Arc til to kapitler, og hvis De på forhånd har litt kjennskap til emnet, vil det nok hist og her være noe De savner. Men vi håper at De allikevel vil ha utbytte av å følge Jeanne d'Arc fra den lille landsbyen hennes i Lothringen til kjetterbålet i Rouen.

De kjenner gjerningsordet *dormir*, men her lærer De også formene av det i *le subjonctif*, som alle har konsonanten *-m-*: (*que*) *je dorme, tu dormes, il dorme, nous dormions, vous dormiez, ils dorment* (se side 869: *Elle voulait même que les pauvres dorment dans son lit*). Som De husker, heter jo nåtidsformene av *dormir* *je dors, tu dors, il dort, nous dormons, vous dormez, ils dorment*. Samtidig får De repetert at man bruker *le subjonctif* etter *vouloir + que*. Det samme er tilfelle etter *pour que*, som uttrykker en hensikt: *il m'a envoyée, pour que tu reçoives ton couronnement* (side 878). Vi vil dessuten fremheve at man i visse tilfeller har *le subjonctif* etter *dire + que*, nemlig når *dire* brukes i betydningen *ordonner*. Eksemplet fra teksten finner De på side 871: *la voix lui dit qu'elle prenne courage et qu'elle aille à la ville de Vaucouleurs*.

De lærer navnordet *travail* (hvis betydning er i slekt med gjerningsordet *travailler*, se side 867), og De finner at flertallsformen heter *travaux* (side 868). De kjenner allerede noen flertallsord på *-aux*, f. eks. *chevaux, principaux*, og De vil huske at de tilsvarende entallsordene heter *cheval, principal*, altså med *-al*. De kan nå slå fast at også et ord som *travail*, som i entall ender på *-ail*, har flertall på *-aux*. Det finnes noen få slike ord som De kan notere Dem, etter hvert som de dukker opp i kurset eller under Deres egen lesing av franske bøker. I denne forbindelsen nevner vi også

ordet *ciel*, som i flertall heter *cieux* [sjø] (se side 877). Det er det eneste tilfellet, hvor et ord på *-el* i entall har *-eux* i flertall!

Vi har i de siste kapitlene gjentatte ganger bedt Dem om å legge merke til ord som er beslektet med hensyn til betydning og form. Vi har nettopp nevnt gjerningsordet *travailler* i sammenheng med navnordet *travail*. De kan også merke Dem at *naître* svarer til *naissance* (side 867), og at *couronner* henger sammen med *couronnement* (side 878). Vi nevner videre ordparene *douter*: *doute*; *prier*: *prière*; *armer*: *arme* (alle på side 879). Endelig vil De se slektskapet mellom egenskapsordet *libre* og gjerningsordet *libérer* (side 869).

Av nye ord lærer De her blant andre også *village*. De finner uten videre slektskapet med *ville*, og ved hjelp av forklaringen i margin på side 867 vil De straks kunne veie de to ordenes betydning mot hverandre. Vi kan forsøke på fransk, f. eks. *Un village est plus petit qu'une ville. Dans un village, il y a peu de maisons, mais dans une ville il y a beaucoup de grandes maisons.*

Vi nevner også *paysan*, som De umiddelbart vil sette i forbindelse med ordet *pays*, men De vil se at betydningen av *paysan* ikke uten videre kan avledes av *pays*. Selv om De har tegningen i margin (side 867), kunne De more Dem med å forklare ordet på fransk.

Ordet *duc* har vi forklart i margin (side 873), og De kan av den forklaringen forstå betydningen av ordet på Karl den Stores tid. Vi kan imidlertid tenke oss å gi Dem en presis forestilling om verdien av *duc* i nyere tid ved å fortelle Dem følgende: *La personne qui s'appelait le Prince de Galles (= Wales) et qui a été le roi d'Angleterre, s'appelle maintenant le duc de Windsor.*

Endelig nevner vi *héritier* (side 878) og understreker at forklaringen i margin bare tar sikte på betydningen av ordet i den forbindelsen som vi har tenkt på i kursteksten. Vi kan tilføye at *héritier* ikke bare brukes når det dreier seg om kongelige personer, idet man også f. eks. kan si: *Le fils est l'héritier de son père.*

Uttrykket *de la part de* (side 878) blir i margin forklart med *au nom de*; altså: *de la part de mon Seigneur* kan forklares med *au nom de mon Seigneur.*

Men også her gjelder det at *de la part de* ikke bare kan brukes i en slik høytidelig forbindelse. Man kan f. eks. si: *je te salue de la part de ma mère* (o: *ma mère te salue*); *ce cadeau me vient de la part de mon ami* (o: *mon ami m'a donné ce cadeau*).

De vil legge merke til at ordene *Seigneur* (side 873), *Cour* (side 877) og *Pucelle* (side 874) i kursteksten skrives med stor forbokstav. I det siste tilfellet skjer det fordi *Pucelle* er en del av et navn, idet Jeanne d'Arc ofte blir kalt *Jeanne la Pucelle*. Det er også klart hvorfor de to første ordene skrives med stor bokstav: *Seigneur* er et annet uttrykk for *Dieu* (som også skrives med stor bokstav), så her dreier det seg om høytidelig språk; *la Cour* har også en ærbødig klang, det gjelder jo *la Cour du roi*!

Til slutt vil vi nevne at ordet *baptiser* uttales uten *p*: [*batize*] (side 867).

Øvelsene *A*, *B* og *C* gir ikke grunn til noen kommentarer fra vår side. Derimot vil vi gjerne si et par ord om *Exercice D*, hvor De denne gangen skal beskrive forskjellen mellom to former av samme ord, f. eks. *enfant* i forhold til *enfants*, *garçon* i forhold til *garçons* osv. Her vil De ikke ha noen vanskelighet med å beskrive den rent formelle forskjellen. Litt mer komplisert blir det, når det dreier seg om *nerveux*, hvor det jo heter f. eks. *il est nerveux* og tilsvarende *ils sont nerveux*. Ved hjelp av de franske setningene som vi har brukt til å beskrive de førstnevnte ordparene, kan De uten større vanskelighet beskrive også de siste tilfellene. Gjør Deres iakttagelser, og omsett dem straks i riktige franske setninger. Men si ikke annet enn hva de foreliggende eksemplene viser Dem.

I den første delen av resyméet gir vi Dem ingen oppgave, men vi ber Dem om å gjennomgå forklaringen og de tilsvarende setningene. Av det vil De kunne utlede en viktig regel med hensyn til forbindelser av typen *ayant mangé* og *étant sorti*, og hva mere er: De vil lære å uttrykke disse reglene på fransk. – Den andre delen av resyméet kan vi trygt overlate til Dem selv.

Kapitel 44

Her behandler vi de siste begivenhetene i Jeanne d'Arcs liv, spesielt at hun blir tatt til fange, blir dømt og dør på bålet.

De er nå så vant til å behandle gjerningsordene, at vi ikke behøver å si stort om dem. Gjerningsordet *atteindre* heter *il a atteint* i *le passé composé* (side 899), og De kan ellers sammenlikne med *êteindre*, som tilsvarende heter *il a éteint* i *le passé composé* (se kapitel 28, side 484). *Atteindre* og *êteindre* hører til samme familie som *craindre*, og det heter da i *l'imparfait* henholdsvis *il atteignait* og *il éteignait*, akkurat som det heter *il craignait* (se kapitel 42, side 858).

Vi vil råde Dem til her igjen å merke Dem de forskjellige formene av *le passé simple*. Særlig vil vi nevne *il descendit*, *ils descendirent* (side 891), *il (se) sentit* (side 893), *il sortit* (side 900), *il apprit* (side 904) og *il conduisit* (side 895); videre *il put* (side 893), *il dut* (side 898) og *il lut* (side 905). For de tre siste ordenes vedkommende vet De at de tilsvarende nevneformene er *pouvoir*, *devoir* og *lire*, og dessuten at *le passé composé* heter henholdsvis *il a pu*, *il a dû* og *il a lu* (se i margin på de oppgitte stedene).

På side 897 vil De se at vi i kursteksten plutselig går over til å bruke *le présent* om noe som hører fortiden til, istedenfor *le passé simple*. Nederst på side 896 står det således: *Et quand le roi eut été sacré, elle lui baisa les genoux*, men på side 897 heter det: *En cet instant, Jeanne est au plus haut point de sa vie. C'est le couronnement de ses désirs*. I og for seg trenger ikke dette noen forklaring: De kjenner det fra norske romaner, hvor forfatteren plutselig slår over i nåtid for å gjøre fremstillingen mere levende. På fransk gjør man det samme, og De vil se at litt lenger ute i teksten kommer *le passé simple* igjen: *Jeanne le demanda au roi...*

En del av de nye ordene i dette kapitlet er beslektet med ord som De allerede tidligere har hatt anledning til å bruke. Det gjelder f. eks. navnordet *la blessure* (side 893), som er beslektet med gjerningsordet *blesses* (kapitel 39, side 776). *Blesses* treffer De også i kapitel 44 (side 894). Videre gjelder det navnordet *l'entrée* (side 895), som De vil forstå betydningen av ved å sammenlikne det med gjerningsordet *entrer*. Til gjerningsordet *désirer* svarer på liknende måte navnordet *le désir* (side

896), og til *sacrer* svarer *le sacre* (side 897). Vi nevner dessuten *la condamnation* (side 905), som svarer til *condamner*.

Helt nytt for Dem er ordet *prisonnier* (side 891), som De kan forstå av sammenhengen og forklaringen i margin. Dessuten får De hunkjønnsformen av dette ordet, nemlig *prisonnière* (side 900). Begge disse ordene er avledet av *la prison*, som De vil finne på side 904: *Jeanne (fut) ramenée dans sa prison*.

Vi vil også minne om egenskapsordet *dangereux*, i hunkjønn *dangereuse* (se side 901), som De vil forstå betydningen av ut fra navnordet *le danger* (se kapitel 42, side 850), og om navnordet *la simplicité* (side 903 og side 906), som De kan sette i forbindelse med egenskapsordet *simple*, og dette ordet har De hatt flere ganger (kapitel 33, 40). Ordet *héroïne* (side 901) vil De uten videre oppfatte som hunkjønnsformen av *héros*, og De kan føye til egenskapsordet *héroïque* (side 906). De husker kanskje fra kapitel 34, side 646, at det heter *le héros* [*la ero*], altså med »aspirert« *h*. Derimot heter det *l'héroïne* [*leroin*] med ikke-aspirert *h*, og f. eks. *l'héroïque capitaine*, også med ikke-aspirert *h*.

De kjenner ordet *lentement*, og De vil derfor straks forstå ordet *lent* (side 907): *Plus lent que son peuple, Charles VII...* Hunkjønnsformen heter naturligvis *lente*.

Når det gjelder spesielle uttrykk, så nevner vi fra side 890 følgende: *C'était un étrange capitaine que cette enfant*. Her er det ordet *que*, som De kanskje vil stusse ved. Vi har i margin foreslått Dem å tenke på uttrykket *C'est une belle ville que Paris*, som betyr det samme som: *Paris est une belle ville*. De vil da straks forstå at den setningen vi nevnte, betyr det samme som *Cette enfant était un étrange capitaine*. Slike setninger som *C'est une belle ville que Paris* er ganske vanlige. La oss forsøke å forme tilsvarende setninger: *C'est un doux pays que la France*. *C'était un courageux Français que Roland* osv.

I setningen: *Levez-vous demain matin plus tôt que vous ne l'avez fait aujourd'hui* (side 892) undrer De Dem kanskje over bruken av *ne*. I margin vil De se at *ne* strengt tatt kan utelates. Men man bruker ofte et *ne* (uten *pas!*) etter slike sammenlikninger (*plus tôt que...*). Øverst på neste side

leser De: *j'aurai beaucoup à faire, plus que je n'en ai jamais eu*, igjen med et *ne (n')* ved en sammenlikning med *plus*.

Av øvelsene er *A* og *C* av en velkjent type. *Exercice B* kjenner De fra et tidligere kapitel. De får en rekke setninger, og disse forteller på en eller annen måte noe som ikke stemmer med kjennsgjerningene. Finn ut hva det dreier seg om i hvert enkelt tilfelle, og forklar oss det på fransk. I *Exercice D* skal De igjen få prøve hvor godt De kan utnytte Deres franskkunnskaper, når De skal forklare de ordene som vi har ført opp.

Resyméet behandler spørsmålet om *le subjonctif*. Man kan si: *Connaissez-vous vraiment une personne qui sait l'arabe* eller: *Connaissez-vous une personne qui sache l'arabe*. I det første tilfellet regner man med at en slik person eksisterer, og man vil bare ha dette bekreftet. I et slikt tilfelle bruker man ikke *le subjonctif*. I det andre eksemplet spør man en annen om han muligens kjenner noen med den nevnte egenskap, og da bruker man *le subjonctif*. Forøvrig tror vi at den franske forklaringen i resyméet allerede har løst problemet for Dem.

NORDISK SPRÅKFORLAG

Kapitel 45

I dette og de neste kapitlene forteller M. Doumier om et nytt avsnitt av Frankrikes historie, mens Marie-Anne og Jeanne lytter spent. Det dreier seg om en av de mest avgjørende begivenheter i nyere tids historie, nemlig den store franske revolusjonen. Vi kan ikke gi Dem alle detaljene, men i hvert fall nok til at De får et overblikk over de viktigste hendingene. Samtidig med at De på denne måten får et interessant repetisjonskurs i historie, vil De stadig lære noe nytt på språkområdet.

Vi vil først snakke om enkelte av de nye gjerningsordene, som De skal lære formene av. Gjerningsordet *élire* (side 917) vil ikke falle vanskelig når De bringer på det rene at det hører til familien *lire*. På tilsvarende måte kan De lære gjerningsordet *pénètre* (side 931), som hører til familien *espérer*. Vi minner om følgende former: *le présent: je pénètre, tu pénètres, il pénètre, nous pénétrons, vous pénétrez, ils pénètrent; le futur: f. eks. je pénétrerai [ʒə pənetrəvə], nous pénétrons [nu pənetrəvɔ̃]*.

De bør være spesielt oppmerksom på gjerningsordet *haïr* (side 927), særlig med hensyn til *le présent*, hvor vi ber Dem om å legge nøye merke til uttalen. I entall: *je hais [ʒə ɛ], tu hais [ty ɛ], il haït [il ɛ]*, og i flertall: *nous haïssons [nu aïsɔ̃], vous haïssez [vu aise], ils haïssent [il aïs]*. Ordet begynner altså med en såkalt »aspirert h«, og derfor blir det hverken »sammentrekning« eller »overtrekning«. Det heter altså f. eks. *je hais [ʒə ɛ]* (ingen sammentrekning) og *vous haïssez [vu aise]* (ingen overtrekning av *s*). Dessuten vil De legge merke til at visse former har *ï* med to prikker: *haïr [ai:r]*. Disse to prikkene viser at *i* skal uttales som en stavelse for seg, f. eks. *nous haïssons [nu aïsɔ̃]*. I entall i *le présent* er det ikke to prikker over *i*, og derfor uttales *-ai-* »normalt«, som f. eks. *tu hais [ty ɛ]*.

De har etter hver tvennet Dem til at man i visse tilfeller bruker *le subjonctif*, og litt etter litt innfører vi nye setninger hvor *le subjonctif* fore-

kommer. På side 920 vil De finne et slikt eksempel: *Ils jurent de se réunir chaque fois que la situation l'exigera, jusqu'à ce que l'État soit réformé.* Etter uttrykket *jusqu'à ce que* følger alltid *le subjonctif*, og her dreier det seg om »hjelpe-gjerningsordet« *soit*, som jo er *le subjonctif* av gjerningsordet *être*.

Av egenskapsord nevner vi her *entier*, som De vil finne på side 916 i forbindelsen *le peuple entier*. I kapitel 23 (side 354) har De hatt *entièrement*. Egenskapsordet *entier* [ätje] har nemlig hunkjønnsformen *entière* [ätje:r]. Forøvrig kjenner De allerede andre ord av denne typen, således: *premier, première; dernier, dernière*.

I denne forbindelsen noterer vi *complet* (m), *complète* (f), som De vil finne på side 922 i setningen *La famille est désormais complète*. Også her kan De slå fast en liten uregelmessighet ved dannelsen av hunkjønn, idet man – som tilfellet var i *entier, entière* – setter en *accent grave* over den betonte *e* i hunkjønnsformen. Når det gjelder uttalen, vil De legge merke til at mens *entier* uttales [ätje] med [e] og hunkjønn: *entière* [ätje:r] med [ɛ], så uttales *complet* og *complète* med samme vokal, nemlig [ɛ].

Hva tallordene angår, er det særlig grunn til å nevne *tiers* (side 917), som i teksten og i margin forklares med *troisième*. Det er altså et såkalt ordenstall, men det brukes bare i visse forbindelser, bl.a. akkurat i *le tiers état* eller bare *le tiers* (side 918) som fellesbetegnelse for borgere og bønder. Vanligvis brukes formen *troisième*, f. eks. *le troisième jour de la semaine est mardi*.

De vil finne en spesiell bruk av tallord med endelsen *-ième* på side 920: *ils représentent les quatre-vingt-seize centièmes de la nation*. Av forklaringen i margin kan De se at *un centième* betyr 1/100, og det dreier seg altså om en brøk. De kan da notere Dem at man i brøker bruker ordenstall som »nevner«.

De vil huske at man av egenskapsord danner spesielle former på *-ment*, f. eks. *heureusement, malheureusement, entièrement, complètement*, og det er her hunkjønnsformen av ordet, som settes sammen med *-ment*. På side 919 vil De finne ordet *profondément*, og De vil slå fast en liten uregel-

messighet. Egenskapsordet heter *profond* (m) og i hunkjønn *profonde*, men formen på *-ment* har *-é* [e] istedenfor *-e-*, og ordet uttales altså [*prɔfɔ̃dɛmɑ̃*].

Vi har flere ganger vært inne på at nye ord kan dannes ved å føye til visse endelser. Således er f. eks. *voisinage* (kapitel 28) dannet av *voisin* ved hjelp av endelsen *-age*. På tilsvarende måte vil De finne at ordet *injustice* (side 925) dannes av egenskapsordet *injuste* ved hjelp av endelsen *-ice*. Man kan også danne egenskapsord av navnord ved å føye til spesielle endelser. Et eksempel på dette er *républicain*, som dannes av *république* (legg merke til at *-qu-* erstattes med *-c-*).

De behøver ikke spekulere nærmere på navnene på de bygningene som blir omtalt: *Jeu de Paume* (side 920), *Palais-Royal* (side 924), *la salle des Menus Plaisirs* (side 919). Men hvis De gjerne vil vite noe om dem, kan vi anbefale Dem å slå opp i et fransk leksikon, f. eks. *Le Petit Larousse*, som finnes i alle større biblioteker. De kan da more Dem med å forsøke å forstå den beskrivelsen som blir gitt i en ordentlig fransk ordbok. Dette gjelder også navnene på de forskjellige revolusjonspartiene: *les Indépendants*, *les Jacobins*, *les Girondins* (side 936) og på revolusjonssangen *La Marseillaise* (side 938). Den ble, som De vet, Frankrikes nasjonalsang. Det vil sikkert også interessere Dem å lese det som står om revolusjonens og Napoleonstidens berømte menn.

De spesielle oppgavene som De får i tilknytning til dette kapitlet, er av velkjent natur. I *Exercice B* skal De fortelle noe selv. Riktignok gir vi Dem en håndsrekning, men De behøver ikke følge våre anvisninger! Det står Dem fritt for å fortelle det som De selv kan finne på. Heller ikke i *Exercice D* behøver De å støtte Dem til de punktene som vi anfører. De kan more Dem med å dikte Deres egen avslutning på den historien som vi forteller Dem begynnelsen av.

I resyméet behandler vi forskjellen mellom formene *l'imparfait*, *le passé simple* og *le passé composé*, slik som de brukes i skriftspråket, altså f. eks. i historisk fremstilling, i romaner eller i avisspråk. Det eneste vi vil fremheve, er at *le passé simple* ikke brukes i talespråket (hvor man jo i stedet – og med akkurat samme betydning – bruker *le passé composé*).

Kapitel 46

I en ny hyggestund etter middagen fortsetter M. Doumier med å gjenfortelle den franske revolusjonens historie og kommer frem til Napoleonstidens begivenheter.

Gjerningsordet *subir* (side 969) hører til familien *finir* og har derfor i forskjellige former stavelsen *-iss-*, f. eks. *nous subissons, il subissait, subissant* osv. I kursteksten møter De *le subjonctif: il fallait que le Directoire subisse des défaites*. I gjerningsordet *vaincre* (side 959) ber vi Dem spesielt om å undersøke rettskrivningen. I *l'infinitif* skriver man *-c-* og likeledes i entall av *le présent*, altså: *vaincre; je vaincs, tu vaincs, il vainc*, mens flertallsformene i *le présent* har *-qu-*, altså: *nous vainquons, vous vainquez, ils vainquent*. Det samme gjelder *l'imparfait*, hvor det heter *je vainquais, tu vainquais* osv. Endelig nevner vi *le passé simple* av *s'apercevoir* (side 965). I teksten vil De finne *la troisième personne du pluriel*, nemlig (*ils*) *s'aperçurent*. Legg merke til *-ç-*, som brukes for å vise uttalen [s] foran *-u-*. Sammenlikn med *l'infinitif* og de to første formene i flertall av *le présent*, hvor man skriver *-c-* (foran *-e-*), altså: *s'apercevoir; nous nous apercevons, vous vous apercevez*. De øvrige formene i *le présent* skrives derimot med *ç*, altså: *je m'aperçois, tu t'aperçois, il s'aperçoit, ils s'aperçoivent*. I *l'imparfait* finner vi igjen *-c-*, altså: *je m'apercevais, tu t'apercevais* osv.

De kjenner navnordet *cheval*, som i flertall ender på *-aux*, altså: *chevaux*. I dette kapitlet finner De tre andre ord som danner flertall på den samme måten, nemlig: *général|généraux* (side 953), *tribunal|tribunaux* (side 958) og *hôpital|hôpitaux* (side 973).

Egenskapsordet *secret* (side 969) har hunkjønnnsformen *secrète* (De kan her sammenlikne med *complet|complète*, som vi nettopp har vært inne på i forbindelse med kapitel 45). I teksten finner De *-ment*-formen, som jo dannes ved hjelp av hunkjønnnsformen, altså: *secrètement* (sammenlikn med *complètement*).

Det kan være grunn til å fremheve at De vil møte enkelte ord som De allerede kjenner, men som De her får i en ny betydning. De kjenner f. eks. ordet *force* i betydningen *pouvoir*, men på side 652 vil De finne setningen

Nous avons des forces, hvor vi har forklart *forces* med *soldats*. Ordet betyr altså her: *forces militaires*. På side 961 vil De finne ordet *ordre*, som her har betydningen *organisation (de l'État)*.

De kjenner ordet *campagne* allerede fra setninger som *Les Leroux demeurent à la campagne*, men i uttrykket *la campagne d'Italie* (side 968) har *campagne* en helt annen betydning. Forklaringen i margen vil fortelle Dem at det her dreier seg om *la guerre d'Italie*.

På side 952 leser De setningen *L'Assemblée, toutefois, hésite encore*, hvor *toutefois* betyr omtrent det samme som *pourtant*. Man kunne altså godt si: *L'Assemblée, pourtant, hésite*.

På side 960 brukes *le dehors* i betydningen *l'étranger*. Det vil altså si at *le dehors* her representerer *les pays en dehors de la France* : *tous les pays, sauf la France*.

De vil med en gang forstå setningen *L'Angleterre est à la tête de l'Europe* (side 957), men vi ber Dem om å sammenlikne den med følgende setning et par linjer lenger nede i teksten: *le parti qui a le pouvoir est la Montagne, avec Robespierre et Marat en tête*. De vil legge merke til at når uttrykket, som inneholder ordet *tête*, etterfølges av *de* + et navnord, bruker man *à la tête*, men ellers *en tête* (uten *la*). Det ville altså f. eks. hete: *Robespierre et Marat sont à la tête de la Montagne* og: *toute l'Europe avec l'Angleterre en tête*.

På side 965 vil De finne uttrykket *acheter à* i setningen *La Corse venait d'être achetée à celle-ci (c: à la république de Gênes) par la France*. Vi ber Dem om å legge merke til bruken av *à*, og for å vise Dem tydeligere hvordan uttrykket er formet, foreslår vi en setning som er enklere, f. eks. *l'auto a été achetée à mon père par notre voisin*. Det betyr: *mon père a vendu l'auto à notre voisin*. Setningen ovenfor om *la Corse* betyr altså: *La république de Gênes a vendu la Corse à la France*.

I resyméet skal De øve på *le subjonctif* etter uttrykk som *accepter que*, *attendre que*, *avoir envie que*, *il vaut mieux que*. Den franske forklaringen som vi har gitt, vil fortelle Dem hvorfor man skal bruke *le subjonctif*. Men det viktigste er at De venner Dem til å bruke *le subjonctif* etter slike uttrykk. Først når De gjør det »uten å tenke over det«, kan De si at De virkelig har lært det!

Kapitel 47

I dette kapitlet fortsetter og avslutter vi Napoleons historie. Spesielt får De vite en del om den franske keiserens innenrikspolitiske innsats bl. a. for undervisning, og til slutt hører De om keiserdømmets fall.

På side 1001 møter De på ny *vaincre*, som vi allerede har diskutert (kapitel 46). Her slår De fast at den formen som brukes i *le passé composé* og de andre sammensatte formene, heter *vaincu* [vɛ̃ky], f. eks. *ils ne voulaient pas se reconnaître vaincus* (side 1000). De vil også finne *le futur* (side 1001): *il ne vaincra pas cette fois-ci*. Videre har vi *conquérir* (side 993), som likeledes er uregelmessig: *le présent* heter *il conquiert* (tekstens eksempel: *Napoléon conquiert l'Espagne*), og på samme side finner De *conquis*, som brukes i de sammensatte formene, f. eks. *L'Espagne est conquise* (hunkjønn).

Egenskapsordene får jo i hunkjønn tilføyd *-e*, som medfører at konsonanten foran uttales (f. eks. *grand/grande*). Man har i visse tilfeller større eller mindre uregelmessigheter: *complet/complète* har vi allerede nevnt i forbindelse med kapitel 45. Ordet *public* har hunkønnsformen *publique* (side 993), altså med *-qu-* istedenfor *-c-*, idet man beholder uttalen med [k] i hunkjønn.

Navnordet *prince* får en spesiell endelse i hunkjønn (nemlig *-esse*): *princesse*. De vil finne *prince* nederst på side 986 og *princesse* øverst på side 987. Endelsen *-esse* forekommer bare i noen ganske få hunkønnsord.

I kapitel 46 har vi nevnt noen navnord som ender på *-al* i entall og *-aux* i flertall: *cheval, général, tribunal, hôpital*. De kan nå til denne lille rekken føye *maréchal*, som altså heter *maréchaux* i flertall (se side 987). Dessuten kjenner De et eksempel på navnord som ender på *-ail* i entall og *-aux* i flertall, nemlig *travail/travaux*.

Vi har i tidligere brev beskjeftiget oss med danning av ord og viser også her til forskjellige eksempler. Av navnordet *continent* dannes egenskapsordet *continental*, f. eks. *le Blocus continental* (side 990). Endelsen *-al* har vi også i *impérial* (side 986), som er i slekt med *empereur* og *empire*.

Av andre ord som er innbyrdes beslektet nevner vi *puissant* (side 991) og *pouvoir*. Slektskapet fremgår ikke umiddelbart, men hvis De husker på at *le subjonctif* av *pouvoir* heter *je puisse, tu puisses* osv. (se kapitel 35), så ser man klart at de to ordene er i familie med hverandre. Vi gjør også oppmerksom på slektskapet mellom *le peuple* (f. eks. side 992) og *la population* (side 1001).

Til gjerningsordet *construire* svazer navnordet *la construction*. Det står for den samme handlingen som gjerningsordet forteller om, f. eks.: *on commence la construction de l'Arc de Triomphe de l'Étoile, on construit l'Arc de Triomphe du Carrousel* (side 993, 994). De kjenner godt gjerningsordet *traverser*, og forstår straks at det er i slekt med navnordet *la traversée* (side 1002). Også i dette tilfellet står navnordet for den samme handlingen som gjerningsordet: *à la traversée du Niémen* kan forklares med setningen: *quand la Grande Armée traversa le Niémen*.

Av *Napoléon* danner man ved hjelp av endelsen *-ien* egenskapsordet *napoléonien*. Legg merke til at mens *Napoléon* uttales med [ɔ]: [napoleɔ̃], så uttaler man *napoléonien* med [ɔ] i den tilsvarende stavelsen, altså [napoleɔ̃njɛ̃]. De vil finne formen på side 998: *la fin de l'Empire napoléonien* og den tilsvarende hunkjønnsformen på side 992: *l'administration napoléonienne*. Av *Europe* danner man, med en litt annen endelse, egenskapsordet *européen* [øʁɔpɛ̃], som også benyttes som betegnelse for en beboer av denne verdensdelen: *Européen* (side 988; i denne betydningen skrives ordet med stor forbokstav).

I andre tilfeller brukes andre endelser når man skal danne egenskapsord av geografiske navn og personnavn. De kjenner allerede endelsen *-ais*, som brukes i *français, anglais* osv. Av *Espagne* danner man det tilsvarende egenskapsordet ved hjelp av endelsen *-ol*, f. eks.: *les Espagnols ne se reconnaîtront pas vaincus* (side 996). Men det forekommer enkelte nasjonnavn, hvor man ikke benytter noen endelse i det tilsvarende egenskaps-

ordet. Dette gjelder f. eks. *la Russie*, hvor egenskapsordet heter *russe* (sammenlikn med *les Russes*, side 989). Samtidig vil De legge merke til at hunkjønnsformen her er akkurat den samme som hankjønnsformen. Se f. eks. side 999: *la capitale russe*.

Det kan være grunn til å understreke at ordet *coup* i teksten forekommer med to forskjellige valører. I kapitel 28 har De truffet dette ordet med dets vanlige betydning og i andre kapitler med forskjellige nyanser som fremgikk av sammenhengen (f. eks. *un coup d'œil*, kapitel 35). Det vil heller ikke være vanskelig å forstå hvilken betydning ordet har i kapitel 47: *sans un coup de fusil* (side 1003). En helt spesiell nyanse finnes i uttrykket *un coup d'État* (side 985), men her er vi jo så heldige at vårt eget språk har lånt ordet direkte fra fransk med denne betydningen.

Vi har forklart ordet *ombre* (side 988) med en tegning i marginen, som viser den vanlige, dagligdagse betydningen. Men De vil ha lagt merke til at ordet i teksten ikke har denne opprinnelige meningen, men at det brukes i »overført« betydning: *l'ombre de la guerre*. En slik bruk kjenner vi jo også fra vårt eget språk. På en liknende måte brukes også ordet *rôle* i overført betydning i uttrykket *jouer un rôle* (side 990), men også her kan De se at norsk har nøyaktig den samme nyansen.

I setningen *Napoléon court à Paris* (side 1002) vil De sikkert umiddelbart forstå hvilken betydning *court* har her. De kjenner den vanlige betydningen av *courir*, men her viser ordet bare at Napoleons reise til Frankrikes hovedstad foregår i største hast.

På side 989 vil De finne setningen *Napoléon entre dans Berlin, occupant les trois quarts du pays*. De kjenner ordet *occuper* fra forbindelser som *M. Bourdier s'occupe des billets* (kapitel 30, side 537) eller *le compartiment occupé par leurs camarades* (kapitel 33, side 624), og særlig på grunnlag av denne siste setningen vil De forstå ordets betydning i eksemplet fra kapitel 47, hvor *occuper* altså betyr «*occuper avec une armée*» eller «*occuper avec une force militaire*».

Resyméet behandler de tilfellene hvor man har *le subjonctif* etter uttrykk som *le plus... que (qui)* og *le dernier... que (qui)*. Det er siste gangen

vi snakker om bruken av *le subjonctif*, og vi vil derfor råde Dem til å repetere alle de tilfellene hvor det er nødvendig med *le subjonctif*. De vil lett få et overblikk over dette ved å lete blant de forskjellige *Résumés* fra kapitel 24 og utover.

Kapitel 48

I dette kapitlet begynner vi å gi Dem en oversikt over livet i verdensbyen Paris fra de små timer hvor nattelivet ebber ut, og dagen begynner, til følgende aften. Det er M. Doumier som tar oss med på en tenkt rundtur i byen.

De fleste av de nye problemene i språket, som De her skal ta stilling til, skulle det ikke være nødvendig å kommentere. De har litt etter litt fått så stor øvelse i å utnytte de franske forklaringene i margin og i de forskjellige resyméene, at håndsrekninger på norsk stort sett vil være overflødige.

I kapitel 48 kan De notere at gjerningsordene *s'établir* (side 1015), *fournir* (side 1015) og *franchir* (side 1020) hører til familien *finir* og derfor har innskutt det karakteristiske *-iss-* i *ant*-formen og i hele *l'imparfait*. Det heter således: *fournissant*; *je fournissais, tu fournissais* osv. De vil huske at vi ikke har med *-iss-* i *le futur*. Det heter f. eks. *je franchirai, nous franchirons* (side 1020).

Legg merke til gjerningsordet *appeler*. I de formene hvor en betont stavelse følger umiddelbart etter *l*, skriver man bare én *-l-*, altså f. eks. *appeler, nous appelons, vous appelez, j'appelais, tu appellais* osv., mens det heter: *j'appelle, tu appelles, il appelle, ils appellent*. La oss tilføye at *le futur* også har *-ll-*. Det heter: *j'appellerai, tu appelleras* osv., og det samme gjelder for *le conditionnel*, som heter *j'appellerais, tu appellerais* osv., idet den betonte stavelsen ikke følger umiddelbart etter *l*. Det er samtidig praktisk å merke seg at alle formene uten unntak skrives med *-pp-*. I kursteksten finner De eksempler på dette gjerningsordet på sidene 1013 og 1021.

På side 1021 vil De finne *tenez*! med utropstegn etter. De vet at det er en form av gjerningsordet *tenir*, nemlig bydeformen (i flertall), men det interessante her er at *tenez* ofte brukes som et utropsord som gir uttrykk for forundring, overraskelse o.l. eller bare brukes til å påkalle andres oppmerksomhet. I overensstemmelse med dette har vi da også forklart det i margin med *regardez*! De kan samtidig notere at entallsformen *tiens*! brukes i tilsvarende betydning.

Når det gjelder *le passé simple*, behøver vi bare å vise til hva vi har sagt i instruksjonsbrevet til kapitel 42. Omskrivningene i margin, f. eks. *suivirent* = *ont suivi* (side 1011), vil umiddelbart vise Dem hvilken valør formene har.

Navnordet *bœuf* finner De på side 1027, og vi ber Dem om å legge merke til at det i entall uttales med [f], altså [bœf], mens det i flertall mister [f] i uttalen og dessuten uttales med »lukket« [ø], altså *bœufs* [bø].

Uttrykket *bon marché*, som De finner forskjellige steder, er et såkalt »stående uttrykk«. Det forandres ikke med hensyn til kjønn og tall. Det heter *il est bon marché*, og det heter *elle est bon marché*, *ils sont bon marché* osv. Grunnen er den, at *bon* er knyttet til *marché*, som er navnord (hankjønn entall).

Av de fleste egenskapsordene kan man danne en form på *-ment*, som viser på hvilken måte en handling utføres, og De vet at man i alminnelighet føyer *-ment* til egenskapsordets hunkjønnnsform. Av *lent* danner man f. eks. ordet *lentement*, av *entier* ordet *entièrement* osv. Ordene *impatiemment* (side 1011) og *suffisamment* (side 1027) har også endelsen *-ment*, men denne er ikke føyd til de tilsvarende egenskapsordenes hunkjønnnsform som heter *impatiente* [ēpasjã:t] og *suffisante* [syfizã:t]. Det finnes ikke så mange ord av denne typen, men De kan feste Dem ved at det dreier seg om egenskapsord på *-ent* eller *-ant*.

De møter et annet spørsmål om uttale i forbindelse med ordene *Halles* (side 1025) og *Hollande* (side 1015). De begynner med en såkalt *h aspiré* [af aspire], som hindrer »overtrekning« og »sammmentrekning«. Det heter altså *les Halles* [le al], *des Halles* [de al] og *la Hollande* [la olã:d].

Ordet *en* i uttrykket *donnez-m'en trois!* (side 1030) kjenner De godt fra forbindelser som *Combien de vaches a-t-il? Il en a vingt.* På side 1035 vil De finne *en* brukt på en litt annen måte i setningen *il y en a qui sont trop habitués à cette existence.* I dette tilfellet viser *en* til ordet *clochards*, som står et par linjer ovenfor, og *il y en a qui* har vi i margen forklart med *il y a des clochards qui....*

De kan også notere Dem den »upersonlige« bruken av *il* i setningene *il arrive que l'on dort pas si mal que ça* (side 1034) og *il restera toujours des clochards à Paris* (side 1035). Denne bruken svarer egentlig til den som De allerede er dus med i uttrykket *il y a*. I disse upersonlige uttrykkene er gjerningsordene alltid i entall.

Betydningen av ordet *clochard* og («*cloche*») kan De lett regne ut, hvis De ser på tegningen og tenker over sammenhengen i teksten. Det vil sikkert interessere Dem å vite at disse ordene egentlig er avledet av gjerningsordet *clocher*, som er en betegnelse for den karakteristiske gangarten hos en halt.

Ordet *champagne* (side 1023) byr neppe på noen vanskelighet. Denne perlende franske vinen er kjent av de fleste. Men vi vil nevne at den – som forøvrig de forskjellige andre vintypene: *bordeaux*, *bourgogne* osv. – er oppkalt etter den egnen eller den byen, hvor den hører hjemme. Mens navnet på landskapet skrives med stor bokstav: *Champagne*, så skrives navnet på vinen med liten: *champagne*. Vi kan tilføye at dette landskapsnavnet er hunkjønn: *la Champagne*, mens navnet på vinen er hankjønn: *le champagne*. Hvorfor? Jo, fordi fellesnavnet *le vin* er hankjønn.

Et par ord om de øvelsene som skal utarbeides i forbindelse med kapitlet. *A* og *C* er av den vanlige typen, mens *B* og *D* er øvelser, hvor De har fri anledning til å kombinere. I *Exercice B* får De leilighet til å gjøre rede for inntrykkene av en bok som har interessert Dem. Det behøver ikke være en fransk bok, og De behøver ikke ha lest den på fransk, selv om det ville være svært interessant å høre hva De har fått ut av en ordentlig fransk roman skrevet på fransk! I *Exercice D* har vi gitt Dem en oppgave av en helt ny type. Vi gleder oss til å se hvordan De kan forme naturlige replikker på grunnlag av den fortellingen som De finner

der. Det er kanskje ikke Deres første forsøk i den dramatiske genre, men det er sikkert det første på fransk!

Dette instruksjonsbrevet er det nest siste i rekken, idet hefte xvi avslutter det egentlige kurset. Vi håper at De nå og da har hatt gagn av instruksjonsbrevne, og vi vil tilføye at De er velkommen til å skrive til oss, hvis det ennå er noen problemer som De ønsker belyst.

NORDISK SPRÅKFÖRLAG

Kapitel 49

M. Doumier, som åpenbart er litt av en skuespiller, fortsetter i dette heftet sin livlige skildring av Paris, mens familien og gjesten lytter. Det er i denne forbindelse forskjellige ting, vi gjerne vil fremheve.

Først vil vi fortelle Dem litt om uttalen av visse franske ord i det daglige språket. Det dreier seg om noen av de ordene som ender på *-e* med forutgående medlyd plus *l'* eller *r*, f. eks. *table*, *être*, *notre*, *quatre*. Hittil har De lært i lydskriften at denne *-e* uttales som [ə] foran en medlyd i det neste ordet, mens *-e* faller bort i uttalen foran en pause eller foran en selvyld. Eksempler: *quatre garçons* [katʁə ɡarsɔ̃], *notre ami* [nɔʁtʁ ami]. I dette heftet (og allerede et par steder i kapitel 48) vil De se at både *-e* og den foregående *-r* (sjeldnere *-l*) utelates i visse ord. De vil f. eks. i kapitel 48 finne: *kat mil frã* (side 1039), *dəmãde a vot fam* (side 1038). Videre i kapitel 49 f. eks.: *a kat kilomɛt dɔ dʒistã:s* (side 1072), *not deʒœne* (side 1072), *ã dɔ:t mo* (side 1051), *not pɔ:vɾə pɔʁtmɔne* (side 1059), *il fo -tɛ:t netmã ply riʃ* (side 1060).

Som De vil se, er det særlig i slike ord som forekommer ofte, f. eks. *être*, *peut-être*, *notre*, *votre*, *autre*, *quatre*, at man sløyfer *re* i uttalen.

Et eksempel på hvordan *-le* faller bort i uttalen, vil De finne på side 1074 (og tre ganger på side 1075) i uttrykket *tab libr*. Derimot sier vi i lydskriften (også på side 1075): *yn grã:d tablɔ mɛ:m*, fordi det her er en svak pause mellom *tablɔ* og *mɛ:m*.

Hvis det neste ordet begynner med en selvyld, faller *-e* bort, men man bevarer *-r* (eller *-l*) i uttalen, f. eks.: *a nɔʁtʁ epɔk* (side 1065).

Vi vil her benytte anledningen til å nevne at reglene for når *-e* faller bort i uttalen og reglene for »overtrekning« til ordet etter er så innviklete og har så mange unntagelser, at vi ikke har villet belaste Dem med en teoretisk utredning om disse forholdene. Det beste De kan gjøre, er å legge nøye merke til hva lydskriften sier i hvert enkelt tilfelle. Så vil De litt etter litt venne Dem til å holde den normen som vi har fulgt i dette kurset, hvor vi har støttet oss til ledende franske fonetikers meninger om hva som er god fransk uttale.

Blant gjerningsordene vil vi nevne *craindre* (side 1072), som i *le présent* heter *je crains, tu crains, il craint, nous craignons, vous craignez, ils craignent*. I teksten får De bare bruk for *je crains*, men det kan være lurt å merke seg de andre formene, særlig de tre flertallsformene som skrives med *gn* og uttales uten neselyd, nemlig [*nu kʁɛ̃nʁ, vu kʁɛ̃n, il kʁɛ̃*], mens entallsformene uttales [*kʁɛ̃*].

Le subjonctif av gjerningsordet *oublier* byr på et spesielt problem. Vi nevner her alle de seks formene: *j'oublie, tu oublies, il oublie, nous oublions, vous oubliez, ils oublient*. Det avgjørende er at første og annen person flertall har dobbelt *i*, og uttalen av de to formene er da henholdsvis [*ubliʁ*] og [*ubliʁj*].

Ordet *vendeur*, som er avledet av gjerningsordet *vendre*, har hunkjønnsformen *vendeuse* (side 1053). Det finnes forøvrig en hel del ord av denne typen. De betegner en person som utfører en eller annen handling, f. eks. *dormeur|dormeuse, chercheur|chercheuse, acheteur|acheteuse, porteur|porteuse, voyageur|voyageuse, voleur|voleuse*.

Flertallsformen av *auf* [*æf*] heter *aufs* [*ø*] (side 1070), som altså uttales uten [*f*] og med lukket [*ø*]. Sammenlikn med *bœuf|bœufs* (kapitel 48).

De vil finne forbindelsen *chez eux* i betydningen *à la maison* på side 1053 og side 1054. Man kan etter omstendighetene også benytte de andre personlige pronomenene på denne måten: *chez moi, chez toi, chez lui, chez elle* osv., f. eks. *je serai chez moi cet après-midi*.

Legg merke til at *qui* brukes i betydningen *celui qui* i setningen *qui dit rue de Rivoli dit Paris* (side 1057).

I en del tilfeller brukes på fransk *ne* (første del av nektelsen *ne... pas*), hvor man ikke ville benytte noen nektelse på norsk. Det gjelder etter forbindelser med *moins*, f. eks. i setningen *en moins de temps qu'il ne faut pour le dire* (side 1059), eller med *plus*, f. eks. *il faut être nettement plus riche que ne sont la plupart des Parisiens* (side 1060). Det gjelder dessuten i setninger som følger etter visse gjærningsord, nemlig de som betegner frykt. Se eksemplet på side 1072: *je crains que nous n'oublions notre déjeuner*, hvor De dessuten vil slå fast at man bruker *le subjonctif* i slike setninger. Se forøvrig resyméet til dette kapitlet.

Legg merke til at man i forbindelse med gjærningsordet *acheter* benytter *à* ved det ordet som står for selgeren. Det heter således: *il achète une marmite au camelot*, og tilsvarende bruker man *lui (leur)* om selgeren (selgerne), f. eks. *il lui achète une marmite* (side 1064).

La oss endelig nevne et par tilfeller, hvor norsk har lånt ord eller uttrykk fra fransk. Et uttrykk som »å være i sitt ess« har ikke noe som helst med kortet ess å gjøre, men det er lånt fra det franske uttrykket *être à l'aise*, som De kan kjenne igjen i setningen *pour s'y trouver à l'aise* (side 1060). Vi snakker på norsk om en »animert middag«, når vi vil antyde at serveringen var god og munterheten stor. De kan slå fast at ordet »animere« er lånt fra fransk *animer*, og til dette igjen svarer navnordet *animation* (side 1067).

Blant øvelsene til dette kapitlet vil De finne en ny type: *Exercice C*, hvor De skal supplere enkelte stikkord med andre ord, slik at det blir riktige setninger og til slutt en hel historie med god sammenheng. Vi ønsker Dem god fornøyelse.

Kapitel 50

Denne gangen synger vi på siste verset, og De får resten av M. Doumiers bilde av Paris, foruten at han har en »overraskelse« i bakhånd til den lille familien sin – og til Dem. De har sikkert gjettet hva som skal skje, og vi har i hvert fall latt romanen vår slutte med det som også franskmenn med et engelsk uttrykk kaller *happy ending*.

Men for at De skal få mest mulig ut av den siste etappen i fransk-undervisningen, ber vi Dem om å tenke over enda noen problemer.

På side 1085 finner De ordet *convenu*, og De vil lett forstå at det er en form av *convenir*. Dette gjerningsordet er jo dannet av *venir*, hvis forskjellige former De allerede kjenner og umiddelbart kan overføre til *convenir*.

Gjerningsordet *faire* har mange anvendelser på fransk, idet betydningen er så »abstrakt«, at det kan settes istedenfor svært mange andre gjerningsord. (Det norske »gjøre« har en liknende egenskap, selv om det ikke er fullt så kameleonaktig som *faire*.) I dette kapitlet kan De slå fast at *faire* kan brukes i betydningen *dire*, når det står i umiddelbar tilknytning til en replikk (side 1107).

Egenskapsordet *nouveau* (side 1088) er et av de ordene som vi vil be Dem om å være særlig oppmerksom på. Det samme gjelder *neuf* (side 1087), som er beslektet med *nouveau*. De betyr omtrent det samme, men det er allikevel en viktig forskjell, og den finner De lett frem til ved hjelp av forklaringene i margin. Dernest skal De merke Dem de forskjellige formene av de to ordene. Det første, *nouveau*, heter i hunkjønn *nouvelle*, og det kan her passe å sammenlikne med *beau*, som jo heter *belle* i hunkjønn. Vi kan også for ordens skyld gjøre oppmerksom på at *nouveau* i flertall heter *nouveaux* (altså med tilføyning av -x som i *chapeau/chapeaux*, *bateau/bateaux*), og at *nouvelle* i flertall heter *nouvelles*. Her kan De igjen sammenlikne med *beau/belle*, som har formene *beaux/belles* i flertall. I teksten kan De finne forskjellige anvendelser av *nouveau* (se sidene 1088, 1090 og 1104), og vi vil understreke at det brukes i uttrykket *de nouveau* (sidene 1085, 1087 og 1096). Hva *neuf* angår, møter De det i flertallsformen *neufs* (sidene 1087 og 1088), og vi kan samtidig gjøre oppmerksom på at de to tilsvarende hunkjønnssformene heter *neuve* og *neuves*.

Forøvrig viser vi til det siste resyméet i kurset, hvor vi har ført opp de viktigste typene av adjektiver og substantiver og vist hvordan De danner hunkjønnssform og flertallsform.

Legg merke til bruken av *quoi* i uttrykket *de quoi faire un dîner* (side 1089). Vi har forklart *de quoi* med *assez de (poissons) pour (faire)*, men De

husker også andre anvendelser av *quoi*, f. eks. i kapitel 24: *De quoi avons-nous parlé?* (side 388) eller i kapitel 30: *Je ne sais pas très bien par quoi commencer* (side 537).

Bruken av *tel quel* (side 1092) vil kanskje være litt vanskelig. De vil kjenne ordet *tel* fra forbindelser som *un amour tel que le leur* (kapitel 25, side 411), hvor *tel que* betyr det samme som *comme*. Sammenlikn også med setningen *j'aimais Marie-Anne telle qu'elle était* (kapitel 25, side 410). Man kan altså si at *tel quel* her betyr *tel qu'il était*.

Vi vil også minne om at man forbinder uttrykket *quelque chose* med et etterfølgende egenskapsord ved å skyte inn *de*, altså f. eks. *quelque chose de beau* (side 1105). Men det er jo ikke noe nytt for Dem, for De har jo hatt noe helt tilsvarende i kapitel 25, sidene 405 og 406.

Det kan også være grunn til å komme med en liten kommentar til setningen: *Eh bien, moi, je le vends à deux cents francs* (side 1097). Ordet *je* er på fransk ubetont, og normalt er det umulig å fremheve det ved å gi det noen særlig betoning (slik som vi kan gjøre det med det tilsvarende uttrykket på norsk!). Derfor bruker man i forbindelse med *je* den betonte formen *moi*. Ja, man kan si at *moi, je* i virkeligheten opptrer som den betonte formen av *je*. På den samme måten kan man bruke, *toi, tu; nous, nous; vous, vous*. I tredje person bruker man imidlertid ikke to former, men bare *lui* alene som betont form for *il*, og *eux* alene som betont form for *ils*. I hunkjønn benyttes *elle* og *elles* både som betonte og som ubetonte former. Se forøvrig resyméet til kapitel 21 (sidene 324 og 325).

På side 1109 blir *on* brukt med betydningen *nous*, og det er mulig i daglig tale. De vil da også legge merke til at det dreier seg om en behjertet uttalelse av lille Arthur, som sier: «*Tu sais, oncle André, on serait très tristes si tu nous quittais.*» At *on* i dette tilfellet virkelig har flertallsbetydning, kan man se av *tristes*, som står med flertalls-*s*!

I dette kapitlet vil De få forskjellige eksempler på *le subjonctif*. F. eks. på side 1085 i setningen *avant qu'il ait eu le temps de commercer* (man bruker alltid *le subjonctif* etter *avant que*); videre i *Que veux-tu que cela me fasse?* (side 1111; det er alltid *le subjonctif* i en setning etter et gjærningsord, som

betegner vilje); dessuten i *On est bien content que la Seine vous permette de manger gratuitement* (side 1089; det er alltid *le subjonctif* i en setning som følger etter et uttrykk for sinnsstemning, her etter *content*). Endelig gjør vi Dem oppmerksom på setningen *entre nous soit dit* (side 1093). Det er et stående uttrykk som alltid har *le subjonctif*.

Uttrykk som *pour nous y rendre* (side 1096), *sous les yeux de* (side 1104), *c'était plus fort qu'elle* (side 1111) vil De sikkert umiddelbart forstå på grunnlag av sammenhengen og forklaringene i margen. Men vi benytter anledningen til å anbefale Dem nå og i fremtiden å skaffe Dem en samling av slike »faste forbindelser«, som De gang på gang kan få bruk for. De kan benytte den metoden å ha en liten notisbok for hånden, hvor De fører inn slike uttrykk. De kunne f. eks. også notere Dem forbindelsen *sages comme des images* (= *très sages*), som De vil finne på side 1107. Det er en karakteristisk uttrykksmåte som attpå til er utstyrt med et rim (*sages/images*). I en slik notisbok kan De også notere Dem enkelte ord som De spesielt gjerne vil merke Dem, f. eks. *piéton* (side 1092), som jo er avledet av *pied*, men skrives og uttales med *t*: [*pjetō*]; eller et ord som *artiste* (side 1100), som på fransk har samme betydning som det norske låneordet »artist«, men som dessuten betegner noe enda »finere«, idet f. eks. *un acteur*, *un peintre* osv. kan være *un artiste*. Når det gjelder det siste ordet, så sier man ofte på fransk: *un artiste-peintre*.

Vi ønsker Dem god fornøyelse med Deres nye oppdagelsesreiser i fransken, og vi regner med at De nå for alvor har fått blod på tann og går i gang med selvstendig lesning av franske bøker. For å lette overgangen, når De skal til å lese alminnelige franske bøker, har vi bearbeidet forskjellige franske noveller som sendes ut i tilslutning til dette kurset.

Når De leser videre på fransk, kan De naturligvis bruke en fransk-norsk ordbok (*un dictionnaire français-norvégien*), men det riktigste vil være å anskaffe Dem en mindre *dictionnaire français-français*, f. eks. *Le Petit Larousse Illustré*, som vi har nevnt tidligere.

Så skal De gå i gang med de siste oppgavene, hvor De skal vise at De behersker det stoffet, vi har presentert for Dem. Det dreier seg om en

fri utarbeidelse over en liten *histoire sans paroles* samt om en *voyage en France*. Vi gleder oss til å se Deres løsninger av disse oppgavene, og vi vil uttrykke vårt ønske om at De snart må komme ut på Deres *premier voyage en France*.

NORDISK SPRÅKFORLAG